UNIVERSITY OF TORONTO
3 1761 00473149 3

HANDBOUND
AT THE

UNIVERSITY OF
TORONTO PRESS

A. JOS. TESTA, PHIL. ET M. D.

IN MAGNO FERRARIENSIUM NOSOCOMIO

MED. ET CHIR. PROF. ORD.

MPh T.

CHIRURGICAL SOCIETY MEDICAL
EXCHANGE
DUPLICATE

8116
13/12/06

DE

VITALIBUS PERIODIS Ægrotantium et Sanorum:

SEU

ELEMENTA DYNAMICÆ ANIMALIS.

VOL. I.

Ad docendum parum, ſatis ad impellendum.

LONDINI:

EX TYPOGRAPH. J. DAVIS, CHANCERY-LANE.

PROSTANT APUD J. JOHNSON, ST. PAUL'S CHURCH-YARD;
G. G. J. ET J. ROBINSON, PATERNOSTER-ROW; ET
MOLINI, No. 45, LEICESTER-SQUARE.

M.DCC.LXXXVII.

R
128
.7
T47
V.1

LIBRARY
OCT 2 1972
UNIVERSITY OF TORONTO

JOH. MARIÆ RIMINALDO,

S. ROM. ECCL.

CARDINALI AMPLISSIMO

PATRIÆ FERRARIENSIS PONTIFICIÆ

ACADEMIÆ,

RESTITUTORI, AMPLIFICATORI, CURATORI,

A. JOS. TESTA,

VIRO DE LIBERAL. ITAL. ART. ET SCIENT.

BENE MERENTISSIMO,

GRATI ANIMI SIGNUM

L. U. B. D. D. D.

MEDICAL CHIRURGICAL SOCIETY

MÆCENAS

INDULGENTISSIME

QUOD tuum eſt, ad te mitto, RIMINALDE, CARDINALIS AMPLISSIME. Si quid enim in diſciplinis, quas complures jamque annos tracto, profeci vel poſt multos, quod DEUS det annos, quaſi profecturus ſum, tua juvante munificentia, et graviſſimo hortante conſilio, quicquid cum honore egerim, exegi.

Quare quos nuper de Medicina libros confeci, eos tibi, Ferrarienſium quotquot ſumus, ſtudiorumque noſtrorum PATER SPLENDIDISSIME, ex animo dono: nobiliſſimo, de quo ſcriberem, argumenti genere delecto, ut ſi minus rerum tractatio, di-

cendi ſaltem propoſitum aliquam officii, quod volo, partem impleret.

Jam enim, cum præſtantes omnis generis ſcientia viros ex Italia univerſa in Patriam Univerſitatem recepiſſes, id maxime curavi, ut ſi quid exterarum, quas adii, Gentium doctrina augerer, pro Patria imprimis, cujus vehementi feror ſtudio, aliquid auctus, pro Patria etiam, quidquid ſcriberem, ſcripſiſſe viderer, non æmulatione, ſed alienæ virtutis exemplo, cujus egregia vis eſt, et potentiſſima, commotus. Cum etenim multa perpetuo a Romanis Pontificibus et ab ampliſſimis Cardinalitii ordinis Viris pro Scientiis, et Artibus, præclare ſint geſta, tum iſtud nuperæ ætatis Pontificiæ Ditioni beneficium ſolidiſſimum acceſſit, ut Ferrarienſem Academiam tua erga Patriam intercedente charitate, magno titulorum, et cenſus additamento nobilitaret, PIUS VI. Pont. Opt. Max; quem

Auguſto

Auguſto digniſſima laudis teſtimonia undique efferre, magna per Europam pervulgata fama eſt.

Quamquam, ut ad ſcribendum liberali quam quod animo conferrer, me ſummorum in Romana Aula Principum, nullo meo merito, favor impulit, ob quem invidioſiſſima ſæpe opportunitatis copia nobis facta eſt. Scis etenim quanta nos animi magnitudine, cum ſuperioribus annis Pariſiis moraremur, complexus ſit antiquiſſimæ, et vix non regiæ Stirpis Ornamentum Jos. S. R. Eccl. Cardinalis ab Auria, qui cum multa ſtrenue Pontificis ad Christianissimum Regem Legatus geſſiſſet, multo is etiam in honore a Sapientibus Viris habitus eſt: quam ob cauſſam aliquid nos etiam apud eos, interpoſita ejus gratia valuimus. Acceſſit etiam nuper, ut Celſiſſimus Urbis Senator et S. R. Eccl. Vexillifer Ab. Rezzo-

NICO, me ejus ſanitati præfectum in itinerum ſuorum comitem, adhibuerit: cumque is, generoſus ubique Italici Nominis aſſertor, omne quidquid apud Exteros laudis pretio abundat, in Italiam conferre ſuam enixe peroptaret, amplius nos etiam incendit, ut nulla plane re inaudita aut inviſa, quæ noſtra aleret ſtudia, et continuo ſcriberem, et mihi, et cæteris, quantum eſſet in me, prodeſſem.

Neque poſtremas inter ſcribendum vires addidit Gentis noſtræ amor, quod et multum in Patria immerentes amemur, multaque in nos et ſpecioſiſſima benevolentiæ teſtimonia, ab ineunte fere ætate, conlata fuerint, ut nec dulcior ulli, quam mihi, Patriæ recordatio eſſe queat, neque optimatum Hominum præclara voluntas in alterum, pluſquam in memetipſum ceciderit.

Quas

Quas cum cæteris palam referre grates jucundiſſima beneficiorum memoria exigat, ecquid verborum pro Te, tuoque ingentiſſimo erga Patriam, et nos animo, RIMINALDE CARDINALIS AMPLISSIME, in magna veritatis ubertate ſumpſero. Neque enim Patrius Amor tuus ſineret ornari dicendo, ſi quidem eum includere verbis facile eſſet. Cætera namque, quibus animo locupletáris, et ad laudandum aptiſſima, et ad imitandum digniſſima, ab una tua Patriæ charitatis virtute, quantum in ſe præſtant, ſuperantur tamen, quod et cæteras virtutes ſingulas, poſtrema hæc complectatur, eaſque in humani generis communitate frugiferas ſola fere efficiat. Cum etenim bonorum omnium, quæ ad homines pertinent, rerum Naturæ inveſtigatio et cognitio unicus ſit fons, hunc Tu uberrimum Patriæ tuæ, hunc finitimis Gentibus aperuiſti: Tu hominum animos ad Virtutem incendiſti: Tu nobiliſſima Virtuti

præmia conſtituiſti: Tu, quæ emmolliunt animos ignaræ gentis otia, fugaviſti: Tu veterum, Tu recentium Hominum famæ proſpexiſti: Tu præſenti conſulens ætati, plus adhuc venturæ, conſuluiſti: nempe quod Sapientiam Sapientia excipiat, et ſplendida Veritas traduce, et increſcente lumine, quod ſubſequitur, ævum illuſtret.

Quare Tu noſtra hæc mitiſſimo vultu accipe: vota quidem pro Immortalitate tua perſolvere ſcribendo voluiſſem: ſed non reſpondente ingenio, quod potui, lubentiſſimo dedi animo. Quod reliquum eſt, vale diu, Teque ſoſpitem et virtute tua beatiſſimum, ſeri etiam Nepotes, quaſi Patrii Amoris miraculum ad impellendum cæteros videant. Vale iterum.

Londini: Kal. Jan. MDCCLXXXVII.

L E C T. S A L.

I. QUID et quale ſit dicendi propoſitum, quæ ſcribendi ratio ſit et ordo, paucis præloquar.

II. De Vita in univerſum ſcribimus: eaque cum datis quibuſdam Motuum Seriebus omnis intertexta, et compoſita ſit, in ejus Motuum regulas, ſucceſſiones, et circuitus, et fere etiam Principia inquirimus: ad quorum poſtremum, antehabita præcedentium inveſtigatione deſcendimus.

III. Verum enim cum Vitæ Motus, perſtante Morbo, irregulares impetus ſuſcipiant, quantumque alicubi debilitantur, intenſius exerantur alibi, viſum eſt eos, priuſquam in ſanis, in ægrotantibus contemplari: quod fecit ante nos fortaſſis nemo. Id profecto integræ valetudinis proprium eſt, ut debita

reactione

reactione contemperatæ actiones omnes, Motuum, quibus Vita conſtat, conſcientiam fere nobis auferant. Similia in latente corporum gravitate extant : neque etiam electricæ virtutis, quæ late in Natura dominatur, ſignum alicubi ſe prodit, priuſquam inordinatæ Electrici Fluidi tranſmiſſiones ab uno in alterum fiant corpus.

IV. Ergo quæ ſint in Morbis Motuum regularitates, quæ manifeſta eorum tempora, periodi, et commiſſiones Primo Libro expendimus, et quidquid Hippocrates in id ipſum ſcripſerat, in illius priore parte ſubjungimus, et in multis etiam defendimus.

V. Hippocrates enim, multorum judicio, vix gravi culpa caruit, quod trinos, quatrinos, et ſeptenos dierum circuitus, vana numerorum fide deceptus, in morbis interpoſuiſſet. Sed veriſimillima in convertendis nonnullis Hippocraticis locis caſtigatio, culpam facile omnem ei adimit, eumque non Pythagora, ſed Natura magiſtra ſcripſiſſe, partium ſtudio vacui judicamus.

VI. Poſt quæ, ordinatiſſima Morborum tempora, acceſſiones, circuitus, et fines, latius quo potuimus, ex Medica Hiſtoria omni deſcribimus: hiſque cum Hippocratis doctrina collatis, alterutrorum fidem, alterutrius auctoritate confirmamus. Neque enim ab Hippocratis ætate, quod multi ſcribunt, Morborum inceſſus mutatus eſt, neque a vario regionum poſitu, aut uſitatiore medendi ratione, quæ propria Morborum ſunt, multum aliquid delentur.

VII. Præterea cum nonnulla de Principio morbum faciente, unde tanta Nuperorum controverſia exarſit, præfari non unus inter ſcribendum locus poſtularet, rem paucis attigimus, contractaque Pathologiæ omnis fundamenta dedimus: hiſque alteram Libri Primi partem abſolvimus.

VIII. Igitur quod certa conſtet in Morbis periodorum lex, iique ſtatis circuitibus et finibus coerceantur, quæ iſtorum ſimilia in ſano homine eveniant, ſubſequente Libro quæſivimus. Quare diurnos Motuum Vitæ circuitus, menſtruos, et annuos, et qui

illoru

illorum dimidiata aut multiplicata ratione fiunt, conſideravimus: multaque ea propter de diurnis, et menſtruis utriuſque ſexus conſuetudinibus, earumque automatica poteſtate, de Anni tempeſtatibus, Annorum converſionibus, de variis Annorum periculis, et Naturali Vitæ termino, Hominumque varia vivendi ſpe, ſcripſimus. Quorum cuncta omnium eſſe ſimiliter Hominum, Gentiumque, ab antiquiſſimis Medicæ Hiſtoriæ in hunc uſque diem regeſtis, facile mihi videor probaviſſe.

IX. His de Vitalibus Periodis Ægrotantium et Sanorum expoſitis, ecquid eæ cauſſarum habeant, ſaltem vero aliquid ſimile interponere curavimus.

X. Et ejuſmodi quidem alias extra Hominem, aliaſque rurſus in Homine cauſſas ſumpſimus. De utriſque ſingillatim ſcripſimus.

XI. Prioris generis ſunt circumpoſiti aeris actiones, eaque propterea quæ ipſum ordinate et inſigniter mutant. Jamque enim cum ea, quæ de Solis, et Lunæ in humanum corpus imperio,

imperio, ab antiquiſſima veroſimiliter inter homines obſervatione profecta, tum ab Hippocrate pluſque adhuc feraciſſimo Galeni judicio exornata, nupera etiamnum aliquorum induſtria inclaruerunt, cum ea, inquam, multum adhuc dubietatis in ſe habeant, manet tamen Aerem Vitam animalium cuſtodire, tantamque ab eorum nativitate Aeris poteſtatem pro tuenda Vita intereſſe, ſive ea Vitam cum Aere ducant, ſive in Aerem, quod Vitæ nocet, emmittant, ut ſive iſtorum alterutrum, ſive utrumque ſimul eveniat, vix dubium ſit Vitam cum Aere communi nexu conſociari.

XII. Annon ergo ſub gravi Aeris commutatione, ſimul et gravis in Vita commutatio inſtabit? Hoc quidem videndum eſt: verum etenim dato etiam communi iſto Aeris, et Vitæ nexu, ſupereſt adhuc Aliquid in vivente animali, quod Aeri conſimilem in ejus Vita mutabilitatem arceat. Illud quidem multi Hypermechanicum, et cum nullo perſpectarum in Phiſica virium genere, comparabile judicant. Nec certe aliquis in hunc uſque diem illud accurate circumſcripſit. Sed,

 tot

tot tantaque ejus exempla in Animalibus, nedum Plantis, et Mineralibus, ſed et in univerſo adſpectabilis Telluris Mechaniſmo, et poſitu, extant, ut vix credibile ſit ſingulare Aliquid, quidquid ad organicos Animalium Vitæ Motus pertinet, efformare: niſi quod Motuum, fereque Electivarum Attractionum ingens adeo numerus et ſeries in homine ſit, ut potius virium ſuarum præſtantia et numero, quam novo earum genere Homo unus, quidquid in Mundo eſt, facile vincere videatur.

XIII. Præterea cum cætera quæcumque quibus cum vivimus, et connutrimur, Aer mutabilitate ſua longe ſingula antecellat, ſitque fere mutationum omnium, quæ in reliquis corporibus fiunt, veluti conſpiratio una, pariter atque rudimentorum univerſæ Naturæ congeries una et centrum, quærendum eſt quæ demum in Aere mutationum genera, propter proximum ejus cum Vita conſenſum conſimiles in animalibus mutationes efficiant: quod ſeræ Poſteritatis difficile judicium anticipare Auguris adhuc, pluſquam Philoſophi munus eſt.

XIV. Anno-

XIV. Annon etenim variata Fixi, Dephlogiſtici, Vitiati, et Inflammabilis Aeris, quibus communis Atmoſphæricus conſtare creditur, proportio, ejuſmodi mutationis in Vitæ Motibus neceſſitatem, Animalibus inferat, pariter atque in Eudiometro: an vaporum, qui in Aere reſoluti ſunt, quantitas major, aut minor, atque in Hygrometro: an commutatæ Aeris preſſiones, ut in Barometro: an ſoli ventorum impetus, ut in Anemometro; vel demum ſimiliter, atque in Thermometro, inſtabilis in Aere Caloris aut Electricitatis, ut in Electrometro, copia, tenorem Vitæ commutet, iſtaque ſive conjunctim, ſive ſingulariter, quod vivum eſt, mutabilitate afficiant, conſimiliter atque in Phyſicorum Machinis, puto adhuc neminem expedite dicturum.

XV. Præterquam quod, multa etiam, quæ rite Inſtrumentorum ſenſu explorata feruntur, vix tamen eorum judicia in Hominibus verificantur, ut acriore adhuc induſtria opus ſit, antequam conſimilis Inſtrumentorum, et Vitæ conſtet ratio, unaque fiat effectuum utrobique conſenſio. Certe vix tuta ſunt, quæ de communi ſalubritatis in Aere menſura circum-

feruntur, aut quæ de propria, et ſpecifica ſic dicti Vitalis Aeris natura, perpetuo experimentorum apparatu prodeunt: ut non inveroſimiliter judicaverint multi, id quod proprie reſpirabilem Aerem, aptiſſimumque efficit ad vivendum, potius in certa ejus contemperatione fundari, quam in ſingulari, et proprio ſic dicti Vitalis Aeris elemento.

XVI. Vix tamen dubium eſt illorum, quæ diximus, ſingula, in viventibus Animalibus actiones ſuas edere, ut magna propterea iſtorum pars futuras tempeſtatum converſiones, et Aeris procellas nedum præſentiat, ſed priuſquam acciderint, certis quibuſdam ſignis conſtanti ordine ante ſignificet. Ad certas enim humiditatis, caloris, ponderis, &c. in Aere proportiones, plerorumque Animalium Vita, natura ſua efformata eſt, ut ſi quid a certa diſceſſerint eorum omnium menſura, vix non aliquid in Vitæ integritate lædantur. Cujuſmodi cum in ſano Homine paullo obſcuriora inditia compareant, nullaque etiam omnino in egregie valentibus, vix cæterum is integræ ſanitatis normam amiſit, jamque, ſub quibus ejus Vita ſtet Dominis, monſtratur,

eoque

eoque plus, quo internorum Vitæ Motuum certa in eo perit proportio, et regula. Quantum enim interna ejus Motuum Vitæ elementa debilitantur, tantum poteſtatis externis cauſſis, cum Vita conſpirantibus, adjungitur. Propter quæ puto eos magnam partem verum vidiſſe, qui perpetuam debilitatem in morbis conſiderant: quamquam hos quidem intueri neceſſe eſt, ne quæ virium additamenta Ægrotantibus parant, cum æquabiliter per omne corpus diſtribuantur, parum omnino debilitati ſubveniant, nempe quod ſi inæqualibus addantur æqualia, quæ remanent, erunt perpetuo inæqualia.

XVII. Dixi in rite valente Homine, manifeſta minus, nullaque etiam, a circumflui Aeris mutationibus inditia extare, minimamque univerſim ejus Vitæ, propter eas, mutabilitatem incurrere. In iſto enim maxime, nobiliſſima Hominis Natura fundatur, ut nedum inoffenſe, inſignem in circumpoſito Aere mobilitatem ſuſtineat, ſed tantum inſuper ſibi ab illa temperet, ut circumfuſus Aere, proxime ebullientis aquæ calorem æquante, ille vix minimum a naturali ſuo caloris gradu diſcedat;

 contra,

contra, quam in magno ſaltem cæterorum Animalium numero, quorum calor facile augeri ſinit, neque eum, quem natura ſua habent, ita ſimiliter adverſus extrinſeci caloris incrementum cuſtodiunt. Quam ob cauſſam facile læduntur, crebraque in eorum Vita mutationis neceſſitas extat.

XVIII. Quam arbitror rationem eſſe, propter quam, cum pleræque Animalium, et Plantatum ſpecies ſuis quæque terræ regionibus alligari videantur, eorumque magna pars mutato cælo intereat, vel ſaltem propagari recuſet, ſolus Homo late per omnem Mundum dominetur: ille agros, nemora, et ſilvas habitet: imis vallibus, altiſſimiſque montibus inſideat: ille ſuper lacus, et flumina, et maria innocua Vita conſiſtat: et nuperrimo etiam auſu, vix ferendos avibus volatus ſuſtineat: ille demum cum in Oriente diem viderit, mitiſſimo confectus ſenio in Occidente moriatur, poſtquam cœnoſos Auſtri flatus, Boreamque penetrabilem circumiverit.

XIX. Attamen cum multiplex ille Aeris et Vitæ conſenſus nil non dubitabile ſinat, quando iſo-

iſochronas alterutrius mutationes, ſi quæ, et unde fiant, quærimus, nulla fere ex cauſſis, quibus cum in Aere mutationes eveniunt, conſtantiſſimæ plus habet activitatis in ſano Homine pariter atque ægrotante, veluti diurnæ Lucis affuſio. Verum namque diei, noctiſque tempora diſtinctiſſimo Vitæ modo labuntur, tum propter variantes die ac nocte Hominum habitudines, cum propter ingentes natura ſua præſentis, defficientiſque Luminis, erga Aerem effectus. Quam ob cauſſam invalentibus jamque inter Homines ejus generis conſuetudinibus, hiſque per traducem jamdudum tranſmiſſis, vero eſt ſimillimum taliter eorum Vitæ motus comparari, ut diurno et nocturno quodam circuitu diſtinctim ferantur: utque omnis eorum impetus, certa incrementi, et decrementi ratione conſtans, ſingulis quattuor et viginti horarum intervallis, deffinitam actionum ſeriem, et ſummam, perpetua referat ſucceſſione.

XX. Quamquam in ipſa etiam Aeris, ab exorto Sole, illuſtratione, quidquid in Atmoſphæra mutatur, et conſimiles in Animalibus mutationes cogit, non omne in unica Luce fundatur. Cum Luce etenim, præter propriam

 ejus,

ejus, ſic dictam, coruſcationem, unde non minima ſtimuli vis in Animalia tranſit, calor etiam, et cum calore vaporatio, cumque his conjunctim humiditatis proportio, preſſiones inſuper, ſtratorumque Aeris, non in omnibus pares, impetus, in omni colluſtratæ Atmoſphæræ tractu mutantur. Adde et ſingularum Aeris ſpecierum, unde Atmoſphæricus communis efficitur, miſcellam et temperiem pro Lucis gradu variare, corporumque aliquid perſpirantium emmiſſiones et effluvia, non ſolum juxta Lucis motum incitari, et minui, ſed diverſiſſima etiam aerearum ſubſtantiarum, *Gas*, genera emmitti. Cujuſmodi locupletiſſimo exemplo, ſunt Plantæ.

XXI. Verum autem in tanta Lucis, et Igneæ materiei affinitate, rurſuſque in ſumma Ignei principii per omnem Naturam activitate, id maxime inter ſcribendum curavimus, ut ſi qui cum Lucis acceſſione et duratione, Aeriſque exinde obortis mutationibus, conſentanei Vitæ motus ſierent, ſubjungeremus; cumque vix aliquid nobis proficiendum eſſet, ſi quidem in tanta ſimul cauſſarum communitate, earum ſingularem aliquam, ſumme difficili, et dubia analiſi, ſanciremus;

mus; propterea univerſim diei noctiſque tempora ſumpſimus, cum hiſque ſanorum, et ægrotantium Hominum univerſaliores conſenſus ſubdidimus.

XXII. Poſt quæ, multa de Lunaris luminis erga Homines poteſtate, id poſtulante loco, ſequuntur. Quamquam in magna rei dubietate, alienas potius opiniones narrare, quam noſtram interponere ſategimus. Ea tamen in re ſic nos præſtitimus, ut in uberiores, quo fieri a nobis poſſet, dubiorum explanationes incubuiſſe videremur, cunctaque ea, quæ ad menſtruas Animalium periodos pertinent, quidque his commune cum Lunæ circuitu intereſſet, quaſi in unum, ſermone noſtro, collata prodirent. Præclarum iterum, et magnum Humanæ Vitæ præſtantiſſimæ exemplum, nempe quod maria commovente Luna, tantillus tamen Homo, cum integre valet, ſolo ſuæ Vitæ impetu, ſeſe ab omni ejus ſervitio eximat, quod nequit immenſum Pelagus, tanta undique aquarum gravitatione nihilum contra obſtante.

XXIII. Cum vero non omnes Morbi omnium ſimiliter ætatum ſint, Vitaque omnis

cum ætate mutetur, ventum nobis erat ad alterum illud cauſſarum cum Vita conſpirantium genus, quod intus in Homine, initio conſtitueramus.

XXIV. Ergo quid varias Morborum origines incitet, et quæ ſint juxta ætates, Motuum proportiones, et in quas partes, fere præhabito loci delectu, Principium Impetum faciens feratur, poſtrema Secundi Voluminis parte quæſivimus. In quo maxime loco, ſi quidquam a conſueta judicandi via, aut ſcribendi norma, neminem læſurus diſceſſi, quidquid intellexerim, id perſpicue reddere curavi; ut etiam quidquid errarem, perſpicue errare adlaborarem. Perpetua etenim a notiſſimis ad ignota, progreſſione, a Morborum finibus ad eorum cauſſas, et a Morbis ad Sanitatem tranſivimus, cunctaque utrobique ad ejuſdemPrincipii unitatem, et poteſtatem conformantes, eximium in hoc maxime, Veritatis inditium fundavimus, in uno videlicet Hominis cum univerſa Natura conſenſu, iiſdemque in Ægrotante, et Sano, Impetus Vitæ cauſſis et elementis.

XXV. Sed

XXV. Sed Homine late adeo cum externis, Igne, Aere, Aqua, &c. conſentiente, rurſuſque omnibus ejus corporis punctis, invicem conſenſu uno colligatis, dicere, quæ prima in eo Motuum elementa interſint, effectuſque a cauſſarum vicinitate ſejungere, neque in noſtra erat, neque in aliorum, quoad vidimus, poteſtate fuit unquam. Nulium enim eſt rerum in Vita genus, quod, aut avulſum a cæteris, per ſe ipſum conſtare, aut quo cætera ſi careant, vim ſuam, et certam conſenſionis legem conſervare poſſint. Non minimum tamen in operoſiſſima re profeciſſe videbamur, ſi quod Majores noſtros, qui diutiſſime ante nos vixerunt, curaviſſe percepimus, id denuo curantes, unica fere in tabula, omnem Artis noſtræ majeſtatem exprimeremus. Ii etenim, cum omnia iſta quæ ſupra et ſubter in Mundo ſunt, unum eſſe, et una vi, et una conſenſione Naturæ conſtricta eſſe putarent, facile multos judicio vicerunt, iique de univerſæ Medicinæ incremento ſolliciti, et ipſi quoque egregie meriti, Medicum univerſæ Naturæ ſapientem virum, aut effeciſſe, aut ſaltem voluiſſe videntur.

XXVI. Quæ

XXVI. Quæ Medici ſtudii norma, Poſterorum judicio, in omnem fere repudiata partem, cecidit, neque pleroſque, qui ſic egerunt, aut facile eſt arguere, aut etiam decet. Verum namque in arduo modum ſervare vix pauci perpetuo potuerunt, inque operoſiſſima univerſæ Naturæ contemplatione, aut rei magnitudo multos deterruit, ab eaque abſtinere coegit, aut, ſi qui fiduciæ pleniſſimi de his, quæ ignorabant, vaticinia edixerunt, poſtera dies eorum commenta delevit. Quamobrem, cum rerum ubertate feraciſſimum, id genus ſtudium, multos in utramque partem oppreſſiſſet, certis jam tandem limitibus Medica Ars muniri cœpit, fereque in ſolo Homine, cujus valetudinem curat, fundari: eoque in finem eſt deventum, ut quaſi vix aliquid univerſæ, in qua vivit, rerum Naturæ Homo particeps haberetur, cæterarumque rerum comitatu pulcherrimo ſegregatus, propria ſua, et ſingulari ſcientia a Medicis tractaretur.

XXVII. Quare, cum in Homine omnium, quæ ad ejus Vitam pertinent, rerum ratio quæſita eſſet, cumque ſingulis quibuſque

morbis certæ in eo cauſſæ præpoſitæ fuiſſent, inde plurima excrevit morbifici fomitis, morborumque farrago, Arſque omnis in multiplices ſanationis regulas eſt deducta. Præterea perpetuæ humorum acrimoniæ cœptæ ſunt incuſari, fixaque plerorumque morborum in certo viſcere ſedes ſtatuta eſt, unde ſæpe totidem, et ſæpe plane ſupervacuæ Ægrotantium, et Medicorum lamentationes. Quantum etenim in magno morborum numero, viſcus aliquod ſingulariter compatiatur, vix tamen morbum ſanare poſſibile eſt, ea tantumodo curata parte, quæ præcipue dolet. Invalente namque una, cæteræ omnes invalent, quod Hippocrates dixerat, neque una ſanari in integrum poteſt, niſi cæteræ quoque ſanentur. Cætera quid memorem, quæ ex avulſo Philoſophiæ a Medicina ſtudio, malorum in Arte genera nata ſunt.

XXVIII. Hanc tamen Medicinæ a Sapientiæ ſtudio ſeparationem, Hippocratem ante alios, effeciſſe, multi ex notiſſimo Celſi loco judicant, quaſi rationalem diſciplinam vix morborum ſanationibus conferre poſſe is

exiſti-

exiſtimaverit. Eos cæterum, qui ita credunt, facile eſt refutare: neque enim de Aere, Aquis, et Locis tanta ſollicitus Hippocrates quæſiviſſet, aut de Morbo Sacro tractatum, aliaque ejus cenſus Philoſophiæ pleniſſima conſcripſiſſet, niſi univerſas naturalium rerum rationes, non utiles modo, ſed neceſſarias ad appoſite curandum judicaviſſet. Quare ſi quid in veteri Majorum ſuorum inſtituto, Hippocrates innovavit, fereque duo, ex uno Sapientiæ et Medicinæ ſtudio, effecit, id unum fortaſſe præſtitit, ut ille omnium primus, eam Sapientiæ partem, quam Medicinam vocamus, ſingulariter profeſſus ſit, quod neque Pythagoras, neque Empedocles ante egerant, pluraque de morborum curationibus ſpeciatim tradiderit, quæ Sapientiæ Profeſſores antea utiliter cogitaviſſe, et Ægris inculcaviſſe perceperat.

XXIX. Cujuſmodi conſimilia poſt eum, multorum merita laudantur, eorumque imprimis, per quos ſalutaris iſta Profeſſio nobis increvit. Quorum non poſtremus ætate hac noſtra Wilh. Cullen, multa accurate ex antiquiſſimo Philoſophiæ et Medicinæ conſortio

ſortio primus reſtituit, ſuumque his judicium præclare adjunxit. Nec certe ejuſmodi rerum memoria, perpetuo non auſpicato, intervallatis temporibus in Arte renovatur. Quantum etenim eæ res, non adhuc fortaſſis ſanabiliores morbos efficiant, quod ſaltem plurimi affirmant, in id tamen maxime juvant, ut quidquid in Arte didicimus, plus perſpicue alieno judicio proſit, neque neceſſe ſit, nimium adeo inter ærumnas et pericula, ſeram Artis cognitionem differre. Aliud namque curare eſt, aliud alios edocere, ut hi ſimiliter appoſite curent; iique, ſi fieri poteſt, quæ non adhuc patuerunt ſanandi viæ, ejuſmodi ſtudiis eorum ſpem, et ingenia foventibus, reperiant.

XXX. Verum namque cum omnis ſanandi ratio, temporis, et remedii opportunitate, tota conſtet, valet enim temporibus Medicina, et ſola quæ tempore dantur, Medicamenta ſanant; rurſuſque cum Medicorum prædictiones, fere divinam Artis noſtræ partem, omnes in Occaſione, ejuſque ſcientia, fundentur, totaque Ars, nil niſi ſapientiſſima Hominum prudentia ſit, in id unum elucubratione hac noſtra

colline-

collineavimus, ut quidquid ad Medicam Opportunitatem conferret, non omnem in partem, quod vix a nobis fieri potuiſſet, ſed raptim ſummatimque monſtraremus. Verum enim cum a minimis ſæpe rebus ominatiſſimæ morborum ſanationes incipiant, et veroſimilimæ prædictiones conſtent; earum omnium, ſi quæ extare poterat, communitatem complexi ſumus, in eumque fere modum ſcripſimus, non ut eos, qui ægrotant, ſcribendo ſanare velle videremur, quod nullum adhuc fortaſſis ſcriptum præſtitit, ſed ut continua Ægri, externarumque rerum ad eum pertinentium conſideratione, aptior ad prædicendum, et ſanandum, iſta ferente morbo, Medicus redderetur.

XXXI. Eſt porro aliquid in morbis, præter ea, quæ morbi ſunt, noviſſe, quæ traduces in Ægrotantis Familia, Vitæ habitudines conſtent, quid ejus ætas, quid animus, quid corpus ferant; quæ fuerint civiles ejus Vitæ neceſſitates, et officia: quis diætæ modus, et reliqui in regimine habitus: quæ propria Natalis ſoli ſunt, alteriuſque in quo ægrotavit: quod idem, ſi quid antea, et ſi qua morbi commiſſio certa interfuerit, cognoſcere: denique quid agens anni tempus ferat,

pluſque

pluſque adhuc, quæ antea tempeſtatis ratio conſtiterit. Quorum omnium complexus unus effert, quaſi totidem ignotiſſimi problematis data, unde pleniſſima aleæ ſolutio, ſæpe obtutu in uno, Medici animo occurſat. Sic integras Familias, cum ad certam ætatem earum nati pervenerint, omnes eodem conſimiliter fato cadere videmus, et ſæpiſſime, propter idem morbi genus: ſic multis plerarumque Artium Profeſſoribus ſua conſtant et propria ægritudinum genera, ſuaque etiam Vitæ tempora: ſic morborum exordia juxta ætates variantur, eorumque pericula, et fines aliter, atque aliter juxta Vitæ annos incidunt: ſic internarum Fluxionum impetus, aliquid perpetuo ab Anni tempore, in quod comparent, ſumunt, earumque reditus certis ante periodis, ſæpe præmonſtrare poſſibile eſt: ſic denique videmus propria morborum tempora, magnam ſaltem partem, certis perpetim intervallis fluere.

XXXII. In his cæterum nos " nullam aut vim aut inſidiam Hominum judiciis fecimus, aut paramus, verum eos ad res ipſas et rerum fœdera adducimus, ut ipſi videant, quid habeant, quid arguant, quid addant, atque in com-

mune conferant. Quare, ſi qua in re vel male credidimus, vel obdormivimus, vel minus attendimus, vel defecimus in via, et inquiſitionem abrupimus, nihilominus iis modis res nudas et apertas exhibemus, ut errores noſtri, antequam Scientiæ maſſam altius inficiant, notari et ſeparari poſſint *."

XXXIII. Hæc quæ præfarer, et antequam reliqua, Lector Humaniſſime, legeres, habui. Vale.

* Bacon *N. Org. Sc.*

DE
VITALIBUS PERIODIS
ÆGROT. ET SAN.

SEU

Elem. Dynamicæ Animalis.

LIB. I. PARS I.

VIRO NOBILISSIMO

TH. A CALUSO,

Generoſo Taurinenſi, ex Comit. Max. et Walpergii S. Hyeroſol. Rel. Equ. et Reg. Scient. Acad. Aug. Taur. a Secretis.

A. J. TESTA, S. P. D.

QUOD de re medica Commentarium ad te ſcribere aggrediar, Vir Cl. haud equidem mireris. Quanquam enim Medicinæ ſacris haudquaquam animum devoveris, ut qui Mathematica imprimis ſtudia eximia prorſus cum laude proſequutus ſis, tum et in humaniores, quas vocant, litteras mira ingenii tui fœcunditate deflectens, Antiquariam et dulcia litteratorum hominum oblectamenta, Latinas Italicaſque muſas colueris; id tamen pene familiare Artium et Scientiarum quarumcumque cultoribus accidit, ut nullam Sapientiæ partem a ſe alienam eſſe putantes, alia etiam diſciplinarum genera, et diligant et in honore habeant, ut ſi non earum profeſſores, cultores ſaltem, et partem etiam gnari, dici merean-

tur. Cum enim ea tuorum in me meritorum ſumma ſit, ut nullum plane officii genus tibi a me deeſſe queat, non poſtremum hoc fore arbitratus ſum, ſi palam de tuis in me meritis diſſerendi occaſionem ex his, quæ nuperrime exegimus de Medicina Commentariis, nanciſcerer, nonnullumque ex iis benevolentiæ erga me tuæ committens, Sodalium tuorum ſubactiſſimo ingenio traderem; quos inter nullo meo merito ſuperioribus annis cooptatus, exinde me illis mearum virium periculum aliquod inſcribere ſtatui. Adde et dicendarum in hoc libro rerum non minimam eſſe cum ſtudiis, quibus animum jamque addixiſti propinquitatem, ut litteratum hominem pariter atque medicum afficere videantur. Magnam profecto induſtriæ noſtræ laudis acceſſionem eventuram eſſe ſcias, modo quæ ſcripſimus cum tibi, Vir Clar. et Nobiliſſime, cum Commilitonibus tuis haudquaquam diſplicuiſſe intelligam. Vale.

LIBRI PRIMI Pars I.

CONSPECTUS et DEFENSIO HIPPOCRATICÆ DOCTRINÆ de PERIODIS VITALIBUS ÆGROTANTIUM.

CAPUT I.

P R O E M I U M.

1. NULLIBI illaudatam antiquiſſimorum medicorum in condendis morborum hiſtoriis fidem, non eſt cur denuo vindicare aggrediar: cum etenim parem ſagacitati et diligentiæ ſimplicitatem adjunxiſſent, eo plus Artis incremento contulere quo minus cadere in eos ſuſpicio poterat, aut luxurianti ingenio paruiſſe, aut magnifico experimentorum apparatu, et pompa inanem prorſus rem portentoſis jocis luſiſſe.

2. Ejuſmodi ſiquidem prima Medicinæ exempla, quibus aucta impoſterum Ars adolevit, fuere,

ut ſimplices morborum curationes totidem tabellis diſtinctæ in Æſculapii cæterorumque ſalutarium Deorum fanis proſtarent, appoſito dumtaxat ægrotantis nomine, morbi, et remedii genere: cujuſmodi nonnullæ H. Mercuriali et B. Montfauconio memorantur: præterea morbi diem, in quem ſanatio cecidit, viamque quam evaneſcens morbus tenuit, in iiſdem deſcribi conſueviſſe non improbabilis conjectura ſuadet.

3. Hippocrates ſaltem cum ejuſmodi votivis tabellis ad Artis incrementum uſus eſſet [1], exindeque primas Medicinæ leges comparaviſſet, plurimam dierum, quibus morbi ceſſarent, rationem innuit: ad id vero ſuſpenſa pro ſalute vota, quemadmodum in reliquis, quæ ad ſanandi rationem pertinebant, plurimum contuliſſe, vero ſimile eſt.

[1] An præter ejuſmodi votivas tabellas, quarum plurima antiquis ſcriptoribus mentio fit, ab exaratis jam ante ipſum de medicina libris Hippocrates etiam profecerit merito dubitari poteſt. Cuſtos revera bibliothecæ in patria conſtitutus apud Tzezem dicitur, eamque cum in ea conditis vetuſtiſſimorum medicorum libris integram exuſſiſſe, Olimp. lxxvi vertente, ætatis vero ſuæ anno xxxi apud Cit. Auct. refertur. Conf. *Decr. Athen.* apud Lind. et Mercur. *Var. Lect.* Propius de tabellis et templo cremato apud Plinium, *Lib.* XXIX. *cap.* i. —*Is cum fuiſſet mos liberatos morbis ſcribere in templo ejus Dei quid auxiliatum eſſet ut poſtea ea ſimilitudo proficeret, exſcripſiſſe ea traditur atque jam templo cremato inſtituiſſe medicinam hanc, quæ clynice vocatur.* Cujus incendii cum fortaſſis in patria tumultus fieret in Theſſaliam venit. Conf. Fabr. *Bibl. Græc. Lib.* II. *cap.* xxiv.

4. Neque

4. Neque enim cæteræ Medicinæ partes, quantum quidem ex Hippocrate profectæ ſunt, ante criſium criticarumque periodorum doctrinam extiterunt, ſimulque de morborum principiis, circuitibus, et finibus ab Hippocrate actum eſt: dierumque morbi obſervationes ab hinc ſumma cura medicis commendatæ ſunt.

5. Subſequentis ævi medici cum nec inane ejuſmodi ſtudium duxiſſent, contra valde illud ad ægrotantium bonum Artiſque exiſtimationem facere judicantes, incredibili induſtria in id vel maxime incubuerunt, ut morborum converſiones quibus præcipue diebus expectandæ forent, præclara in luce ponerent. Cl. Galenus in Hippocrate totus, medicorum quotquot extiterunt facile ingenioſiſſimus, et eruditiſſimus Hippocraticam doctrinam auxit, pariter et plurimorum judicio contaminavit. Hippocrate et Galeno ducibus earum rerum inveſtigatio ab Italis exornata primum, mox a Gallis et Germanis medicis, Anglis et Hiſpanis nulla ætate prorſus periit.

6. Antiquiſſimæ tamen extant in hanc Medicinæ partem criminationes: Aſclepiades, quique eo præceptore Medicinam exercuere, dierum quorumlibet rationem, vanam prorſus eorum conſilio rem, repudiaverunt. Neque poſtremus in illorum hæreſi A. Corn. Celſus plurima ſine ratione ea de re antiquiores excogitaviſſe et coluiſſe tenuit. Apparet cæterum neque Aſclepiadis neque Celſi adverſum ea in re Hippocrati ſtudium,

plurimum ſubſequentis ævi medicos ab religione erga vitales circuitus, et criticas morborum periodos deflexiſſe.

7. Primi quorum recepta placita, quidquid de morborum finibus Antiquiores dixerant, magna in dubitatione poſuerunt, ſublimiores Chemiæ Profeſſores omnino videntur. In Galenum potiſſimum, et Galenicas doctrinas exardentes, principe inter ipſos Helmontio, criſes omnes criticoſque dies imperioſum hominum genus ſuſtulit; ita tamen ut potius inconſideratum ejuſmodi ſtudium medicis ii eſſe vellent, quam ſuo reapſe tempore illas defecturas eſſe dicerent.[2] Magna eorum cohorte undique per clariores urbes excitata, Hippocraticæ medendi rationes convulſæ ferme perierunt. Neque plurimum pro antiquorum doctrina ſtantes Arn. Villanovanus, et Paracelſus, quanquam et iidem inter chemicorum primores, ad Hippocraticæ cauſæ patrocinium valuerunt.

8. Chemicorum oraculis in profanas prorſus circulatorum, viliſſimorumque hominum manus delapſis, ſummoque exinde medicinæ damno impendente, rurſuſque apud Hippocratem veritate conquiſita, vitalium circuituum et periodorum doctrina denuo in honore fuit: qua in re ſtrenue præ cæteris Baglivium[3] ſe geſſiſſe, tam-etſi æta-

[2] Conf. Helm. in cap. de *Temp.* ſect. 12. et alibi in lib. de *Feb.* Item Jo. Joach. Beccher. *Phiſ. Subterr.* Lib. I. *ſect.* v. *cap.* ii.
[3] Conf. Bagl. *Prax. Med. cap.* xii. *Lib.* II.

tis

tis ſuæ genio, quod omnibus commune eſt, aliquid litantem, egregia ejus ſcripta probant. Plurimæ tamen exinde inter medicos diſſentiones, liteſque adhuc multæ ſub judice. Verum enim qua ratione ejuſmodi circuitus, et periodorum præſtantiſſima ea, quam Criſem ſignato nomine Hippocrates dixerat, in morbis obtinerent, diſputari cœptum eſt: fierent ne in ſingulis morbis: anne medicos die critico impendente otiari præſtaret in naturæ contemplatione totos: an non ſimiliter ubique locorum obtinerent, ſtatiſque diebus, et conſimili ordine, atque Hippocrates dixerat, adhuc dum evenirent: De quibus omnibus ſingulatim ſuo loco dicere expedit.

C A P. II.

De potiſſima in Morbis Periodo, quam Criſim Græce dicimus.

1. EST porro cæterarum quarumcunque maxime obſervabilis in morbis periodus, quam Criſim cum Græcis nominamus: quamobrem ſub ipſo dicendi limine quid criſeos nomine proprie veniat, ipſeque Hippocrates ante alios intellexerit, definire neceſſe eſt: arbitror enim natam de nomine litem obſcuritatis plurimum univerſo hujus rei ſubjecto tribuiſſe.

2. Princeps in hujus nominis definitione Galenus plurima de criſeos ſignificatione ſcite et erudite

erudite ſcripſit: nos Hippocratem ſequi malumus eo maxime libro, qui de judicationibus, ſive criſibus inſcribitur: qui liber etſi fortaſſis ad Hippocratem haud omnis pertineat[1], omnis tamen ex gravi Cl. virorum cenſura Hippocraticam doctrinam continet.

3. Judicationes itaque, ſive criſes, mutationes quaſcunque in morbis conſpicuas complectuntur: ſive hæ in melius ſive in deterius vergant, utraſque deſignant. Sanitatem pariter atque mortem inferunt. Hac ratione febres eiſdem numero diebus judicantur, quibus ſuperſtites evadunt homines, et intereunt. Alibi etiam Hippocrates criſeos vocabulum ad deſignandum partum convertit: cujuſmodi effatum appoſite in ſuum tranſtulit nuperrimus auctor[2]. Sed et oſſa ex chronicis ulceribus prodeuntia criſim inferre is dixit.

4. Eſt igitur criſis, judice Hippocrate, converſio morbi quælubet, quæ ſeu morbum mutet, vel omnino finiat: ita tamen ut eo potiſſimum nomine hi morborum tranſitus intelligantur, in quibus *οξυρροπος μεταβολη repentina mutatio quædam*; et aliquid proprie *αξιολογον effatu dignum* ex ægro-

[1] Ex Prognoſticis, aliiſque genuinis Hippocratis libris, conſarcinatum eum judicavit Foeſius: neque fortaſſis integer liber eſt, neque Erotiano memoratur.

[2] *L'Accouchement—Voila une image parfaite de la criſe.* De *Sauv. Noſol. Meth.* IX. Similia extant apud Hippocratem in *Prænot.*

tantium

tantium corpore prodiens, locum habeant[3]: quorum tamen utraque Galeno pluſquam Hippocrati recepta ſunt: Hippocrates namque judicatos morbos, ſeu criſi abſolutos non ſemel eos dixit, quibus neutrum ex illis plane competeret.

5. Certe latius, ut Cl. Galeno viſum eſt, acceptam ab Hippocrate vocem, is ante alios ſignato quaſi limite coercuit. Quam ob cauſam, cum ille criſim propius morbi finem eſſe interpretaretur, ſalutarem atque excellentem eam poſuit in ſubito quodam morbi ad ſanitatem tranſita, inſigni evacuatione aliqua apparente[4]. Qui namque paullatim ſolvuntur morbi, neque effatu dignas mutationes habent, eorum exitus criſibus includere vetuit.

6. Eſt et mors ex Galeni ſententia criſibus adnumeranda: non vero ſemper: veluti in morborum principio. Tunc etenim Natura quaſi intempeſtive ad congreſſum irritatur, et fere nihilum obſiſtens ſubita frangitur morbi vi, neque propterea legitimæ converſioni locus eſt[5].

[3] Conf. Anut. Foeſ. *Æcon. Hipp.* voc. κρισις. Item Gal. *de Dieb. decret. Omnis velox mutatio criſis appellatur.* Op. cit. Lib. III. cap. iii.

[4] Conf. Gal. loc. cit.

[5] *Conſidera jam mihi tale quid in natura accidiſſe, quod hominibus infirmis contingit, qui a fortioribus quibuſdam intempeſtive ad congreſſum irritati pugnando ſuperantur.* Virtus enim expultrix facit criſem, ut in ventriculo, cum jam omnia in animantis corpore concocta fuerunt. Gal. Lib. cit. cap. viii.

7. A. Corn.

7. A. Corn. Celſus nomen criſeos nullibi, quod viderim, retinuit, morbique finem aut procedens tempus, criſeos aut judicii loco uſurpavit: ſeu quod Latinis auribus male ſonaret dictio[6], ſeu potius quod magis veroſimile eſt, quod initam ejuſmodi ab Hippocrate judiciorum et criſium rationem cum Aſclepiade repudiaviſſet: ſcripſit tamen Græcis litteris *κρισίμȣς* dies[7]. Celſum ſecutus eſt Cæl. Aurelianus, qui tamen *judicium properare* diſerte ex antiquorum lectione retinuit.

C A P. III.

De Hippocratica Criſium et Periodorum in Morbis Doctrina.

1. MIRUM profecto quantum ab Hippocratis ſimplici fractaque dictione, in locis ſat multis, ſed hac ſummopere in re, Galeni ſermo abſit. Non ille luctantem Naturam, non extremos vitæ labores, perpetuos criticorum circuituum nuntios, ornamenta denique nulla, quorum impatiens ſuo quodam jure veritas eſt, graviſſimis immiſcuit in Medicina rebus. Siquidem id unum Hippocratis ſcripta monſtrant, ut

[6] Conf. Foeſ. loc. cit.

[7] *De Med. Lib.* III. *cap.* iv. Scripſit et Gellius criticos dies, ſed Græcis litteris. *Lib.* III. *cap.* x.

in

in morbis converſionem aliquam continuo expectemus, ſub qua morbus vel in ſalutem vel in mortem deſinat: tempus vero, in quod illorum alterutrum cadat, ex ægrotantis ætate, corpore, vitæ propoſito, anni tempeſtate, graſſantibus morbis, aſſidentibus et externis non raro conjici, et ita quidem plerumque, ut *indices* quidam dies ab indicando morbi decurſu, et eventu ſic dicti, illud præmonſtrare conſueverint

2. Similiter hanc morborum mutationem vergente in excretorium organum aliquod morbi impetu, plerumque ſe prodere is dixit: ſive ad veſicam vergeret, ſive ad inteſtina, ad cutem denique univerſam, ab eaque ſudores eliceret ſeu exanthemata: cujuſmodi miliaceas aſpredines fuiſſe videntur, culicum morſibus ſimiles, haud multum pruriginoſæ [1], quas in conſtitutione quadam, mulieres præſertim obſidentes, in ſumma cute is vidit, nemine ex iis, quibus talia effloreſcerent, pereunte: ſive denique morbi impetus in bronchiales vias contenderet, exindeque ſputa moveret: ſeu poſtremum prodeunte alicubi ſanguine fere cum iſto ſimul morbus aufugeret. Neque unica perſæpe ſanationis via conſtat, cujuſmodi rara eſt etiam in Hippocrate obſervatio; ſæpiſſime namque multiplici quaſi oſtio morbus funditur. Salutares præterea aliquando morbi impetus in reliquas fiunt partes, exindeque cri-

[1] *Epid. Lib.* II. *ſect.* iii.

tici

tici tumores et abſceſſus: ſub quibus ſanatio perficitur.

3. Præterea qua die ſingulæ evacuationes, frequentiore ſaltem ſubſequente ægrotantium emolumento, in variis morbis expectandæ ſint, vel earum ſaltem pleræque, is ſedulo deſcripſit: qua tamen in re is ante alios ſapientiſſime ſe geſſit, quod nihil, quod conſtans et perpetuum in morbis eſſet, auctoritatis pleniſſimus affirmaverit: cuncta vero anni tempeſtatibus, graſſantibuſque popularibus morbis prudentiſſime contemperanda ſumeret. Quamobrem abſint eorum judicia, qui ex prolato uno, aut altero Hippocratis textu immutabiles ſibi condere canones adnituntur, eoſque ſi quando fallaces adinvenerint, falaciæ ſimul Hippocraticas leges incuſant: non peculiares dijudicandi textus, integrum perluſtrari et conferre Hippocratis opus oportet: alias de injuſtis in ipſum latis ſententiis plurima incurrat ſuſpicio neceſſe eſt.

4. Neque etenim excretorum judicatorio die humorum quantitatem, ſat magnam, neque legitima die abeuntem morbum recidivis modum impoſuiſſe, ex ejus lectione intelligitur. Alii namque ex ægrotantibus, quos nominat, quibus pauciſſima judicatorio die, humoris excretio facta eſt, perfecte ſanati ſunt, veluti Epicratis uxori contigit, contra illud evulgatum ſatis inter medicos adagium, *nil modicum criticum*; alii vero, e contra, qui pluries diebus criticis riguerunt,

plurima vomuerunt, ſudaverunt, fluente judicatorio die e naribus ſanguine, occubuerunt tamen, quemadmodum mulieri accidit, quæ decumbebat in Foro Mendacii. Morborum quoque ea judicia, quæ ad *liſim* ſeu ſolutionem technica voce Practici referunt, tum quæ ad acriſiam omnino ſpectant, vidit perſæpe, et deſcripſit: de his omnibus ſingillatim ſuo loco dicam.

5. Sed et ſtata quædam morborum tempora, quæ ordinatiſſime natura cuſtodire ſolet, non ultimam Hippocraticæ induſtriæ operam præbuere. Hac ratione tertianam exquiſitam ſeptennis ad ſummum circuitibus abſolvi ſcripſit, tetano correptos intra quartum diem plerumque mori: ab angina liberatos, converſo ad pulmones morbo, ſeptem dierum intervallo ſæpiſſime perire, eumque ſi effugerint terminum, purulentos evadere: empiematicos a pleuritide a ruptione intra quadraginta dies ſurſum purgatos liberari, alioquin tabe marceſcere: quibus cerebrum ſideratum eſt intra tres dies interire, ultra vero ſanari: quorum pleraque etſi ſæpe ſimiliter etiamnum fiant, ſub ea tamen univerſa cadunt Hippocraticorum ſcriptorum lege, quam (3) ſupra innuimus.

6. Modo quoniam ex hiſtoriis Epidemicorum Hippocraticas criticorum dierum periodos, tamquam ex antiquiori, qui ex hominum memoria ſuperſit, et cæterorum quorumcumque præſtantiſſimo

tiſſimo Medicinæ codice, deſcribere præcipue viſum eſt, aliqua de illis in univerſum præfari, nimis dudum vexata eorum auctoritas poſtulat.

C A P. IV.

De Epidemicorum Librorum Auctoritate.

1. EX Epidemiων libris ſeptem, quorum inter Hippocratis opera, vetuſtiſſimorum exemplarium recenſio extat, primum et tertium proprie ad Hippocratem pertinere, cæteros omnino parum genuinos, longe ab Hippocratis ſapientia abeſſe, veterem a Galeni ævo opinionem, novis dubitationibus ſubſequente ætate auxit Marſilius Cagnatus. Corruptos ſiquidem perpetuo in eorum plerisque textus ii, quibus comunis cum Galeno ſententia eſt, nec certe valde injuria, incuſant, promiſcua plurima, indigeſtamque rerum molem; monita item medica non ſatis vera, imperfectas morborum hiſtorias, ſæpe etiam ingrata repetitione mendoſe interpoſitas, earumque alias tenebricoſas, et Œdipo digniſſimas, aliaſque rurſus leves, inſipidas, et pene jocoſas: præterea contradicentes textus memorant, aliaque inſuper in iis reprehendunt, quæ vix Hippocratis ætatem affeciſſe creduntur. Conſenſit nuper cum Galeno Freindius; ejuſque judicio, ut videtur, permoti alii pene plurimi, qui proxime elapſis annis

nis[1] in ejuſmodi argumento verſati ſunt, primum et tertium dumtaxat Epidemiων, tamquam Hippocraticæ veritatis vindices adlegerunt, cæterorum vix ullam habentes rationem.

2. Ea nihilominus ejuſmodi librorum omnium conditio eſt, ut et Hippocrate digniſſima, et cum Hippocraticis ſcriptis aliis perquam conſentientia plura in ſe habeant, iique antiquioribus Galeno ſcriptoribus, Erotiano imprimis[2] tamquam genuini Hippocratis fœtus memorentur. Sed et Galenus, tametſi quartum et ſextum a Theſſalo, Hippocratis filio, exaratos fuiſſe ſcripſerit, (poſtquam iſte magnam eorum partem ex Parentis commentariis, ad privatum uſum exſcriptis deprompſiſſet) quintum autem et ſeptimum ſpuriis omnino adjudicaverit, tametſi, inquam, Galenus longe ejuſmodi librorum, quos citavimus, auctoritatem minuiſſet, accurate tamen eos omnes legit, et plurima ad doctrinæ ſuæ confirmationem exempla, adhibita etiam tacita nonnullarum vocum quæ in eiſdem occurrunt, uſurpatione[3], ſumpſit: In ſextum præterea commentatus eſt,

[1] Conf. *Les Epid. d'Hippocr. par M. Demarſ. Les Prognoſt. dans les Mal. aig.* par M. Le Roy. *Les Oracl. de Cos*, par M. Aubry. Neque ſimul omnes in eodem volumine nuper prodierunt in Lauſann. editione; tum proximioribus annis conſimile de illis judicium tenuit Car. Grimm, in nova Hipp. edit. German. Altemberg. 1781.

[2] Conf. Fabr. *Bibl. Græc. Lib.* IV. *part* II. *cap.* XXXVI. *Erot. Exiſt. Vind. contra Marſ. Cagn.*

[3] Conf. *Gloſſ. Hippocr.* Item *Comm.* in *Lib. de Humor.* Claſſ. III.

et de quinto, in quo locus de futurarum, et fiſſurarum affinitate extat, quem Hippocratis locum eximie laudavit Celſus, jamque etiam Foeſio, tametſi Galeni amantiſſimo viſum fuerat, duriter nimis in eum librum Galenum animatum fuiſſe. Præterea quicumque accurate ſeptimum legerit, nullus dubito, quin contra Foeſii judicium, qui eum juſtiſſima de cauſa æquioribus judicibus omnibus diſplicuiſſe ait, Hippocratica dictione propria contextas in illo morborum hiſtorias non reperiat, ſub libri initio præſertim, ut et febrium, quæ cum ſudoribus fiunt, uberrima tractatio in eo ſit, et Hippocraticam operam proxime, magnam ſaltem partem omnis redoleat: quam ob cauſam quintum et ſeptimum cæteris, quorum dubia ſupereſt ex Galeno fides, facile præſtare judico: quod tenuit etiam Hallerus. Cæterum de quinto extat ſimiliter Cæl. Aureliani teſtimonium eum Hippocrati accenſens [4], pro eaque ſententia ſtetit criticorum peritiſſimus Jul. Cæſ. Scaliger [5]. Quartum vero et ſextum quod attinet, ſcire præſtat, neque Galenum quidquam ad opinionis ſuæ confirmationem attuliſſe [6] præterquam, ut ipſe ſcripſit omnium ea in re conſenſum; neque ante Galenum quempiam ſimile quidquam de illis dubitaviſſe.

[4] *De Morb. chron. Lib.* I. *cap.* iv.

[5] Conf. ejuſd. *Comm. in Lib. Hipp. de Inſomn.*

[6] *Eandem quoque rationem eſſe eorum quæ in quarto ſextoque habentur, demonſtrandum eſt; quos ſane libros a Theſſalo Hippocratis filio compoſitos fuiſſe conſtat inter omnes.* Gal. loc. cit. *De Hum.* ex Verſ. Joh. Bapt. Raſarii.

bitaviſſe. Vix certe dubium eſt graviores ejuſmodi adverſus D. Senis libros cenſuras compares Galeni ævo fuiſſe; tametſi fuiſſent ante Galenum, qui præclare Hippocraticis libris animum adverterant, eorumque nonnullos, quorum ſuſpecta fides jure fuerat, appoſita emendatione caſtigaverant; quod Erotianum imprimis fuiſſe ſcimus, Zeuſim item et Heraclidem, qui in omnia Hippocratis opera diligentiſſime commentaria conſcripſerunt: item Glauciam, et Artemidorum, cognomento *Capitonem*, quorum in veterum ſcriptis inveſtigandis induſtria non ſemel Galeno laudatur. Ecur ergo ex iis nonnullos, quorum de Epidemicis judicia ſequi malluit, is memoriæ non prodidit, univerſorumque conſenſum, quem ſolus ipſe citat, uſurpare ſatius duxit, quam ſcientis viri, appoſito nomine, judicium? Quæ in cauſſa fuere, cur *dubii impatientem* virum in hac, atque in rebus aliis plane plurimis incuſaverint multi, vixque aliquid ad ejus judicium accederent, putantes multa ea propter a Galeno adverſus hos Hippocratis libros propoſita fuiſſe, quo magis ſe, ſuaque extolleret: quod a nonnullis ſcriptum eſt.

III. Eſt quidem in Epidemiων pleriſque obſcura dictio, aliquando etiam ænigmatica: nonnulla præterea iis vana fide adjuncta fuiſſe credibile eſt. Præter enim ſcribarum avaritiam,

[7] Conf. Dan. Wilh. Trilleri *Opuſc. Med. Vol.* II. *Comm.* ſuper i. et iii. *Epid.*

 quos

quos antiquiſſima, eaque cæterorum præſtantiſſima exemplaria corrupiſſe[8] conſtat, veroſimile etiam eſt antiquiores Medicos plurima Hippocratis loca ex propria ſententia interpolaviſſe; additioneſque ejuſmodi a ſcribis inconſiderate ſumptas, et perperam Hippocraticis ſententiis immixtas, ſimul tandem exinde in lucem prodiiſſe. Quapropter eo uſque Hippocratica lectio contaminata eſt, ut ſi is modo reviviſceret, vix ſuamet ſe intellecturum fore, jamdiu non abſque veritatis ſpecie dictum nonnullis[9] exciderit. Ea tamen locorum obſcuritas vix quidquam iis libris in univerſum detrahit: quandoquidem compares ænigmate dictiones Hippocratis

[8] Ejuſmodi culpa in Memnonem Siditam, doloſum virum, imprimis cadit, qui audita Ptolemæi Evergetis, ſeu quod aliis placuit, Philadelphi erga autographos Æſchyli, Sophoclis, et Euripidis, cæteroſque æſtimatiores codices voluntate, Hippocratis etiam libros, mendoſo prius confiсto exemplari, Alexandrinis Regibus obtuliſſe dicitur, quo pinguius eos argento emungerent. Tanto etenim ii amore ſcientiarum ferebantur, ut Tragicorum quos nominavimus exemplaria ſibi quindecim talentorum pretio ab Athenienſibus commodari impetraverint. Apparet etiam ex Galeni narratione in Lib. *de Humor.* Pergamenos, Alexandrinoſque Reges certaviſſe aliquando inter ſe, utri eorum quæ artium et ſcientiarum pretioſiſſima eſſent monumenta, poſſiderent: ex quibus factum eſt, ut Notarii et Scribæ inſcriptiones, et confectiones librorum turpiter, quæſtus majoris gratia, depravarent: quod in Lib. *De Nat. Hum.* et *De Rat. Victus in Acutis*, aliiſque proprio jure ad Hippocratem pertinentibus accidiſſe Galenus ſuſpicatur.

[9] Dolendum, mehercle, non adhuc ſatis de Hippocrate conſultum eſſe, ſeu mendis expurgatam ejus operum editionem,

cratis loca alia perquam genuina[10] jamque inſecerant, et etiamnum inficiant; nec deſperandum

tionem, ſeu edendi modum reſpicias. Utinam quemadmodum ſpecimen Hippocratici libelli *De Anatome*, anno 1766, emiſerat Dan. Wilh. Trillerus cæteri Hippocratis libri pari fide et caſtigati, pariter ſuis quibuſque locis adnotationibus adjectis prodiiſſent; et utinam ipſiuſmet Trilleri opera prodiiſſent. Erat enim præter ſingularem in eo Græcæ linguæ peritiam plurimarum omnino rerum ſcientia, tum et acre judicium, criticeſque Artis, et Medicinæ peritiſſimus idem erat. Acceſſerat xl annorum in evolvendo Hippocrate ſtudium, itinera item in remotas urbes ſuſcepta ad conferendos perluſtrandoſque celebriores codices, variaſque addiſcendas lectiones; item latæ ad ipſum eruditorum virorum de Hippocraticis libris ſimbolæ. In id etenim res prorſus devenit, ut cum omnes quotquot Medicinæ operam navant, Hippocrate imprimis auctore utantur, ob incredibilem exemplarium tum editorum, tum manuſcriptorum differentiam, neque in unum eorum ſtudia conveniant, neque uno omnes auctore ſententiam dicere videantur. Utinam et Ill. Hallerus, cujus totidem erga medicam rem præclare geſta extant, non poſtremum illud addidiſſet, cum de rurſus emmittendis in lucem M. A. P. P. conſilium vel dediſſet ipſe, vel ſimbolam ſaltem conferre ſuam Lauſannenſibus Editoribus non recuſaviſſet; utinam, inquam, in exactas antea in edita D. Senis exemplaria ab induſtribus viris emendationes animadvertens, loca plurima emendaviſſet, neque antiquis erroribus locum rurſus ab Editoribus dari paſſus fuiſſet; quamquam miror etiam commentitia totidem et Hippocrate et quibuſvis M. A. P. P. indigniſſima denuo in Lauſannenſi Editione prodiiſſe: quæ et ſi remotiſſima ab Hippocratis ſcientia Hallerus cordate judicaverit, ſatius tamen fuiſſet ea temporum incuria intercidere, quam tanto curante viro in hominum memoriam venire rurſus, interque Medicæ Artis Parentes inſigni loco ſtare.

[10] Ea profecto Lauſannenſium Editorum in edendo Hippocrate incuria fuit, ut non iis ſubiraſci medico difficile ſit,

dum eſt clariſſimorum virorum et interpretum opera adjuvante ſuum rurſus obſcuriſſimis locis reſtitui

cum totidem mendorum exempla, quæ jamdiu eruditorum virorum opera caſtigaverat, ii quaſi in unum contulerint: proindeque cæterarum mendoſiſſimam editionem ii facile dederint: neque enim interpunctiones verborum, et clauſulas, ſeu deficientes, ſeu non ſuo appoſitas loco, quæ obſcuriorem ſenſum, et ſæpe etiam inintelligibilem faciant, damnamus, ſed maculatos omnino Hippocratis textus, jamque antea reſtitutos et denuo editos, alioſque etiam perperam omnino converſos: quandoquidem illi nec quidem cum Foeſiana verſione editionem ſuam contulerunt, quamquam Foeſium ante alios optime de Hippocrate meruiſſe, unus eruditorum omnium conſenſus ſit. At quoque poſt Foeſium emendata plurima ſunt, tum præcipue in Epidemicis, quæ non tantum Lauſannenſes Editores neglexerunt, ſed quæ loca jamque antea Foeſius reſtituerat, corrupta denuo ii in lucem emmiſerunt: quorum utrorumque inter cætera exemplum lubenti animo ſubjecimus. Extat primum in *Popul.* Lib. V. p. 309, et ſeptimo, *Sect.* ii. p. 350, *Lauſan. Edit.* Utrobique enim Coci Acanthini mentio fit. Hunc Hippocratis locum quem ad ſeptimum Epidemiωn retulit Foeſius, omnes ferme interpretes Calvus, Cornarius, Mercurialis, Foeſius ipſe, et Charterius ita ex Græco convertunt—*Coco in ſpina gibboſitas ex phrenitide facta eſt*—ex Græco textu quem ſic evulgaverunt—τω μαγειρω εν ακανθω το κυφωμα εκ φρενιτιδος εγενετο—Emendaverat hunc locum poſtea Th. Reineſius in Epiſt. 38 ad Neſt. pro κυφωμα, *gibboſitas*—κωφωμα, *ſurditas* ſcribens: ſurditatem namque acutis morbis non raro accedere notiſſimum eſt, Phyliſtæque continua febre laboranti, et phrenitico ſurditatem contigiſſe, *Epid.* Lib. iii. Sect. ii. Ægr. iv. alibique την κωφοτητα mentis emotionem minari, in *Porrh.* Hippocrates memoravit. Quæro nunc, appoſite ait Reineſius, ſi quis ex iſto Hippocratis textu aſſeruiſſet, tibi futurum ut ægrotus phreniticus fieret ex morbo gibboſus, nam et iſtud Coco Hippocratico contigit, anne riſum teneres—*uſque adeo enim incredibile eſt iſtud quod ſic prædiceret, fore.* Similiter et illud εν ακανθω

quod

reſtitui poſſe nitorem, quod quidem, quoad loca plurima

quod *in ſpina* verterant, pro Acantho urbe Macedoniæ, Reineſius ſumpſerat, ibidemque Cocum ægrotaſſe, veroſimile dixerat; niſi forte Acanthus peculiaris in Coo inſula locus fuiſſet: ſpinam namque Græci ακανθαν non ακανθων appellant, unde apparet Urbem in ſpinam facili errore ab interpretibus omnibus transformatam fuiſſe. Ex Reineſio citatum textum ante Lauſannenſem editionem emendaverat Steph. Mackius in *Hipp. Edit. Vienn.* quæ prodiit anno MDCCXLIII; quam tamen editionem Trillerus improbavit pariter ac Charterianam, quam omnium mendoſiſſimam, editoris non inſcientia fortaſſis, ſed incuria, Joh. Freind damnaverat: tametſi de Epidemicis ab ipſo etiam Freindio emmiſſis non injuſtæ Trilleri lamentationes extent. Sed contra Reineſianam textus emendationem plurimas rurſus dubitationes Trillerus excitavit, antiquum κυφωμα pro κωφωμα Reineſii legens. Neque etenim κωφωμα, quam vocem Reineſius ſubſtituit, ab Hippocrate probari potuiſſe judicat, neque appoſita morbo ab Hippocrate remedia phrenitico, qui fuiſſet, homini prodeſſe potuiſſe; fuerunt namque vinum nigrum, et panis eſus, balneorum abſtinentia, et frictiones. Quamobrem illapſum Hippocratico textui mendum rectius in morbi genere inquirit, et ex phrenitide nephritidem facit. Præter enim quam quod, frequentiſſima ſcribarum incuria, φρενων pro νεφρων, item νεφριτικων pro φρενιτικων ſcriptum ſit, et e contra, cujuſmodi ſimiles cognatarum litterarum permutationes ſive metatheſes Scaliger, Caſaubonus, et Salmaſius, ſæpe in Græcis exemplaribus corripuerunt; præter hanc, aiebam, veroſimilimam erroris cauſam, eſt profecto dorſi gibber, affinis nephritidi morbus: quare *uncatos* nephriticos propria voce et ſignata dixit Cæl. Aurel. *Morb. chron.* Lib. V. cap. iii. Multum etiam cum ejuſmodi morbo, gibbo nempe a nephritide orto, propoſita medendi ratio, quadrabat, corroborantes videlicet fotus et inſtitutæ inunctiones, conſimili plane methodo ex Theophili Bonetti, et Kerkringii fide, in aliis quoque ægrotantibus proficiente. Jam vero cum alterutra Trilleri

plurima Foeſius [11] exegit; poſtque eum ab aliis ſimiliter non ſine ſumma laude factitatum fuiſſe vidimus.

4. Eſt et facilis altera minus perſpicuæ dictionis in Hippocraticis ſcriptis cauſſa, propria quædam

aut Reineſii emendatio, recepta diu ejus loci verſione præſtaret, vetus nihilominus error in Lauſ. editione prodiit. Præterea, quod ſupra diximus, neſcio etiam quo fato Foeſiana verſio Lauſannenſibus Editoribus minime placuit in his maxime locis, in quibus cæteris caſtigatior plurimum placere debuiſſet. Extat locus in fine Lib. VII. *Epid.* cujus exacta jamdiu ab H. Mercuriali et Lindano verſio obſcuriſſima, et ænigmati compar fuerat: *Leonidæ filiæ natura concitata averſa eſt; averſa in iram excanduit; ubi ira excanduit, reconciliata eſt: Medicus non intellexit: puella mortua eſt.*—Cujuſmodi præhabita verſione Hippocratis mentem non Oedipus alter divinare potuiſſet: ſolus An. Foeſius locum extricaverat, citatum textum ſequentibus reddens verbis: *Leonidæ filiæ natura ad impetum concitata ſe avertit, atque ubi averſa eſt, ſanguinem ex naribus effudit; quo effuſo permutata eſt, quod non vidit Medicus: puella mortua eſt.*—Nempe quod Natura in conſueta menſtruationis via aberraverat, et alibi, ad nares impetum fecerat: quandoquidem faciles præ cæteris eo loco adoleſcentularum hemorrhagiæ incurrere conſueverunt: cujuſmodi Naturæ aberrationem cum Medicus non intellexiſſet, eamque intempeſtivis fortaſſe remediis coercuiſſet, puella mortua eſt. Vix certe dubium eſt Foeſianam verſionem hoc in loco cæteris anteponendam: contra vero, Foeſiana poſthabita, verſio Mercurialis et Lindani in Lauſann. editione denuo evulgata eſt.

[11] Extant ubique Foeſianæ diligentiæ in Hippocratis verſione præclara teſtimonia, proque eo ſtant inſigniorum criticorum judicia; inter quæ non poſtremum P. Dan. Huetii *De Claris Interpretibus*—*Præclare enim cum Hippocrate actum eſt, quem Latine*

quædam Hippocratici ſtili conformatio, quæ peritiſſimorum interpretum et Heleniſtarum judicio præclare animadverſa eſt. Quamvis is etenim patria Doricus eſſet, in ſcriptis vero Ionica mallet dialecto uti, ſive in Democriti gratiam, quod Ælianus voluit [12], ſive ob majorem Ionicæ linguæ mollitiem et ſuavitatem [13], quandoquidem jam prope ſeneſcens ad Democritum acceſſit, eſt ſane univerſim Hippocratica dialectus mixta, in eaque Attica plura ſunt, quæ licet cum Ionica ſcribendi ratione conſentiant (conſpirabat namque Attica priſca cum Ionica, ut promiſcue a nonnullis [14] ſumptæ fuerint, licet fortaſſis injuria [15]), eum tamen Hippocratici proprii ſtili modum efficiunt, ut ex utriſque plurima in ſuos libros tranſtuliſſe perſpicue appareat. Quod idem duabus potiſſimum cauſſis Hippocratem feciſſe veroſimile eſt, tum quod peregrinationibus per Græciam deditus varias ex variis locis voces reportaverit, quod viatoribus frequens fit, tum etiam quod plurima ex mixta poetarum dialecto

Latine eum loquentem induxit An. Foeſius, interpres, proximus optimis numerandus, et reliquis longe ſuperior, qui in eodem Hippocratis convertendi labore claruerunt.—Nil etiam luculentius et accuratius Foeſiana verſione ſe legiſſe profeſſus eſt limati judicii criticus Fabricius, ex eaque ipſum Græcum Hippocratis textum emendare potuiſſe teſtatus eſt Ill. Trillerus.

[12] *Var. Hiſt. Lib.* IV. *cap.* x.

[13] *Pluth. in Cat. Maj.* et *Fabr. Bibl. Græc.* loc. cit.

[14] Conf. *Fabr. loc. cit. De Hippocr. Dial.*

[15] Conf. Jud. De Thucid. apud Dion. Halicarn.

quos

quos ſæpe legerat, Homero præ cæteris in deliciis habito [16], ſenſim hauſerit, propriumque exinde ſtilum cum iis conformaverit. Jam enim de mixta Homeri, Æſchili, Sophoclis, aliorumque poetarum dictione liquido inter eruditos conſtat, pluraque etiam de Hippocratico Homeriſmo apud criticos allegantur. Accedunt ſiquidem præter mixtas dialectorum voces, conſtructiones ſingulares, propriique quidam particularum uſus, modorumque et caſuum enalages, frequenteſque ſynchiſes: quorum omnium cum poetis maxime communis uſus Hippocrati fuit. Quamobrem vix certe audiendi, qui ex ea quam citavimus mixta Hippocratis dialecto, non unum propterea Hippocraticorum librorum auctorem eſſe putaverunt; verum quaſi et pluribus ſimul coagmentatum opus, ejus univerſim libros eſſe cenſuerunt, quod nuper etiam [17] iteratum eſt: omnino etenim in iis etiam, qui rite ei tribuuntur, libris, mixta ejuſmodi dialectus reperitur; ita tamen ut Ionica princeps ſit.

5. Ejuſmodi profecto dictionis modum in Epidemicis prorſus omnibus ſervari, et perſpicue in iis, qui integri ſuperſunt, locis elucefcere nuper judicavit inter cæteros Hippocraticæ dialecti peritiſſimus, D. Trillerus. Poſt quæ maxime dubia Halleri judicia de Epidemicis facile

[16] Conf. *De Hippocratico Homeriſmo*, H. Mercur. *Cenſ. Op. Hippocr.*

[17] Conf. Aubry, *Op. cit.*

pleriſque

pleriſque videbuntur, qui aut in Galeno totus fuit, aut leviſſima prorſus ad minuendam eorum librorum auctoritatem adjunxit. Ejuſmodi illud eſt, quod a *Cinico*, cujus in quarto Epidemiωn libro memoria extat, argumentum petivit, ut eum librum illegitimis accenſeret; nempe quod Cynicorum ſecta poſt Hippocratem nata ſit[18]. Mos enim Hippocratis is fuit, ut ægrotantium hiſtorias traditurus, ſingulos ſuo quoſque nomine deſignaret: neque enim Democritæos, Pithagoræos, aut Heraclitæos aliquos nominat; ſed Hipoſtenem, Antigenem, Silenum, &c. ſique alicujus nomen eum aliquando latuit, plerumque nomen illius, apud quem alter degebat, aut locum quem habitabat, ſubjunxit. Cum vero alibi rurſus alterius ægrotantis meminerit, ad quem a quodam is ductus fuerat, iiſdem plane verbis, quibus in quarto Epidemiωn uſus eſt, eam denuo hiſtoriam profert, mutato tantum *Cinici* nomine in *Ciniſcum*. Quam ob cauſam ſuſpicor repetitam utrinque de eodem ægrotante narrationem, cujuſmodi repetitionum exempla alia in iiſdem libris proſtant, emendari in quarto libro oportere, reſtituendumque[19] in iſto etiam pro *Cinico Ciniſcum*.

6. Neque

[18] Conf. *Præf. in* IV. *Epid. Tom.* II. *edit. Lauſan.*

[19] Cæterum vix etiam Ill. Hallero dederim Cynicos Hippocratis ætate nullos extitiſſe, quibus is facere medicinam potuiſſet. Sive etenim Cynicam ſectam ad Anthiſtenem referas, qui cum diſputaret in Gimnaſio, quod erat ad Cinoſarges, paulo procul a portis, Cynicæ ſectæ conditor a nonnullis habetur,

6. Neque ii plus etiam me movent, quibus cum curta nonnihil Hippocratis in Medicina ſupellex approbata ſit, ſaltem quoad Artem univerſam pertinet, eo plus acre adjunxere judicium, quo minus eos libros Hippocrati adſcriberent, qui vel ea prorſus efferrent, in quibus ejus poſteri primum claruiſſe feruntur, vel egregia ſaltem earum rerum ſpecimina in ſe haberent. Hujus generis ſunt exagitatæ diu de pulſuum notitia D. Seni[20] tribuenda controverſiæ, aliæque plane ſimiles,

betur, quod tenuiſſe videtur inter cæteros Diog. Laertius de *Vit. Philoſ. Anthiſt. Vit.* ſive Cynicæ ſectæ origo ad Diogenem, quem proprie Cynicum dixere, pertineat, quem tamen Anthiſtenem audiviſſe, ex eoque perturbationum vacuitatem primum didiciſſe ex Laertio ſimiliter conſtat, uterque eorum in eandem cum Hippocrate ætatem prope incidit. Fuit nempe Anthiſtenes coetaneus Democriti, et Socratem audivit, emenſo quotidie xxxx ſtadiorum intervallo, ut ejus ſcholam adiret: Democritum vero Socratem noviſſe non obſcure ex eodem Laertio in *Vita Democriti* intelligitur.

[20] Certe pulſantium vaſorum, et pulſus crebra incidit in Hippocratis ſcriptis memoria, inter quæ illud σχυγμοι πρὸς χεῖρα ψαίροντες ab Erotiano citatum, quod *pulſus ad manum accelerantes* vertit Germanus interpres, Calvus vero *venarum pulſus lenes*, alii *pulſus per intervalla et imbecilliter pulſantes:* quarum poſtrema verſio placuit Barth. Euſtachio: Conf. ejuſdem *Onomaſt. Erotiani*: Locus Hippocratis exſtat in libro *De Morbis Mul.* Verum de pulſu obſervationes maxime in Epidemicis proſtant, veluti in Epid. II.—*Cui vena in cubiti flexu conſpicuam habet pulſationem, furibundus in acerbam iracundiam præceps eſt*, juxta Foeſ. Conf. *in Æcon.* Hippocr. vocem Σφυγμος: item rurſus in eodem libro, et in IV. Epid. *In graviſſimis febribus pulſus* πυκνοτατοι, και μεγιστοι, *celerrimi, et maximi*; et rurſus ibidem, pulſus τρομωδες, και νωθροι, pulſus videlicet, *tremuli*, et *tardi* memorantur: Extat etiam in Coacis,

et

miles, quarum nonnullas alibi quaſi per tranſennam memorabimus. Probe etenim cavendum eſt, ne antea de inconſpectis D. Seni rebus plurimis judicemus, quam plane conſtet de maxime dubia eorum librorum auctoritate, quibus contradictarum rerum inditia allegantur. Nec quod infruc-

et Lib. de *Rat. Victus in Acutis*, præclara pulſuum mentio. Quamobrem cum Galenus vix pulſuum ſcientiam Hippocrati denegare auderet, eam tamen valde imperfectam D. Seni tribuit; eumque ſecutus Foeſius notabiliores tantum pulſuum variationes, oculiſque etiam abſque tactu conſpicuas in morbis ſigni loco ab Hippocrate habitas fuiſſe judicavit, tum et confuſe, quicquid in corpore pulſaret, pulſus nomine deſignaviſſe. Quare hoc prognoſeos genus Hippocratem neglexiſſe, aut frigide excoluiſſe a pleriſque medicorum iteratum eſt, et nuper ab erudito in Medicina viro Cl. Zimmermanno: Conf. *L'Art des Exper.* Sed jamque multam in vindicanda Hippocrati ſphigmica arte, ut cæteros miſſos faciam, P. Martianus operam contulerat: cum enim II. *Præd.* librum luculentus commentario ornaviſſet, plus adhuc ea in re Hippocratis ſtudium commendavit, quod multo ille noſtris Medicis diligentior non in carpo tantum, ut ii et nos facimus, ſed in univerſo pene corpore arteriarum motum obſervaverit. Verum etiam plurima de pulſu Hippocrates a Democrito audiviſſe fertur, cum ad hunc quaſi inſanientem, civibus id opinantibus, medendi cauſſa acceſſiſſet: fertur namque Democritum pulſuum inveſtigationi, Pythagoræis auditis, plurimam dediſſe operam. Conf. Boeth. *De Muſica.* Apparet, nihilominus, quod *vix credibile eſſe* dixerat Euſtachius, *Onom.* loc. cit. Hippocratem plerumquè vitalis facultatis tenorem cognoviſſe, ad alia prorſus quam ad pulſum animadverſione adhibita. Omnino is etenim ex omnium Phænomenorum Syndrome de Morborum Natura et exitu prædicere ſolitus fuerat, ea conjunctim ſumendo: qua in re ante alios verum cum paucis mihi vidiſſe videtur. Quam ob

infructuoſæ diu, et quaſi vix umquam quæſitæ res, diutiſſime poſt in abſcondito fere latuerint, eas propterea Hippocrati, et antiquioribus ante Galenum Medicis incompertas dicere præſtat. At enim, quæ nobiliſſimæ in rerum natura Veritates exiſtunt, quæque cæterarum omnium primordia et veluti elementa ſunt, eas nuſpiam rite philoſophantium oculos effugiſſe veroſimile eſt; partim quidem quod eas conſpicuas ſatis, magnumque de ſe omni tempore lumen emmittentes ii viderint; partim etiam, quod eas cæterarum, quas noverant, nexu et vicinitate ducti fere divinaverint: cujuſmodi ſublimis in cernendo quam longiſſime, et divina quaſi humanæ mentis acies ad ſapientes ſolos pertinet, pertinet autem ad omnes, cunctarumque gentium et ætatum: ſed quod eas perpaucis videre datum fuerit, eas cæterorum hominum turba nocte iterum merſit, ut pluries et earum rerum memoria interciderit, et renovata ſit, mutato tamen ſæpiſſime quo evulgaretur, vocabulo. Verum enim experiri, et una philoſophari ſimul, durius perpetuo fuit, quam inſolenti rerum omnium dubitatione injuſſam a

ob cauſſam ſi pulſuum obſervationes in Artem haudquaquam redegit, vix credendum Galeno eſt rei ignorantiam ſilentio cauſſam dediſſe, verum potius ab eorum fallacia perterritum, haud plurimam his ſolis in ſe ſpectatis auctoritatem dediſſe, ut ſtabile morbi, et eventuri judicii ſignum ab illis argueret. Non ille certe *tremulos* pulſus, *tardos*, *celerrimos*, *maximos* dixiſſet, et veluti dignam obſervatione rem adnotaviſſet, ſi vel numquam, vel rariſſimo exemplo ægrotantium pulſibus manum admoviſſet.

Natura ignorantiam excuſare, omnemque pene humanam rationem conterere.

7. Quantum porro ad contradicentes textus, quos ex Epidemicis et Aphoriſmis facile quiſquis proferet, ſatis impræſens monuiſſe ſit, eos ex primo Epid. potiſſimum excitari, quem librum, nemo, arbitror, Hippocrati derogavit umquam. Quamobrem haud plurimum adverſus univerſam eorum auctoritatem valent. Ii certe libri omnes, tacito medicorum omnium conſenſu, ſuperioribus ſaltem huic noſtro ſæculis, probati ſunt, nec repudiati apud idoneos rerum æſtimatores ciderunt umquam; eaque univerſim fuit eorum auctoritas, Galeni judicio minimum adverſus eos proficiente, ut principes in Arte viri[21] eos et ſæpe legerint, multaque ab illis comparandæ Arti præſidia undique quæſiverint.

8. Satius quidem dubitare eſt, an non cunctis, quotquot Hippocrati in Epidemicis memorantur, ægrotantibus is reapſe medicinam fecerit, verum an non potius aliquos ex aliorum medicorum fide deſcripſerit. Ea ſiquidem diſſitarum

[21] Narratur de A. Muſa Braſavola, Medicorum ſui ævi facile principe, ei Epidemicorum libros Ferrariæ in patria univerſitate publice interpretanti nuntiatum eſſe ædes ipſius ardere et incendio cremari: mox etiam campanarum ſonitus auditus eſt, magna in frequentiſſima diſcipulorum cohorte exinde ſuborta agitatione. At ille nihil permotus, inque Hippocrate omnis, *Comburantur ſane*, inquit vehementi animo, *nam hinc diſceſſurus non ſum priuſquam integram lectionem abſolverim*. Conf. Fabr. *Bibl. Græc.* II. *cap.* xxiv.

urbium,

urbium, quas in Epidemicis memorat, conditio eſt, ut eadem perſtante morbi conſtitutione, ſingulos adiiſſe ægrotantes, longiſſimiſque in morbis, quales in Pario Thaſienſi, et Herophito Abderitano memoravit, eum continuo opem præſtitiſſe difficile ſit: vel ſi fortaſſis neque Thaſienſi, neque Abderitano defuit umquam, qui Lariſſæis idem et Meliboeis in auxilium venire poterat? Ex his namque aliiſque locis diſtincte ægrotantes nominat[22]. Vim etiam dubitationi noſtræ addunt nonnulli ex eodem auctore loci, in quibus modo ſe vidiſſe, modo vero ex aliena potius narratione, quæ ſcribit ipſe, accepiſſe profitetur[23]. Quæ de Epidemicis libris in univerſum adnotaviſſe ſatis ſit.

22 Vix tamen dubium eſt Hippocratem per Thraciæ et Theſſaliæ finitimas urbes profectum aliquando eſſe. Earum certe nobiliores non uno in loco laudavit, Lariſſam, Cranonem, Ænum, Æniadem, Pheram, Elidem, Perinthum, Thaſum, Abderam, Olinthum. Inter Smirneenſes quoque verſatum fuiſſe Galenus ſcripſit: tum vero Mercurialis, *Var. Lect. Lib.* II. *cap.* xviii. per Scithiam et Libiam peregrinatum eſſe, et ad Delum contendiſſe cenſuit. Quæ fortaſſis itinera ſuſcepit, ut varias locorum ægritudines, variumque medendi genus, conſtantemque ſibimet ubique locorum Naturam agnoſceret.

23 Ejuſmodi ſunt, quæ in i. *Epid.* habet: *Nullaque quod ſciam ex his, quibus horum quid factum eſſet, interiit—atque haud ſcio an eorum cuique qui ſuperfuerunt, rite factæ morborum reverſiones non recurrerint—omneſque quod ſciam ſervabantur quibus hoc recidivæ genus contigit*: et alia alibi. Certe etenim Hippocratis ætate alios per Græciam Medicinæ Profeſſores extitiſſe vix dubitandum eſt.

CAP.

CAP. V.

Conſpectus Dierum Criticorum ex Hippocrate, et potiſſimum ex Epidemiων Libris: Acceſſerunt nonnullæ ex nuperioris Ævi Scriptoribus depromptæ Judiciorum Hiſtoriæ.

1. EXEMPLUM ejuſmodi tabulæ dederat inter primos G. Martine[1], poſtque ipſum Ill. De Haen, eorumque veſtigia pone ſecutus eſt,

[1] *An Eſſay on the Periods and Criſes of Diſeaſes. London*, 1740. Serius certe poſtea Cl. Haenii inveſtigationes prodiere. *In Rat. Med. cap.* iv. *part.* i. *ann.* 1757. *Edit. Vindob.* et Lucupletius in ejus *Prælect. quas collegit Fr. Waſſen Berg.* Sect. 931. *Vindob. ann.* 1779, *et Col. Altobr. ann.* 1784. Ita tamen ejuſmodi tabulam A. De Haen utrinque confecit, ut eam delineaviſſe potius, quam abſolviſſe videatur. Acceſſerunt etiam Cl. Le Roy (*Prog. dans les Mal. aig.* pag. 206, et *ſequ.*) in Haenianum opus criminationes, adverſus quas Vindobonenſis Profeſſoris vindicias pro parte ſaltem ſumpſiſſe, et argumenti et veritatis ratio ſuaſit. Præter enim quam quod magnam ubique nuperrimus auctor contra pleroſque Epidemiων libros dubitationem moveat, in Galeni et Halleri judicio totus, vix etiam totidem ex Hippocrate obſervationes, quas in tabula ſua Haenius citaverat, ſumi potuiſſe, vel etiam, ſi quando ille ex cunctis Epidemiων libris ægritudinum ſingularium exempla omnia percenſuiſſet, ſubjungit. Neque enim diſſimulandum eſt pleraſque ex allatis ab Haenio hiſtoriis, abſque ulla allegata Hippocratici textus citatione proferri, aliaque etiam incurioſius, quam par fuiſſet tractata, non omnem in Haeniana tabula effugere reprehenſionem facile poſſe. Eſt etiam altera Galli ſcriptoris hac in re adverſus Haenium criminatio, nimirum, quod fruſtra ex ſingularium ægritudinum apud Hippocratem recenſione criticorum

eſt, ſuperioribus annis Cl. Le Roy. Si qua etenim ulla, iſta expedite via, quicquid de ſpectatiſſima quorundam dierum in judicando efficacia, rurſuſque de aliorum, quaſi dixerim, in hoc ipſo, impotentia, Hippocrates dixiſſet, palam proferri poterat. Præterea, quæ genuina Hippocratis doctrina de vitalibus in ægrotanti homine peri-

ticorum dierum ordo inquiri poterat; quandoquidem veroſimile eſt, errantes Scribas in cæteris Hippocratis locis exſcribendis, facilius in percenſendis dierum notis erraviſſe. Cujuſmodi dubitationis genus quiſquis conſiderate probaverit, jamque ejus judicio, perpetuo de Hippocrate actum eſt. Ecur enim erraverint illi in numerorum recenſione dumtaxat, caſtigatiores cæterum in reliquis textubus exarandis? Profecto quod in nonnullis erraverint, juſtiſſima ſcriptorum omnium ante Haenium ſuſpicio fuerat, eamque ſatis codicum varietas et diſſimilitudo in univerſum declaraverat: quod tamen idcirco in omnibus, aut pene omnibus, qui ſingularibus quibuſvis morbis numeri adponuntur, ſimiliter ii erraverint, nemo facile, viro Cl. alias de phiſicis rebus optime merito, dederit. Simile etenim criticorum dierum ex Hippocrate, aliiſque diarium, utque videtur, ante Haenium, exegerat Cl. Aimen. *Diſſert. dans la quelle on examine ſi les jours critiques ſont les memes dans nos climats, qu'ils etoient dans ceux, ou Hippocrate les a obſervés. Paris*, 1782. Dies morbi omnes ad xx uſque diem maxime obſervabiles, et omnes pene criticis periodis cônſtantes, ſiſtit: fortaſſis et in hoc laboris genere claruerunt alii, quos non vidimus. Confidimus tamen non inanem prorſus operam nos in ea tabula poſtremum exornanda impendiſſe, quod et cæterarum copioſiſſima nunc tandem prodeat, omniſque Hippocratis, plurimorumque qui in Arte præſtiterunt, Medicorum de criticis morborum periodis doctrina, obtutu quaſi uno, in ea eluceſcat. Lauſannenſis quidem editionis loca plerumque retinuimus, ob frequentiorem illius uſum: loca tamen dubia, et paullo obſcuriora cum Foeſiana verſione contulimus.

odis

odis ſit rite tenenda, hoc maxime modo declaratur, præcipue cum Medicorum plerique eam ex Galeno, potius quam ab Hippocrate ſibimet ſumpſiſſe videantur: argumenti profecto genere late in Medicina divite, et feraciſſimo.

DIES I.

A. Aliquibus die ſexto morbus decrevit, atque ubi dies ſex intermiſiſſet, tribus diebus prehendit: quos etiam ubi uno die reliquiſſet, altero rurſus prehendit [1], et morbus judicatus eſt.

B. Quibus quotidie rigores fiunt, quotidie febres ſolvuntur [2].

C. Si febre detentum, convulſio prehendat, febris eodem die, aut poſtero, aut tertio deſinit [3].

D. Peſtilentiales morbi atrociſſimi, et peſtis ipſa intra diem aliquando jugulant: hucque veroſimiliter pertinet ſæviſſima illa Ægyptiorum peſtis, quæ una nocte omnes primogenitos familiarum

1 *Epid. Lib.* I. *ſect.* ii. *ſtat.* iii. *Foeſ.* Ejuſmodi quidem decimæ ſeptimæ diei judicia magnam indubitate partem ad coctiones, quem in modum ſcribitur, in antecedentibus paroxiſmis exactas referri poſſunt: cum tamen die uno intermiſiſſet morbus, et poſtea denuo recruduiſſet, apparet morboſi aliquid adhuc ſuperfuiſſe: quod denique ſubſequente paroxiſmo unius diei ex integro ablatum eſt. Conf. Litt. D.

2 *Aph.* LXIII. *ſect.* iv.

3 Ex Lib. *de Jud. cap.* vii. M. A. P. P.

exterminavit. Acutiſſimæ febres in Epidemia, quam deſcripſit Pareira[4], excitato in femore abſceſſu, non raro primo die deſinebant: ſimiliter, quæ Europam ferme totam funerum frequentia vaſtavit peſtilentialis lues Anno 1565, ſæpe primo die læthalis Mercuriali memoratur[5]: item et Epidemicum quodam Synanches genus, Anno 1517[6]: ſimilia extant apud Sennertum[7] de populari morbo Anni 1564. In Pago Stanz Helveticorum Febris tertiana maligna Anni 1717, primo aut ſecundo paroxiſmo ſæpe necabat[8]. Huc facit etiam Ephemera maligna in cujus cenſu ſudor Anglicus nonnullis venit. Ejuſmodi nihilominus abſolutiſſimos natura ſua primæ diei circuitus Medicorum plane multi negant, quod feciſſe Galenum diximus. Etenim, eorum judicio, veroſimile eſt morbum jamque ſuperioribus diebus, laneo velut pede, ægrum obſediſſe, nec certe, tam brevi morbifica principia ſuperari poſſe putant. Verum cum oporteat morborum omnium deſcriptiones in eaſdem accurate leges cadere omnes, ut rite eorum periodi, et durationis tempora conſtent, et cum manifeſtum morbi principium, cujuſmodi in reliquis ſumimus, nictihemero aliquando includatur, nil vetat, quominus, abſolutiſſima quoque morborum judicia in primam cadere

[4] In Epid. Camp. *Nova vera Med. Exper.* cap. xxvii.
[5] *De Peſt.* I.
[6] *Foreſt. Obſ. Med. Lib.* VI. *Obſ.* 2.
[7] *De Feb. Lib.* IV.
[8] Zimmerman. *Op. cit. Tom.* II. *Air. Cauſ. El.*

poſſe

poſſe diem dicantur: quare vix ſimiliter recuſavero poſſe durationis morborum intervalla longa ſerie decreſcere, ut una vel altera hora concludi queant, ſua nihilominus ſubſequente criſe. Propterea hujus loci ſunt horarii morbi multi, erraticæ febres, nocturnæ et diurnæ, paroxiſmi hyſterici, item acutiſſima alia ægritudinum genera, veluti inteſtinorum ſpaſmus, quem ſuccedente inflammatoria colica intra horam aliquando læthalem vidit Boerhavius, morſque paucis ab inſolatu horis, cujus exemplum dedit Zimmermannus: fere etiam hujus cenſus ſunt meſmerianæ ſeu magneticæ criſes famoſæ, quarum tantus in Gallia rumor ſuperioribus annis invaluit, invito ſapientium hominum judicio. In fine, plerique morbi ab ebrietate et ingluvie in diariorum numerum facile cadunt, et diei aut noctis circuitu terminantur. Sunt et apud Hippocratem ſingularia ægrotantium exempla, qui recidivi in morbo, unico poſt febris circuitu integre ſanati ſunt[9].

1. Evagon, Diatharſis fil. recidivus in morbo, poſtquam die uno febris intermiſiſſet, altero rurſus febre correptus, judicatus eſt[10].

2. Cleonactis poſt judicia trigeſimæ diei, quadrageſimæ et ſeptuageſimæ, riguit rurſus octuageſima die: Febris eum corripuit acuta: urina

9 De maxime obſervabili in morbis et ſanitate integra diei periodo. Conf. *Lib.* II.

10 Conf. *loc. cit.* in *Litt.* A.

 habuit

habuit ſedimentum rubrum: perfecte judicatus eſt [11].

3. Quidam juxta Pleiadum occaſum ſexta judicatus eſt: ſeptima die eum rurſus febris invaſit: dimiſit eadem die cum tremore [12].

DIES II.

A. Convulſiones febribus ſupervenientes, hac aliquando die a febribus liberant [1]. Extant et Anginarum in hanc diem termini [2].

B. Febris Epidemica Edimburgenſis intra biduum aut triduum terminabatur [3]: Morbus Hungaricus, quem deſcripſit A. Loew. intra biduum plerumque abſolutus eſt. Peſtis item, de qua Mercurialis, item et Epidemica Synanches, cujus ſupra ex Foreſto, et Sennerto meminimus; itemque tertiana maligna in quodam Helveticorum pago, ſecundo plerumque paroxiſmo judicabantur. Febris catharralis Ruſſa, quæ quatuor ante annis per totam ferme Europam contendit, duobus aut tribus non raro diebus finiebatur. Pertinent præterea ad ſecundæ diei judi-

[11] *Ægr.* vi. *ſect.* iii. *Epid.* I.
[12] Conf. *Epid. Lib.* IV.
[1] Conf. *loc. cit.* in *Litt.* C. D. I.
[2] *In Prænot.* Conf. Aymen, *Diſſ. cit.*
[3] *Eſſ. d'Edimburg. Tom.* II.

cia

cia pleraque morborum genera, quæ ſub fine diei primæ ſubjunximus. Sequentia ex Hippocrate huc facile ſpectant.

1. Coi ſoror, ad inſtar ſplenis intumeſcente jecore obiit ſecunda die [4].

2. Androphanes diu cum pertinaci morbo luctatus, tandem hieme decubuit: mente motus eſt: vox peripneumonica: ſecunda aut tertia decubitus die obiit [5].

3. Crito in Thaſo mortuus eſt a principio ſecunda die [6].

4. Lariſſæam puerperam febris duobus diebus ac totidem noctibus tenuit [7].

5. Antander a medicamento accepto, cætera ſanus erat: in poſterum diem ſtrangulatio, et deſperatio: poſtridie vero egerebat multum et poſtea ſanguinem: et mortuus eſt [8].

[4] *Epid. Lib.* II. *ſect.* ii.

[5] *Epid.* VII. *ſect.* ii. *text.* 48. Conſimilis, et eadem fortaſſis hiſtoria extat in *Epid.* V.

[6] *Epid.* I. *ſect.* iii. *Ægr.* ix.

[7] *Epid.* V. *text.* xi.

[8] *Epid.* Lib. cit. Hujus quidem incertum eſt an ad ſecundæ aut tertiæ diei judicia ejus mors pertineat: Confer. quæ de Bilis motu, tertia quavis die, ex Veterum doctrina ſcripſimus in *Lib.* II.

DIES III.

A. Circuituum autem, qui diebus imparibus judicant primus eſt tertius, quintus, ſeptimus, nonus, undecimus, decimus ſeptimus, vigeſimus primus, vigeſimus ſeptimus, et trigeſimus primus [1].

B. Sudores febricitantibus boni, qui cœperint tertio die, quinto, ſeptimo, nono, undecimo, decimo quarto, decimo ſeptimo, vigeſimo primo, vigeſimo ſeptimo, trigeſimo primo, trigeſimo quarto [2]: ii enim ſudores morbos judicant.

C. Sudores febricitantibus, ſi tertio, quinto, ſeptimo, nono, undecimo, decimo quarto, vigeſimo primo, et trigeſimo die contingant ejuſmodi ſudores, morbos judicant: qui vero non ſic contingunt, labores portendunt [3].

D. Quibuſdam etiam ſeptima die decrevit, diebus ſeptem intermiſit, et ex recidiva die tertia judicatio facta eſt [4].

E. In quadam febrium Conſtitutione, judicabantur tertia, quædam quinta, quædam ſeptima

[1] *Epid.* I. *ſect.* iii.
[2] *Aph.* XXXVI. *ſect.* iv.
[3] *Ex Lib. de Indic. cap.* iii.
[4] *Epid.* I. *ſect.* ii. *ſtat.* iii. Foeſ.

die

die[5]: hac item die convulſio aliquando morbum ſolvit.

F. Tertiam diem judiciorum feracem, et maxime in morbis obſervabilem dixit Fr. Hoffmannus[6]. Tertianæ ſoporoſæ tertio aut quarto die mortales memorantur Tortio et Werloſio; item et A. de Haen. Variolæ tertio plerumque die apud Groenlandos, læthales[7]. Acutæ ſenum peripneumoniæ ſæpiſſime ante quartam terminantur: ſæpe tertio febris circuitu: aliquando etiam ſecundo: cujuſmodi exempla non raro vidimus, et nuper Pariſiis in ferrarienſi viro Citharædo[8].

1. In Thaſo mulier moroſa circa tertiam diem prodeuntibus menſibus judicata eſt[9].

2. Famulæ Oneſidemi in Lariſſa, debili, dato pharmaco deorſum purgante, mors contigit tertia die[10].

3. Timocharis hyeme deſtillatione laborans, tertia die ſanatus eſt[11].

[5] *Lib.* IV. *Epid.*
[6] *Med. Rat. Vol.* III.
[7] Conf. Zimmermann. *Op. cit. Alim. Cauſ. El. Tom.* III.
[8] Conf. quæ, inferius, de tertianæ periodi poteſtate in morbis, et ſanitate diximus.
[9] *Epid.* III. *ſect.* iii. *Ægr.* xi.
[10] *Epid.* V.
[11] *Lib. cit.*

4. Quidam

4. Quidam homo Euboeus poto pharmaco deorſum purgante, per tres dies purgabatur, et mortuus eſt [12].

5. Herophon nona die ſudavit: judicatus eſt: intermiſit morbus: quinta die repetiit: poſt recidivam tertia ſplen ſubſedit, judicatus eſt circa Decimam ſeptimam [13].

6. Mulieri, quæ decumbebat in littore [14], undecima die febris rediit: quarta decima judicata eſt.

7. Abderitana virgo, poſt vigeſimæ diei judicium, rurſus vigeſima quarta correpta eſt febre: vigeſima ſeptima ſudabat multum: a febre liberata eſt [15].

8. Lariſſææ puerperæ tertia die, noctu, eadem hora qua puer prodiit, ſecundæ ac purgamenta alba deciderunt, ac deinceps tribus diebus ac noctibus multa prodierunt [16].

9. Cteſiphontem, qui e prægreſſa jamdiu febre ardente, aqua intercute laboraverat, tribus aut quatuor ante mortem diebus, rigor ac febris corri-

[12] *Lib. cit.*
[13] *Epid.* I. *ſect.* iii. *Ægr.* iii.
[14] *Loc. cit. Ægr.* xiii.
[15] *Epid.* III. *ſect.* iii. *Ægr.* vii.
[16] *Epid.* V.

 puerunt:

puerunt: ad femur dextrum ex parte interna collectio velut ex igne agreſti [17].

10. Chartadis febris ardens, poſtquam ſanguinis recentis pluſquam congii menſuram alvum exonerando is emiſiſſet, die tertio, eadem nocte, quantum ex hiſtoriæ contextu apparet, eum jugulavit [18].

11. Polemarchi fil. tertia a recidiva die mortuus eſt [19].

12. Stheneus in Abderis Paleſtræ cuſtos poſt frigiditatem extremarum partium excalefactus ſudavit, et mortuus eſt [20].

D I E S. IV.

A. Quartus ſeptennariorum index eſt: octavus alterius ſeptimanæ principium: undecima etiam ſpectanda dies, ſiquidem alterius ſeptimanæ quarta eſt: rurſus quoque ſpectanda dies decima ſeptima: ea ſiquidem a decima quarta quarta eſt, et ab undecima, ſeptima [1].

B. Circuituum autem, qui diebus paribus judicant, primus eſt decretorius quartus, ſextus,

[17] *Epid.* VII. *ſect.* i.
[18] *Epid.* VI.
[19] *Epid.* VII. *ſect.* II.
[20] *Epid.* VI. *ſect.* viii.
[1] *Aph.* XXIV. *ſect.* ii.

octavus,

octavus, decimus, decimus quartus, vigeſimus octavus, trigeſimus, quadrageſimus octavus, ſexageſimus, octogeſimus, et centeſimus [2].

C. Quibus capitis dolor incœperit primis diebus, quique quarta, et quinta die, magis vexantur, ii ſub ſeptimam febre liberantur [3].

D. Mitiſſimæ febres . . . . quarta die, aut prius deſinunt: maxime autem læthales quarta die, aut prius interficiunt [4].

E. Judicantur autem febres quarta die, ſeptima, undecima, decima quarta, decima ſeptima, prima et vigeſima [5].

F. Similia extant in Prognoſticis, niſi quod primæ et vigeſimæ diei loco, vigeſima in pleriſque Hippocratis exemplaribus ſcribatur dies: de qua re inferius. Additur etiam, quod ad quartæ circuitus pertinet, febrium inſultus in acutis morbis per quattuor ad viginti additione, vigeſimo die terminari: neque horum quidquam integris diebus exacte numerari poſſe: proindeque a prima die animo advertendum eſſe, et prout ſinguli quaternarii adduntur, conſiderandum:

[2] *Epid.* I. *ſect.* iii.
[3] *In Lib. de Judic.* cap. ii.
[4] *Loc. cit.*
[5] *Lib. cit.* cap. v.

dum:

dum: Quartanarum etiam conditio eundem ſervat ordinem [6].

G. Plurimis autem quarta die dolores maximi et ſudores plerumque ſubfrigidi, et extremitates non amplius recaleſcentes .... Neque ſanguis ex naribus erupſit ulli ex illis, quibus iſta accidiſſent, ſed parum ſtillavit: neque ad recidivam ulli horum res devenit: ſed ſexta die mortui ſunt cum ſudore [7].

H. Aliis ſexto die morbus decrevit, ſeptem intermiſit, et ex repetitione die quarta judicatus eſt [8].

K. Nonnullis vero morbus die ſeptima decrevit: novem intermiſit diebus, et ex recidiva quarta die judicatus eſt [9].

L. Quartanæ ſanguinis e naribus eruptiones ægre judicant [10].

M. Urina craſſa alba, qualis Archigeni familiaris erat, in laſſitudinoſis febribus quarta die aliquando prodit, et liberat ab abſceſſu [11].

[6] *Progn. ſect.* iii. *cap.* xiii. Confer. quæ de hujus textus explanatione, et quartanæ periodi cum Lunæ motibus conſenſu, inferius dicentur in Lib. II.

[7] *Epid.* I. *ſect.* ii. *ſtat.* iii.

[8] *Loc. cit.*

[9] *Loc. cit.*

[10] *Epid.* VI. *ſect.* ii.

[11] *Lib. cit. ſect.* iv.

N. Quar-

N. Quartum diem, et quartanam periodum, ante undecimam, criticis proprio ſuo jure circuitibus nuper ablegavit G. Cullen[12]: tertianam ſiquidem periodum in acutis in undecimam uſque diem valere judicavit, poſt undecimam vere quartanæ locum dari, tertiana jamque abeunte: eam ob cauſam, quæ allegantur hujus diei judicia, cæteris accenſet morborum irregularitatibus, quarum ratio vix quidquam in ſtatos Medicinæ canones cadere poteſt. Proxime cum Edimburgenſi Medico facit Galeni judicium, qui tertio quoque die acceſſiones in acutis, in chronicis, vero vel quotidie, vel quarto quoque die fieri ſcripſit, cujuſmodi ſe rationem neſcire profitebatur[13]. Ego vero cum nullum natura ſua proprie acriticum diem, quantum quidem ex Hippocrate, aliorumque Medicorum lectione, et obſervationibus profeci, incurrere cenſeam, cur Quartæ judicia repudiarem, nil quidquam repperi. Eam profecto inter criticas obſervabilem, dixit inter cæteros Fr. Hoffmannus, ejuſque criſes in ſanitatem et mortem deſinentes memoravit Foreſtus[14]. Similiter ex lxiii ægrotantibus, quorum in Epidemicis judicia et morbos nuper percenſuit Cl. Pecq, la Cloture[15], quarto die eorum octo judicati ſunt. Præterea puerperarum febris in hanc aliquando

[12] *Pract. of Phyſ.* CXXI.

[13] *De Diebus Decret. Lib.* III. *cap.* viii.

[14] *Obſ.* et *Curat. Med. Roth.*

[15] *Coll. d'Obſ. ſur les Mal. et Conſt. Epid. par M. Lepecq. De la Clot. Rouen*, 1778.

diem

diem cadit, facilius tamen in tertiam. A variolarum inſitiore ſæpe quarta die morbus primo prodit[16]: ſequentia ex Hippocrate huc pertinent.

1. Aglaidæ fil. ex morbi repetitione die quarta judicata eſt[17].

2. Phreniticus quidam mortuus eſt quarta die[18].

3. Calvus in Lariſſa quarta die circa meridiem eſt mortuus[19].

4. Abderæ Pericles quarta die per totum corpus ſudavit, et febre judicatus eſt, nec morbus rediit[20]. In Phrenitico, Calvo, et Pericle, exacerbationes ſecundæ diei graviſſimæ.

5. Apollonius Abderæ poſt vigeſimæ quartæ judicium, trigeſima die rurſus acuta febre corripitur: trigeſima et quarta mortuus eſt[21].

6. Sutor quidam Septima judicatus: una intermiſſa altera rediit; rurſus Quarta judicatus eſt[22].

[16] Conf. quæ de conſenſu Periodorum vitalium in Morbis cum Pithagoreorum doctrina in II. Par. Lib. I. diximus.

[17] *Epid.* I. *ſect.* ii. *ſt.* iii.

[18] *Epid.* III. *ſect.* ii. *Ægr.* iv.

[19] *Loc. cit. Ægr.* v.

[20] *Loc. cit. Ægr.* vi.

[21] *Loc. cit. Ægr.* xiii.

[22] *Epid.* IV.

7. Rurſus

7. Rurſus alius Quarta judicatus eſt [23].

8. Tenedia poſt abortum judicata eſt quarta die [24].

9. Ariſtæus ex pago Amphilochi quarta die mente motus eſt: alvus ſubviridia egerebat [25].

10. Piſiſtratus lateris dolore affectus, et cruenta ſputans, circa Quartam aut Quintam ſanus fuit [26].

11. Quædam, quæ pharmacum biberat ad perdendum fœtum, Quarta mortua eſt [27].

12. Epicharmi fil. Quarta vigil. mortuus eſt [28].

13. Cleomenis uxori prodeuntibus ad quartæ diei noctem menſibus ceſſavit et tuſſis, et excreatio [29].

DIES V.

A. Judicat in circuitibus imparibus: ſudores criticos movet.

[23] *Loc. cit.*
[24] *Loc. cit.*
[25] *Loc. cit.*
[26] *Epid.* VII. *ſect.* ii.
[27] *Loc. cit.*
[28] *Loc. cit.*
[29] *Loc. cit.*

B. Plu-

B. Pluribus autem quinta die morbus decrevit, ſeptem intermiſit, et poſt reditum die quinto judicatio facta eſt.[1].

C. Sub hyemem vero circa brumale ſolſtitium, . . . pluribus ab initio quinta die decrevit: quatuor intermiſit: et ex recidiva judicatio quinta die facta eſt[2].

D. Quæ quinta die judicabantur, intermiſſa una, repetebant in Conſtitutione quadam[3].

E. Tuſſes hyeme, maxime in Auſtrinis, craſſa et multa alba excreantibus, et febres ſuccedebant leniter, et quinta die ceſſabant[4].

F. A cholericæ bilis motibus, febres aliquando malignæ prodeunt, quas cavere oportet. Judicat autem tales morbos maxime quinta, et ſeptima, et nona dies: melius tamen eſt cavere uſque ad decimam quintam[5].

G. Plerique ex deſtillatione ſecundum dimidiam capitis partem dolebant. . . . . febricitabant leniter, et in quinque dies perfrigerabantur[6].

[1] *Epid.* I. *ſect.* ii. *ſt.* iii.
[2] *Loc. cit.*
[3] *Epid.* IV.
[4] Epid. V.
[5] *Epid.* VII. ſect. ii.
[6] *Epid.* V. in fine.

H. Alia apud alios quintanæ periodi exempla extant. Fœminæ quinto quovis die vomitu correptæ meminit Zimmermannus, item alterius quæ quinto quovis die, paroxiſmum hiſtericum[7] patiebatur. *Lienoſa* etiam ad quintam uſque diem fluentia cum judicatione, alibi Hippocrates memoravit[8].

1. Eraſinus, qui prope torrentem habitabat, mortuus eſt ſub quintæ diei occaſu[9].

2. Metoni quinta die copioſe ſanguis fluxit ſincerus ex nare ſiniſtra: ſudavit: judicatus eſt: ſanguis fluxit ſæpe poſt recidivam, nec morbus rediit[10].

3. Philiſtes in Thaſo quinta mane mortuus eſt[11].

4. Anginoſa apud Ariſtonem quinta die eſt mortua[12].

5. Anginoſa quædam mortua eſt quinta aut ſexta die[13].

[7] Conf. Op. cit. *de la Obſ. du Corps.* Tom. ii.
[8] *Epid.* IV.
[9] *Epid.* I. *ſect.* iii. *Ægr.* vii.
[10] Loc. cit. Ægr. viii.
[11] *Epid.* III. *ſect.* ii. *Ægr.* iv.
[12] Loc. cit. Ægr vii.
[13] *Epid.* V. in fine.

6. Illi in Plinthio, cui ſanguis ex ſiniſtra nare erupit, ſolutus eſt morbus quinta [14] die.

DIES VI.

A. Judicat in circuitibus paribus: decrevit in multis in quadam Conſtitutione, ſubſequente recidiva.

B. Quibuſdam morbus regius accidit ſexta die [1].

C. Moriebantur plurimi ex his morbis ſexta [2] die.

D. Omnia iis temporibus judicabantur ſexta et octava [3].

E. Dies proprie decretoria in popularibus morbis nonnullis, veluti in Edimburgenſium febre, Anno 1731 [4]: item Anno 1702, ſextus tertianarum acceſſus conſtanter in Epidemia Hungarica judicatorius viſus eſt A. Loewio. Quartanas febres ſexta acceſſione conſtanter decernentes memoraverunt Platerus [5], et Genſelius [6]: ſimiliter et Anginæ Anni 1734, quarum meminit Huxa-

[14] *Epid.* VI. *ſect.* vi.
[1] *Epid.* I. *ſect.* ii.
[2] Loc. cit.
[3] *Epid.* IV.
[4] *Eſſ. d'Edimb. Tom.* I.
[5] *Obſ. Lib.* II.
[6] *In Conſt. Epid Hung.*

mius in vernali Conſtitutione, hac frequentiſſime die decernebant: Sextam præterea diem univerſim in peſtilentibus morbis fatalem, prolato exemplo Conſtitutionis Anni 1528, dixit A. M. Braſavola[7]. Revera in pleuritide peſtilentiali Anni 1565, item in peſte Ann. 1635, 1636, et 1637, ſæpiſſime ſexta dies *fato perdebat acerbo*[8]: diarrhœam ſextæ, et ſeptimæ diei ſimiliter fatalem in peſtilente febre vidit Pareira: quibus cum ſimilia forte exempla Galenus vidiſſet, eam diris proſecutus eſt diem, quæ nuſquam non inauſpicato morbis finem portenderet. Cæterum me ab ejus ſententia removent ominatiſſima alia hujus diei judicia Hippocrati ſatis, aliiſque Medicis deſcripta, quos inter de continuis febribus in ſextam feliciter diem deſinentibus nuper teſtatus eſt Ill. Zimmermannus[9]. Nuperrime in Galeni ſententiam proxime conceſſiſſe videtur Ill. Cullen, nullamque criticam propriam hujus diei poteſtatem eſſe cenſuit, cujus in lævam partem, vel imperfecta ſaltem perpetuo eſſent criſeos exempla.

1. Thelebuli Fil. ſexta a partu die[10] interiit.

2. Provectiori ex Fratribus, qui ad theatrum Epigenis erant, ſexta die decrevit morbus, ſubſequente recidiva[11].

[7] *Comm. in Aph. Hipp.*
[8] Conf. Diemerbr. *de Peſte*, I. *cap.* xv.
[9] *Op. cit. Alim. Cauſ. El.* Tom. III.
[10] *Epid.* I. *ſect.* ii. *ſtat.* iii.
[11] *Loc. cit.*

3. Evagon

3. Evagon Sexta judicatus eſt, ſubſequente recidiva [12].

4. Aglaidæ Fil. Sexta judicata eſt, ſubſequente recidiva [13].

5. Epaminondas mortuus eſt hac die [14].

6. Silenus mortuus eſt [15].

7. Philiſcus Antagoræ Fil. ſimiliter mortuus eſt [16].

8. Dromeadæ Uxor poſt capitis convulſiones ſubito mortua eſt ſexta die [17].

9. Eurianactis Fil. ſexta die libera : non ſudavit : judicata eſt : quod autem circa ſedem, parum ſuppuratum eſt, et exivit cum judicatione ; recidit tamen in morbum [18].

10. Lariſſæ Virgo ſanguinem ex naribus copioſum, et multum habuit : horrore correpta eſt, et ſudore copioſo calido perfuſa per totum corpus : Febre liberata eſt, et judicata : Per febres autem, et etiam perfecta judicatione, muliebria

[12] Conf. *Ægr.* i. *D.* I.
[13] Conf. *Ægr.* i. *D.* IV.
[14] *Loc. cit.*
[15] *Loc. cit.*
[16] *Loc. cit*
[17] *Lib. et ſect. cit. Ægr.* xi.
[18] *Epid.* III. *ſect.* ii. *Ægr.* vi.

tunc primum fluxerunt. Hæc non paſſa eſt recidivam, ſed eſt judicata [19].

11. Sexta die Virgo quædam judicata eſt: ſexta die reverſus morbus: judicata vero ſunt omnia per Sextam [20].

12. Famula ex vicinis Theſtoris ſexta die judicata apparuit [21].

13. Item alter Sexta judicatus eſt, et in morbum recidit [22].

14. Philiſtidæ Uxori morbus in ſexta judicatus apparuit [23].

15. Anecheti Fil. in comitiales convulſiones incidit: Quinta loqui non poterat: Sexta abſtinebat ab omnibus et ſorbitione et potu, et nulla amplius affectione corripiebatur [24].

DIES VII.

A. Tertius ex circuitibus, qui judicant imparibus diebus: criticos ſudores movet: Recidivæ in Thaſi Conſtitutione hac die plurimæ: judicia

19 *Epid.* III. *ſect.* iii. *Ægr.* xii.
20 *Epid.* IV.
21 *Loc. cit.*
22 Conf. Ægr. iii. D. I.
23 *Epid.* VII. *ſect.* ii.
24 *Loc. cit.*

hujus

hujus diei plurima cum recidivis: judicatoria dies maxime in febribus: morbi a bile hac ſæpe die judicantur.

B. At vero plures tertianæ quam ardentes febres erant, et graviores: verum ordinate in his omnibus a prima acceſſione quatuor circuitus habebant: in ſeptem autem perfecte judicabantur, neque ulli horum reverſæ ſunt [1].

C. Quibus non ſtatim ab initio phrenitis cœpit circa tertiam aut quartam diem, ſed moderate habebant primo tempore, his circa Septimam morbus ad acmen [2] tranſiit.

D. Tuſſientes et inſuper febrientes tubercula ad aures habebant, erumpentia circa ſeptimam, et octavam diem [3].

E. Febres ſudoriferæ poſt Canem paucis in Septima, et Nona deſinebant, aliis Undecima, Decima quarta, et Decima ſeptima [4].

F. In quadam Conſtitutione paucis in ſeptem et novem diebus morbi ceſſabant [5].

G. Præterea alibi de fatali Septimæ judicio in ſtranguria illeo ſuperveniente, item de frequenti

[1] *Epid.* I. *ſect.* ii.
[2] Loc. cit. *ſtat.* iii.
[3] *Epid.* IV.
[4] *Epid.* VII. *ſect.* i.
[5] *Epid.* V.

pleuriticorum hac die judicatione, deque exquiſitarum tertianarum termino, præclara extant[6] apud Hippocratem teſtimonia. Hanc propterea in morborum finibus maxime ſpectabilem diem dixerunt Fr. Hoffmannus, et nuper Ill. Cullen. Ex quadraginta et octo ægrotantibus, quorum morbos accurate percenſuit, et deſcripſit Foreſtus, decem et novem ſeptima die, ſuperveniente criſe, ſanati ſunt, treſque morte mulctati: terdecim ſimiliter hoc die judicati inter ſexaginta tres, quorum ſupra ex Cl. Pecq la Cloture meminimus. Neſcio quam ob cauſam erga diem hunc atque tertium dubia Bellinus moverit[7]. Hanc diem ſumme periculoſam in recens natis apud Americanos, quod triſmum, ſæpiſſime mortalem afferat, egregio ſcripto nuper dixit Ill. Carrere[8].

1. Ille, de quo alibi[9], in integrum hoc die judicatus eſt.

2. Philonis Fil. ſeptima die mortua eſt, cum intempeſtive cœnaſſet[10].

3. Juniori ex Fratribus, qui ad theatrum Epigenis erant, judicatus eſt morbus ſubſequente recidiva[11].

[6] Conf. *Præn. Coac.*

[7] *De Sang. Miſſ.* xi. Conf. G. Mart. *op. cit.*

[8] *Mal de Machoire*, Conf. *Proj. d'Inſtr. ſur une Mal. Convulſ. par la S. R. de Med. de Paris.*

[9] Conf. Ægr. iii. Diei I.

[10] *Epid.* I, *ſect* ii.

[11] *Loc. cit.*

4. Phano-

4. Phanocritus, qui apud Gnathonem pictorem decumbebat, ſeptima die judicatus eſt: recidit in morbum [12].

5. Mulierem, quæ decumbebat in littore, poſt Septimam, eam febris reliquit: rediit in morbum [13].

6. Cherio Septima ſupereriguit: eum febris acuta corripuit: toto corpore ſudavit: judicatus eſt: recidit in morbum [14].

7. Adoleſcens, qui decumbebat in Foro Mendacium, Septima mortuus eſt [15].

8. Quædam ex his, quæ apud Pantimedem degebat, Septima mortua eſt [16].

9. Altera ex abortu Septima [17] mortua eſt.

10. Qui in Sutrina decumbebat, judicatus eſt Septima cum rigore [18].

11. Sutor, de quo alibi, judicatus eſt Septima, ſubſequente recidiva [19].

[12] *Loc. cit.*
[13] *Loc. cit. ſect.* iii. *Ægr.* xiii.
[14] *Epid.* III. *ſect.* ii. *Ægr.* v.
[15] *Loc. cit. Ægr.* viii.
[16] *Loc. cit. Ægr.* x.
[17] *Loc. cit. Ægr.* xi.
[18] *Epid.* IV.
[19] Conf. *Ægr.* vi. *Diei* IV.

12. Alter

12 Alter ex his, qui a Leocide venerant, Septima judicatus eſt[20].

13. Quæ erat apud Themenem judicata eſt primum ſeptima die[21].

14. Menandri vinitor ſimiliter hac die judicatus eſt[22].

15. Mulier, cui ſanguis erupit a naribus quarta, et ſexta die, ſeptima judicata[23] eſt.

16. Vir quidam Septima[24] judicatus fuit.

17 Servus in Hippolochi villa, circa Septimam a decubitu, nam et antea chronico morbo ægrotaverat, aquam multam bibens jactabatur, convellebatur; deſinente convulſione, citra animadverſionem extinctus eſt[25].

18. Uxor Leſchi ejecit ſeptimeſtrem femellam ſeptima die[26].

19. Apemanti Uxor, ſeptima, quantum ex hiſ-

[20] *Epid.* IV.
[21] *Loc. cit.*
[22] *Loc. cit.*
[23] *Loc. cit.*
[24] *Loc. cit.*
[25] *Loc. cit.*
[26] *Loc. cit.*

toriæ

toriæ contextu apparet, morbi die abortum paſſa eſt [27].

20. Scomphus in Œniadis phrenitide correptus, mortuus eſt Septima [28].

21. Alter ſimiliter in Œniadis, et ex Andreæ Fratribus, mortuus eſt Septima [29].

22. Quæ in partu concuſſa fuit, circa ſeptimam diem mortua eſt [30].

23. Quæ ſuperne habitabat, Theoclis cognata, febre acuta correpta, in integrum ſeptima die reſtituta eſt [31].

24. Theodori Uxor ab alio morbo recidiva, alterius morbi ſeptima die mortua eſt [32].

25. Euxeni Uxor, poſt remiſſionem, mortua eſt die ſeptima [33].

26. Hyppiæ Soror, hieme phrenitica, Septima mortua eſt [34].

[27] *Loc. cit.*
[28] *Epid.* V.
[29] *Loc. cit.*
[30] *Loc. cit.*
[31] *Epid.* VII. *ſect.* i.
[32] *Epid* VII. *ſect* ii.
[33] *Loc. cit.*
[34] *Loc. cit.*

27. Nicolai

27. Nicolai Fil. poſt ſudorem tertiæ diei, qui ceſſavit, Septima mortuus eſt [35].

28. Qui lateris mollitudine tabuit, mortuus eſt die ſeptima [36].

29. Simonis Uxori poſt febres ſex menſium, alvus ſubſtitit, et poſt ſeptem dies mortua eſt [37].

30. Cteſiphonti ſub Arcturum, tubercula juxta aurem, fere circa [38] Septimam.

D I E S VIII.

A. Tertius ex circuitibus paribus decernentibus: hunc tamen diem in eo, quem citavimus, Hippocratis textu percenſendo ommiſit Galenus, eumque imitatus eſt Cornarius [1]. Frequentia hujus diei judicia Hippocrati viſa in quadam febrium Conſtitutione, item tubercula ad aures hac die erumpentia.

B. Extat etiam non unus apud Epidemiarum ſcriptores de hujus diei judiciis locus. Anginæ gangrænoſæ Pariſienſis cœnobii cujuſdam [2], item

[35] *Loc. cit.*

[36] Loc. cit. Extat eadem hiſtoria etiam in *Epid.* V. manca tamen et erronea interpunctione edita in *Coll. Lauſann.*

[37] *Loc. cit. ſect.* ii.

[38] *Loc. cit.*

[1] Conf. Foeſ. *Com.* in *Epid.* I. *ſect.* iii.

[2] *Chomel. Diſſ. Hiſt. Malad.* 2, 4, 5, 6.

regii

regii cujuſdam oppidi[3], octava ſæpiſſime die decreverunt: alia etiam hujus diei judicia memoravit F. Baile[4], eique inter criticas periodos locum dedit Fr. Hoffmannus.

1. Illi, qui aſinum ex pacto ſuſtulit, tertia, quarta, et quinta, et ſeptima et octava die, ſanguis erupit, et judicatus eſt[5].

2. Leſchus, Maritus puerperæ apud Sithodochum, arquato morbo correptus, Octava moriebatur[6].

3. Polemarchi Uxor Anginoſa, prorumpente alvo, et liquida multa acervata et graveolentia egerente, intercepta voce, circa Octavam aut Nonam mortua eſt[7].

4. Lariſſææ puerperæ, de qua alibi, octava a fœtu mortuo expulſo, die ſalus obtigiſſe videtur[8].

DIES IX.

A. Quartus ex circuitibus, qui imparibus diebus judicant: ſudores criticos affert: ſæpe hac

[3] *Merc. d'Octobr. Ann.* 1749.
[4] *Probl.* 108.
[5] *Epid.* IV.
[6] *Loc. cit.*
[7] *Epid.* VII. *ſect.* i. Hæc hiſtoria alibi rurſus *Epid.* V. legitur, ibidemque inter Septimam et Nonam, intercepta voce, mortua eſſe dicitur: inter octavæ diei judicia retulit Ill. De Haen.
[8] Conf. *Ægr.* viii. *Diei* III.

die

die morbi a bile judicati: febres ſudorificæ paucis nona die deſinebant: Pleuritici ſimiliter quibus in morbi principio *variæ* Dureto, *purulentæ* Foeſio, ſunt expuitiones, ſi tertiam aut quintam diem effugerint, eorum pleroſque Septima aut Nona in ſuppurationem incidere Hippocrates memoravit in Coacis [1].

B. Hujus diei pariter atque undecimæ judicia propter triſtem, quam ſæpe afferunt, phænomenorum ſyndromen ab aliis diebus accurate diſtinxit Frid. Hoffmannus. Apparet cæterum ex Epidemiarum hiſtoriis, eam plerumque ſeptimæ diei ſupplemento eſſe, morboſque qui ex Conſtitutionis charactere proprio ſeptima ſæpe deſinere ſolent, ſi eam abſque judicio exigant, nona plerumque judicari die. Huc pertinet prodigioſus ille criſium numerus, quas omnes æſtate una, abſolutas ſeptima aut nona die Galenus vidit [2]. Similiter in Epidemica febre Anni 1626, Gallicam provinciam depopulante, Septimam aut ſaltem Nonam univerſim decretoriam vidit Borellus [3]. Fluentem naribus ſanguinem hac die cum ægrorum levamine adnotavit A. Loew in morbo Epidemico Anni 1707: ſeptem hac die criſes ex Foreſto deſcriptæ, quinque ægris pereuntibus. Hippocratica exempla hæc ſunt.

[1] *De Pleurit. et Peripneum.*
[2] *De Dieb. Decret. Lib.* II. *cap.* vii.
[3] *Hiſt. Cent.* 4. *Obſ.* 42.

1. Moſchus

1. Moſchus judicatus eſt nona die [4].

2. Quidam judicatus eſt circa Nonam [5].

3. Balis Fil. circa Nonam [6] eſt mortuus.

4. Bilioſus quidam ad inſaniam uſque, cui judicatio aliqua obtigiſſe apparet, ſupervixit circa nonam diem abſque ſudore [7].

5. Nona crus Fulloni torpidum: tuſſis ceſſavit [8].

6. Theodori Uxori, de qua alibi, febris primo deſiit juxta Nonam [9].

7. Hierophonti, de quo alibi, judicium primum obvenit nona die [10].

8. Tubercula juxta aurem Aniculæ a tuſſi vexatæ circa Nonam [11].

9. Tubercula item juxta aurem adoleſcenti ſplenico ancillæ Fil. circa hanc diem [12].

[4] *Epid.* IV.
[5] *Loc. cit.*
[6] *Epid.* VII. *ſect.* ii.
[7] *Epid.* IV.
[8] *Loc. cit.*
[9] Conf. *Ægr.* xxiv. *Diei* VII.
[10] Conf. *Ægr.* V. *Diei* III.
[11] *Epid.* VII. *Sect.* II.
[12] *Loc. cit.*

10. Phere-

10. Pherecida hac die mortuus apparet: huic lateris dolore correpto nona die ſudor mane obortus in pectore, ad mortem uſque perſeverabat . . . Octava die veluti culicum morſus in eo apparuerant [13].

DIES X.

A. Quarta ex periodis decretoriis paribus.

B. Parotides nona aut decima die prodeuntes in Epidemia Monſpelienſi vidit Riverius [1]. Quibus neque delirium neque graviora ſymptomata procedente morbo inſurrexerant in purpurata febre Anni 1729 Uthrecti, ii decima die ſanati ſunt [2]. In febre Edimburgenſium Anni 1731, quorum morbus perverſa methodo tractabatur, ii plerumque decima aut duodecima die moriebantur [3]. Hac die plerumque infantilis convulſio, cujus ſupra meminimus, morte finitur, ex eaque magna Natorum pars interit.

1. Scopus decima die primo judicatus eſt [4].

[13] Conf. Foeſ. Ægr. xlc. *in Epid.* VII. Ejuſmodi hiſtoriam cum ſubſequenti conjunctam, obſcuriſſimam idcirco et inextricabilem, quem in modum rurſus in *Lauſann. Edit.* prodiit, *Epid.* VII. *ſect.* ii. antea rite emendaverat, et a ſubſequenti diſtinxerat An. Foeſius.

[1] *Obſ.* 19. *Cent.* 1.

[2] Muſchembr. *Tranſ. Phil. ſect.* ccccxxv.

[3] *Eſſ. d'Edim. Tom.* I.

[4] *Epid.* II. *ſect.* iii.

2. Pithion

2. Pithion, qui habitabat juxta Telluris ædem, Decima ſudavit: ſputa concocta: judicatus eſt: altero nihilominus morbi judicio longe ſerius obveniente [5].

3. Hermocrates decima, a recidiva, die, quæ tribus a decima quarta, in qua ſine febre fuit, diebus ſubſecuta eſt, die nimirum vigeſima et ſeptima interiit [6].

4. Pithio in Thaſo, qui decumbebat juxta Herculis fanum, decima mane, deficiente voce, frigido ſudore perfuſus, acuta febre ereptus eſt. Labores patiebatur diebus paribus: Tertiam et Quintam quietas habuit: Septimam tamen cum inquiete tranſegit: Octava adhuc rurſus in pejus ruente. Sudavit, ut apparet, die non critica, Decimæ ſiquidem ſudores nullibi Hippocrati laudantur: cum ſudoribus revera occubuit, alterque Pithion, cujus ſupra meminimus, licet ſudaverit, recidit tamen in morbum [7].

[5] *Epid.* III. *ſect.* i. *Ægr.* i.

[6] *Loc. cit. Ægr.* ii.

[7] *Lib. cit. ſect.* iii. *Ægr.* iii. Suſpectum nihilominus hujus diei læthale judicium Galeno fuit: adhibitoque præ cæteris hujus ægrotantis exemplo notarios, ſive antigraphos ſimilitudine litterarum numeros deſignantes, erraviſſe confirmavit: quare Pithionis morbum in undecimam diſtraxit: conſenſit nuperrime cum Galeno A. de Haen, *Rat. Med.* p. i. *cap.* iv. Cur tamen de ſcribarum errore in hoc morbo ſuſpicio incurrat, non facile video: certe non alia decimæ diei judicia apud Hippocratem deſunt.

5. Uxorem Gorgiæ febris uſque ad decem primos dies tenuit[8].

6. Fullones decima die judicati, tertio aut quarto menſe, colliquefactis ventribus, deorſum maligna egerentibus, mortui ſunt[9].

DIES XI.

A. Quintus ex circuitibus imparibus judicantibus: criſim ſudoribus infert: ſpectanda item dies, quod alterius ſeptimanæ quarta ſit: ex quo item Hippocratis loco patet, quartanam periodum, quam proprie nuperiores vocant, ejus ſaltem judicio obſervabilem eſſe ante Undecimam. Febres ſudoriferæ Hippocrati viſæ, nonnullis hac die ceſſabant.

B. Phreniticis autem non omnia præſcripta accidebant: judicabantur plerumque die undecima: quidam vigeſima[1].

C. Quibuſdam vero morbus judicabatur die undecima: revertebatur decima quarta: judicabatur perfecte vigeſima[2].

[8] *Epid.* V.
[9] *Epid.* VII. *ſect.* ii.
[1] *Epid.* I. *ſect.* ii. *ſtat.* iii
[2] *Loc. cit.*

D. Multi

D. Multi circa Arcturum undecima die judicati ſunt: neque his, quæ ob juſtam cauſam fieri ſolent, morborum reverſiones recurrerunt: ſub hoc autem tempus ſudore opprimebantur atque inter hos plures pueri, qui omnes vel maxime morte exempti ſunt [3].

E. In Conſtitutione quadam judicabatur morbi Undecima, Decima quarta, Decima ſeptima, et Vigeſima [4].

F. Hanc inter cæteras ſæpe læthalem diem dixit Fr. Hoffmannus: Binas hac die criſes ex alibi laudata ægrotantium cohorte deſcripſit Foreſtus: item et ex ea, quam dinumeravit Cl. Pecq la Cloture decem et octo, undecima die, judicatione abſoluti ſunt.

1. Silenus, qui in Platamone habitabat juxta Evalcidis ædes, undecima morbi die obiit [5].

2. Homo, qui incaleſcens cœnavit, undecima die mortuus eſt [6].

3. Melidia, quæ decubuit juxta fanum Junonis, judicata eſt perfecte undecima [7] die.

[3] *Loc. cit.*
[4] *Epid.* V.
[5] *Epid.* I. *ſect.* iii. *Ægr.* ii.
[6] *Loc. cit. Ægr.* xii.
[7] *Loc. cit. Ægr.* xiv.

 4. Scopus,

4. Scopus, de quo alibi [8], poſtridie a judicatione Decimæ, ex ſanguine aquoſo et pauco a ſiniſtra nare prodeunte, et urina ſubſidentiam habente, in qua ſubalbidum quid inerat tenue genituræ ſimile, leve, et matulæ adhærens, a febre omnino liberatus eſt.

5. Qui decumbebat in horto Dealcis, Undecima intelligebat omnia, febre liberatus erat. Dormivit: urinæ tenues circa judicationem: recidit tamen in morbum [9].

6. Qui primum delatus eſt, poſt ſudorem in Octava, quem judicatorium putabant nonnulli, brevi mortuus eſt undecima [10] die.

7. Hippoſtenes in Lariſſa poſt ſanguinis e naribus ad quatuor hæminarum menſuram in Sexta profluvium, Undecima moritur [11].

DIES XII.

A. Incertum prorſus an non hujus diei judicia viderit Hippocrates: quæ etenim Sileni et Pithionis judicia in hanc diem diſtraxit A. De Haen, non minimum in ſe dubietatis habent. Ea nihilominus die judicati apparent Sutor ille, cujus ſupra

[8] Conf. *Ægr.* i. *Diei* X.
[9] *Epid.* III. *ſect.* i. *Ægr.* iii.
[10] *Epid.* IV.
[11] *Epid.* V.

memi-

meminimus [1], item Anginoſa quædam apud Metronem, quæ quinta, aut ſexta die a convulſione, quæ in ſeptimam cecidit, [2] mortua eſt.

B. Ejus tamen diei judicia viderunt Riverius, Potterius, A. Luſitanus, Tulpius, Tauryus, et M. Cattinaria, quos omnes laudat Cl. Aymen. Duodecima die incredibilem a podagra dolorem et ſtomachi anxietatem, ſubſequente critico vomitu, memoravit Zimmermannus [3]. In hanc ſimiliter diem plerumque, aut in quintam decimam cadit proprius is puerperarum morbus, quem ad lactis metaſtaſim retulit Levretus [4].

DIES XIII.

A. Diem hanc criticorum cenſu nuper ablegavit Ill. Cullen : ejus tamen criſes viderunt et deſcripſerunt Loewius, Hoccheſter, Riverius, A Luſitanus, pluraque adproperante decima quarta die ægrotantium funera Epidemiarum hiſtoricis memorata proſtant, quorum appoſita recenſione Tertiæ Decimæ judicationes facile confirmavit G.

[1] Conf. *Ægr.* vi. *Diei* IV.

[2] *Epid.* VII. *ſect.* i. Ejus mortem ſextæ diei judiciis intulit Ill. De Haen : Hippocratis verba hæc ſunt—*Suffocatio die tertia . . . . ſeptima convulſa . . . . hæc non longe vitam protraxit : quinta aut ſexta mortua eſt*—

[3] Op. cit. vol. II. *De la Obſ. du Corps.*

[4] *Engorgement laiteux.*

Martine. Pluribus hac die morbum feliciter deſiiſſe vidimus Pariſiis, in elapſi Anni vernali Conſtitutione, tum præcipue in Nobili Virgine, quam percuravimus: febre liberata eſt decima tertia accurate die, cum in Undecima copioſe ſudaviſſet. Recidivas hac die plurimas vidit Hippocrates, in Thaſi Conſtitutione: incerta tamen, quæ in hunc diem transferas ex ipſo ſanationum exempla, quorum nulla propterea memoravit A. De Haen [1].

D I E S XIV.

A. Quintus circuituum, qui diebus paribus judicant: ſudores decretorios portendit: plurimi in Thaſi Conſtitutione denuo in morbum hac die inciderunt: judicatoria dies maxime in febribus: plures hieme quodam hac die judicati: confert ejus obſervatio in morbis a bile. Febres ſudoriferæ nonnullis hac die decreverunt.

B. Judicabantur autem omnia ut plurimum

[1] Pertinet fortaſſis aliquo modo ad hujus diei judicia Eurianactis Fil. mors, cujus ſupra meminimus, (Conf. *Ægr.* vii. *Diei* VI.), quamque Cl. De Haen ad Vigeſimam ſecundam, aut ad Vigeſimam ſextam diſtulit. Illa etenim cum in Sexta judicata fuiſſet, Septima rurſus riguit, circa Decimam deliravit: duodecima die rurſus deliravit: ſeptima qua poſtremum deliraverat die mortua eſt: quamobrem decima tertia a recidiva, die vita exceſſiſſe apparet, Decima nona autem a prima morbi acceſſione.

Decima

Decima quarta, partim cum ſudore, partim vero cum rigore, neque niſi admodum paucis morbus revertebatur [1].

C. In quadam Conſtitutione, decima quarta die ventres reſiſtentes erant, et in medicationibus non [2] obedientes.

D. Obſervabilis profecto Clinicorum omnium judicio dies, quam diſtincte propterea nominavit Hoffmannus. Famoſa in Conſtitutione febrium, quas proprie *Romanas meſenter icas* dixit Baglivius [3]: in cæteris quoque popularibus morbis frequentiſſimo exemplo judicatoria et læthalis, veluti in Epidemica ardente febre Utrechti, Anni 1729, de qua Foreſtus; benignior tamen morbis popularibus aliis univerſim fuiſſe dicitur. Ex citata ægrotantium cohorte, quorum ex Foreſto meminimus, ſeptem hac die judicati memorantur: quatuor et viginti ex altera, cujus ex Cl. Pecq la Cloture mentionem fecimus.

1. Mulier, de qua alibi, Decima quarta integrum judicata eſt [4].

2. Zoilo judicatus eſt morbus decima quarta die, poſtquam die nona ex aure pus emmiſiſſet:

[1] *In* Conſt. Perinth. *Epid.* II. *ſect.* ii.
[2] *Epid.* IV.
[3] *Prax. Med. Lib.* I.
[4] Conf. *Ægrot.* vi. *Diei* III.

ſputum concoctum et copioſum magis procedebat, ubi pus ex aure liberius effluxit[5].

3. Hermocrates, de quo alibi, Decima quarta ſine febre fuit[6].

4. Mulier, quæ decumbebat in Foro Mendacium, poſt multa plurium dierum judicia, Decima quarta, fluente naribus ſanguine, mortua eſt: hæc pluries riguerat diebus criticis: vomuerat pluries amara, bilioſa, ſudore etiam aliquando intercedente[7].

5. Mulier in Cyriſco decima quarta die convulſionibus vexata moritur[8].

6. Qui juxta Medoſadæ ædes habitabat, judicatus eſt circa Decimam quartam[9].

7. Ille, ad quem a Cynico ductus eſt Hippocrates, circa Decimam quartam judicatus eſt[10].

8. Quidam poſt cœnam per ſomnum horrore correptus, Decima quarta reſtitutus apparet: poſt Duodecimam, ſiquidem unam aut duas dies

[5] *Epid.* II. *ſect.* iii.
[6] Conf. *Ægr.* iii. *Diei* X.
[7] *Epid.* III. *ſect* ii. *Ægr* xii.
[8] Lib. cit. *ſect.* iii. *Ægr.* xiv.
[9] *Epid.* IV.
[10] *Loc. cit.*

adhuc

adhuc recaluiſſe dicitur, ab eoque tempore morbus [11] deſiiſſe.

9. Parmeniſco circa Decimam quartam morbus remiſiſſe videtur [12].

10. Caupo peripneumonicus, decima quarta die ſanus fuit [13].

11. Acheloi Uxori, quæ maſculum die ſexta abortu enixa eſt, judicatio facta eſt decima quarta die [14].

12. Chalcidonius, auſpicato ſudore in Septima, rurſus Decima quarta judicatus eſt, ſupervenientibus circa quadrageſimam diem, circa utramque aurem tuberculis [15].

13. Cliniæ Sorori vomitus quatuordecim dierum, quidquid accepiſſet [16] citra febrem.

[11] Conf. Foeſ. *Ægr.* xcii. *in Epid.* VII.

[12] *Epid.* VII. *ſect.* ii. Horum poſtremi quatuor, duodecima aut tertia decima die judicati ſunt, nempe quod non in quarta decima accurate, ſed circa hanc diem eorum judicia ex Hippocratis hiſtoriarum contextu ceciderint.

[13] *Lib. cit. ſect* i.

[14] *Epid.* IV.

[15] *Loc. cit.*

[16] *Epid.* VII. *ſect.* ii.

14. Lariſ-

14. Lariſſæa mulier prægnans, de qua alibi, ſanguinem copioſum dimiſit quatuordecim diebus, quo die puer mortuus utero excidit [17].

DIES XV.

A. Nullibi circuitus hujus diei proprii Hippocrati memorantur: in ejus tamen judicia aliquando incidit, eaque percenſuit.

B. Nuperiore ævo exempla judicationum quintæ decimæ diei vidit in Epidemia Hungarica A. Loewius. Febres ſiquidem continuæ Anni 1688, Decima quinta, aut Prima et Vigeſima frequentiore judicio deſinebant: ſimiliter malignæ febres Anni 1707, copioſo naribus manante ſanguine, decima quinta die ſæpiſſime judicabantur. Vidit etiam Cl. Molineux Epidemicas febres, quas deſcripſit [1], Anni 1693, ſæpe ſtata quindecim dierum periodo circumſcribi. Hippocratica hæc ſunt.

1. Hieroni judicatio ad decimam quintam diem facta eſt [2].

2. Hermoptolemus poſt ſudorem, et alvi ex-

[17] Conf. *Ægr.* iv. *Diei* II.
[1] Conf. G. Mart. *op. cit.*
[2] *Epid.* II. *ſect.* ii.

cretiones

cretiones bilioſas in undecima die, mortuus eſt Decima quinta [3].

3. Quæ in Bulagoræ vico perpurgata eſt, decima quinta die ſudavit cum rigore: non judicabatur ante rigorem: pallida facta eſt valde: faciei circumtenſio [4] et contractio.

DIES XVI.

A. Deſunt apud Hippocratem, quæ tuto ad Decimam ſextam transferas: vidit tamen Cl. Wintheringham [1] in Epidemica febre Anni 1719: ea nempe die ſoluta alvo febres judicabantur: plurimas ſimiliter ea die recidivas vidit in Conſtitutione Anni 1703 A. Loewius.

DIES XVII.

A. Sextus in circuitibus, qui judicant diebus imparibus; ſudores criticos affert: ægrotantes plerique in Thaſi Conſtitutione hac die reſtituti, poſtquam ſtatis quibuſdam periodis interpoſitis in morbum recidiſſent: ſæpe decernit in febribus: ſpectanda etiam, quod Septima ſit ab Undecima incluſive, et Quarta a Decima quarta: ſudoriferæ febres nonnullis hac die judicabantur.

[3] *Aph.* VII. *ſect.* ii.
[4] *Epid.* IV.
[1] *Noſol.*

B. Delin-

B. Delinquentes circa edulia ad Decimam ſeptimam, protracto ob ingluviem fortaſſis judicii die, judicabantur [1].

C. Extant pro hac die clariſſimorum Clinicorum ubique teſtimonia: in eam incidit una ex criſibus a Foreſto deſcriptis: item octo ex iis, quarum ex Cl. Pecq la Cioture meminimus.

1. Evagon, de quo alibi, ter recidivus, hac die in integrum ſanatus eſt [2].

2. Aglaidæ Fil. de qua alibi, recidiva a Sextæ judicio, hac die convaluit [3].

3 Herophon, de quo alibi, recidivus a judicio nonæ diei, Decima ſeptima ſanatus eſt [4].

4. Cherio, de quo alibi, recidivus a judicio Septimæ, hac die ſupereriguit: febris acuta: ſudavit: a febre decretorie liberatus eſt: recidit tamen in morbum [5].

5. et 6. Duo Fratres, qui ad theatrum Epigenis erant, de quibus alibi, hac die ſimul convaluerunt [6].

[1] *Epid.* IV.
[2] Conf. *Ægr.* i. *Diei* I.
[3] Conf. *Ægr.* iv. *Diei.* VI.
[4] Conf. *Ægr.* v. *Diei* III.
[5] Conf. *Ægr.* vi. *Diei* VII.
[6] Conf. *Ægr.* ii. *Diei* VI. et *Ægr.* iii. *Diei* VII.

7. Menon

7. Menon ſub Arcturum hac die veroſimiliter occubuit: poſt ſpiritum ſtertoroſum, ſudorem circa frontem, et cervicem, extremorum perfrigerationem in Decima ſeptima, addit Hippocrates, *ſomni ſoporoſi noctem* ac *diem poſtremo tempore:* neque ultra alterius diei meminit [7].

DIES XVIII.

A. Decretorius in circuitu parium juxta nonnullos codices: deeſt tamen in aliis [1]: Peripneumonias decima et octava die deſinentes alibi Hippocrates memoravit [2].

B. Viderunt etiam hujus die judicia C. Runger in Epidemia Poſonienſi Anni 1691, Loewius, aliique.

1. Virgo, de qua alibi, recidiva a Sextæ judicio, hac veroſimiliter die ſanata eſt [3].

2. Poſidocreon mortuus eſt die decima octava [4].

3. Fulloni in Siro, phrenitico, hac die morbus remiſit, evaneſcens citra ſudorem [5].

7 *Epid.* VII. *ſect.* i.

1 Conf. Foeſ. *Comm. in text. Hipp.* de Jud. Par. Dierum.

2 *De Morb.* Lib. II. item in *Lib. de Affect.*

3 Conf. *Ægr.* ii. *Diei* VI.

4 *Epid.* VII. *ſect.* i.

5 *Lib. cit. ſect.* ii.

DIES

DIES XIX.

A. Pertinent ad hunc fortaſſis diem nonnullæ ex morborum hiſtoriis, quibus circa Vigeſimam judicium obtigiſſe ſcribit Hippocrates: cujuſmodi vagum, nec ſibi conſtans ſcribendi genus is, Galeni judicio, ſæpe uſurpavit, poſtquam morbus ultra Quartam decimam progreſſus fuiſſet: quaſi periodorum conſtantia poſt eam diem remiſſius incidere conſueverit: quæ Galeni obſervatio, an non ſatis vera, nupero Auctori veroſimiliter placuit.

B. Hanc diem ſæpe in petechiali febre fatalem vidit Loewius.

1. Cherio, de quo alibi, poſt Decimæ ſeptimæ judicium, Decima octava incaleſcebat parum: inſuper ſitiebat: circa Decimam nonam a febre liberatus eſt [1].

2. Eurianactis Fil. recidiva a Sextæ judicio, hac die veroſimiliter occubuit [2].

3. Alicui circa aurem in dextra parte, aliquid intus durum, foris parvum, laxum, doloroſum, nihil remittens, Decima nona noctu factum eſt [3].

[1] Conf. *Ægr.* vi. *Diei* VII.
[2] Conf. *Ægr.* ix. *Diei* VI.
[3] *Epid.* IV.

DIES XX.

A. Nonnulla Hippocratis exemplaria, quæ citat Foeſius, vigeſimam et vigeſimam quartam diem circuitibus paribus judicantibus addunt: alia utraſque omittunt. Frequens apud Hippocratem judicationum hac die mentio ejuſmodi additionem facile ſuadet. Cum vero hujus diei memoria in circuitibus, qui criticos ſudores afferunt, ſimiliter deſit, hoc ideo factum plerique cenſent, quod ejus diei ſudores inauſpicato prodeant. Exemplum eſt in Epidemica Febre Anni 1720, quam deſcripſit Cl. Wintheringham. Ejuſmodi nihilominus perpetua et propria jura dierum, ut alii quidem judicent, alii vero non, alii item ſalutares ſudores cieant, alii mortales inferant, quod multi cum Galeno putant, neque ſatis cum Hippocratis doctrina, neque univerſim cum vero ſatis quadrant: quare auſpicatiſſima hujus diei judicia cum ſudoribus conjuncta viderunt alii, et ipſe etiam perſtante Vigeſima vidit Hippocrates. Fuerunt profecto, qui eam univerſim in morbis diem execratam ducerent, quos inter Diocles et Archigenes: contra pro ea ſtetit acerrime Galenus, et Hippocrates ipſe incorruptis certe in locis morborum fines quamplurimos in Vigeſimam tranſtulit. Eam ob cauſam veroſimile eſt tranſcriptores Hippocraticorum librorum conſiderate quidquid de Vigeſimæ judicio in iis fuerat, præteriiſſe, in ejuſdemque locum Primam et vigeſimam

mam ſuffeciſſe. Vigeſima profecto dies vel in eo etiam cum Hippocratis doctrina conſentit, quod Tertia ſit a Decima ſeptima [1]. Ea quidem plurimis in Thaſi Conſtitutione, judicia portendit, cum eſſent recidivi a Septimæ judicio: item phreniticorum plane plures hac die judicati: recidentes etiam in morbum decima quarta die in integrum judicati ſunt in vigeſimæ circuitu: quo in loco adnotare præſtat Quartam decimam initium fuiſſe tertii ſeptennarii, morbumque propterea in recidiva, ſeptima accurate die deſiiſſe.

B. Quibus tubercula ad aures enaſcebantur, ea die vigeſima decernebant [2].

C. Dyſenteriæ . . . . . cum ſanguine, et ramentis deſiverunt ſeptima die, aut decima quarta, aut vigeſima, aut quadrageſima, aut intra hæc tempora [3].

D. Alibi etiam Vigeſimæ circuitus memorantur, veluti in oculorum morbis, ſi namque lacrima procedit multa et calida, judicationem in his maxime expectare oportet, primam quidem vigeſima die, ſique hoc tempus ſuperet, quadra-

[1] Conf. quæ de ſubducendorum dierum ratione ex Hippocrate et Galeno inferius dicentur, ubi de *Hippocr. Pythag. et Lib.* II. *de Vital. Conſuet. in Sanitate et Morbis cauſa.*

[2] *Epid.* I. *ſect.* ii. *ſtat.* iii.

[3] *Ex Prædict. cap.* xiii.

geſima

geſima expectanda eſt; rurſuſque ſexageſima, ſi in quadrageſima injudicatus morbus [4] perſtiterit. Ægrotantium, quos Cl. Pecq la Cloture contulit, ſex intra hanc diem judicati ſunt.

1. Heraclides, qui apud Ariſtocidem decumbebat, vigeſima die judicatione eſt liberatus [5].

2 Cratiſtonacta, quæ apud Heraclæum decumbebat, hac veroſimiliter die mortua eſt [6].

3. Scymni Fullonis Ancilla ſimiliter [7].

4. In Thaſo Philini Uxor vigeſima die obiit [8].

5. Phanocritus recidivus in morbo poſt Septimæ judicium, Vigeſima judicatus eſt [9].

6. Is, qui ab Alcibiade venerat, vigeſima die judicatus eſt, poſt ſiniſtri teſtis intumeſcentiam [10].

7. Cherion, poſtquam febre liberatus fuiſſet decima nona die, perfecte judicatus eſt vigeſima, probabiliter ex urinarum [11] multitudine.

[4] Conf. *Lib. cit. cap.* xii.
[5] *Epid.* I. *ſect.* ii. *ſtat.* iii.
[6] *Loc. cit.*
[7] *Loc. cit.*
[8] *Loc. cit. Ægr.* iv. *ſect.* iii.
[9] Conf. *Ægr.* iv. *Diei* VII.
[10] *Epid.* II. *ſect.* ii.
[11] Conf. *Ægr.* vi. *Diei* VII.

8. Abderæ Anaxion Vigeſima ſudavit: a febre liberatus eſt: recidit in morbum [12].

9. Abderitana Virgo vigeſima die pauxillum ſanguinis ex naribus habuit: ſudore a febre liberata eſt: recidit in morbum [13].

10. Mæandri cœci Uxor, circa vigeſimam diem mortua eſt [14].

11. Therſandri Uxor circa Vigeſimam non perfecte judicata eſt [15].

12. Poſt Pleiadum occaſus is, qui aure doluit circa vigeſimam diem, poſtea voce deſtitutus eſt, et dextra parte impotens: ſine febre: ſudavit [16].

13. Cuidam, Filio fortaſſis Apemanti Sororis, quam in eodem textu Hippocrates nominat, vigeſima die ad pedes, et judicatio certe laſſis ad articulos [17].

14. Olympiodori Famula profluente ex ſiniſtra nare ſanguine, vigeſima die judicata eſt [18].

12 *Epid.* III. *ſect.* iii. *Ægr.* viii.
13 Conf. *Ægr.* vii. *Diei* III.
14 *Epid.* IV.
15 *Loc. cit.*
16 *Loc. cit.*
17 *Loc. cit.*
18 *Loc. cit.*

15. Nicolai Concubina mortua eſt circa diem vigeſimam [19].

16. Nicoxenus in Olintho ſeptima die videbatur morbo liber cum ſudore: Decima ſeptima ingreſſus eſt Hippocrates ad ipſum: intra vigeſimum diem calor evanuit [20].

17. Euridamus, aliis Pyridamus in Œniadis mortuus eſt prope vigeſimam diem [21].

18. Mulieri capite fortiter gravatæ judicatio obtigit circa Vigeſimam [22].

19. Clazomenius vigeſima die ſine febre fuit, et judicatus eſt: recidit tamen in morbum [23].

DIES XXI.

A. Judicat in circuitibus imparibus: criticos item ſudores movet: judicatoria dies in febribus: ſummopere Archigeni, et Diocli commendata, pauciſſimis cæterum apud Hippocratem judicationum exemplis inſtructa.

[19] *Epid.* VII. *ſect.* ii.
[20] *Loc. cit.*
[21] *Epid.* V.
[22] *Epid.* IV.
[23] *Epid.* I. *ſect.* iii. *Ægr.* x.

B. Obſervabilis Hippocratis judicio in Peripneumonia dies [1].

C. Cadit in hunc diem una ex criſibus, quarum ex Foreſto meminimus. Febris Epidemica Petechialis, quæ Anno 1699 Uratiſlaviæ graſſata eſt, hac frequentius die deſinebat: raro exemplo in Quadrageſimam uſque porrigebatur [2]. Putrida Febris, quam Anno 1720 intercurrentem deſcripſit Cl. Wintheringham, iſta præcipue vergente diei periodo [3] deſinebat. Sæpe etiam cum Vigeſima eam amice conjuraſſe, alteramque alterius vicem impleviſſe, eadem manente morbi Conſtitutione obſervatum eſt: quod ſæpe fit in gaſtricis, aliiſque conſimilis cenſus febribus: hæ ſiquidem ſi quando Quartæ decimæ periodos effugiant, his, quos diximus, diebus plerumque judicari ſolent: hoſque ſi effugerint terminos ſæpe in Quadrageſimam, Octuageſimam, Centeſimam, et ultra etiam excurrunt.

1. In Thaſo Dealcis Uxor vigeſima prima die mortua eſt [4].

2. Leophorbidæ deſiit febris vigeſima prima die [5].

[1] *De Dieb. Judic. cap.* v. *de Peripneum.*
[2] *Conſt. Epid. Uratiſl. Ann.* 1699.
[3] Conf. *Com. Noſol.*
[4] *Epid.* III. *ſect.* iii. *Ægr.* xv.
[5] *Epid.* VII. *ſect.* i.

DIES

DIES XXII.

A. Plures hac die denatos vidit A. Loew in Conſtitutione Ann. 1705.

1. Policrati deſiit morbus vigeſima et ſecunda die [1].

2. Leophorbidæ morbus in integrum vigeſima ſecunda die ſublatus eſt [2].

3. Cidis Fil. febre, ex auris dextræ et capitis dolore vexatus, poſtquam in Septima fuiſſet veluti ſanus, egeſſiſſet in Undecima pituitoſa, mucoſa, Decima quarta a mane uſque ad meridiem ſudaviſſet per totum corpus, Decima ſeptima ei pus erupiſſet, cum vigeſima die ad inſtar inſani jactaretur, Vigeſima prima vero ſudaviſſet parum

[1] Policratis loco Cleocidem nominat A. De Haen. Ejus revera in *Epid.* VII. *ſect.* i. quo loco Policratis hiſtoriam ſubjungit, ſimiliter Hippocrates meminit, ita tamen, ut omnis hiſtoriæ contextus ad Policratem potius quam Cleocidem pertineat. Narrat enim ventris dolores juxta ſplenis regionem circa Decimam quintam Policrati exortos ex frigidorum potius, quam ex calidorum appoſitione remiſiſſe, plurimumque ad ægrotantis quietem infuſum molle per clyſterem contuliſſe, ſubjungitque idem remedii genus Cleocidi ſimiliter profuiſſe : poſt quæ ad reliquos morbi dies Sextam decimam nimirum tranſit. Extat etiam hujus hiſtoriæ mentio, tametſi manca in *Epid.* V ; ob quam cauſam, puto, Cl. Aymen judicium Policratis in Quinta decima percenſuit.

[2] Conf. *Ægr.* ii. *Diei* XXI.

circa latus dextrum, pectus et caput, tandem vigeſima ſecunda die plurimo circa faciem ſudore manavit, et quæ volebat, etſi non abſque conatu loquebatur. Incertum ex hiſtoriæ contextu, an ex eo tempore adhuc vixerit [3].

4. Lariſſæa Puerpera, de qua alibi, Vigeſima ſecunda ab Hemorragiæ principio, veroſimiliter omni prorſus morbo evaſit [4].

DIES XXIII.

A. Extant apud Hippocratem fatales hujus diei exitus.

1. Theodori Fil. morte ſublatus eſt hac die [1].

2. Similiter et Hermoptolemi Uxor, quantum ex hiſtoriæ contextu apparet [2].

DIES XXIV.

A. Hanc diem nonnulli codices addunt circuitibus paribus decretoriis. Nullibi tamen critici ſudores hujus diei, quod ego quidem viderim, Hippocrati laudantur, tametſi ſingularis ejuſmodi apud D. Senem hiſtoria exſtet.

[3] *Epid* VII. *ſect* v.
[4] Conf. *Ægr.* iv. *Diei* II.
[1] *Epid.* VII. *ſect.* i.
[2] *Loc. cit.*

B. Non-

B. Nonnullos hac die judicatos vidit Cl. Pecq la Cloture in ſæpe citata ægrotantium cohorte: acutos ſimiliter morbos in hunc feliciter diem diſtractos, aut ſub eo febris circuitu pereuntes vidit ſæpe, lecta Clinicorum manus.

1. Abderæ Nicodemus vigeſima quarta die urinam reddidit copioſam, albam, in qua multa ſubſidebant: ſudore copioſo et calido undique toto corpore perfuſus a febre liberatus eſt, et judicatus [1].

2. Adoleſcens in Melibœa vigeſima quarta die mortuus eſt [2].

3. Apollonius Abderæ circa Vigeſimam quartam levius ſe habuit [3].

4. Circa Vigeſimam quartam abſceſſus ad ſanguinis eruptionem facti ſunt Antiphonti Critobuli Fil. [4].

DIES XXVII.

A. Decernit in circuitu imparium: criticos ſudores portendit: recidivæ nonnullis hac die factæ ſunt, veluti Clazomenio.

[1] *Epid.* III. *ſect.* iii. *Ægr.* ix.
[2] *Loc. cit. Ægr.* xvi.
[3] Conf. *Ægr.* v. *Diei* IV.
[4] *Epid.* I. *ſect.* ii. *ſtat.* iii.

B. Judicatos hac ſubeunte morbi periodo ægrotantes percenſuit Cl. Pecq la Cloture: aliis ſimiliter Medicis decretoria memoratur, et præ cæteris God. Klaunick, qui ſingularis morbi hac die ſanati hiſtoriam accurate ſubjunxit [1].

1. Epicratis Uxor circa Vigeſimam ſeptimam ſine febre fuit: recidit in morbum [2].

2. Hermocrates recidivus a judicio Decimæ quartæ, Vigeſima ſeptima mortuus eſt [3].

3. Mulier in Thaſo hac die a febre evaſit: recidit rurſus in morbum [4].

DIES XXVIII.

A. Judicat inter pares circuitus: eam tamen monuit Foeſius in aliquot Hippocratis exemplaribus deeſſe: complementum eſt quarti ſeptennarii: incertum, quod huc transferas ab Hippocrate judicium.

1. Amphiphradis Fil. circa Vigeſimam octavam mortuus eſt [1].

[1] *Noſoc. Hiſt. Med. Hiſt.* v.
[2] *Epid.* I. *ſect.* iii. *Ægr.* v.
[3] Conf. *Ægr.* iii. *Diei* X.
[4] *Epid.* III. *ſect.* iii. *Ægr.* ii.
[1] *Epid.* VII. *ſect.* i.

DIES

DIES XXIX. XXX. XXXI.

A. Vigeſimæ nonæ diei recidivæ Hippocrati memorantur [1]: nec certe in regendis morborum periodis, hiſque denuo reſtituendis obſervatione carere dies debuerat, Galeno judice imprimis, quod ea proxime eſſet lunaris circuitus complementum: de qua re ſatis multa ſecundo libro ſcripſimus.

B. Trigeſima decernit in circuitibus paribus, criticoſque ſudores affert: Similiter leucophlegmatiæ terminum intra trigeſimum plerumque diem cadere ſcriptum eſt [2]: certe menſis periodus in utriuſque ſexus vita obſervabilis eſt: morbos item conſtanti ſatis ordine denuo renovat: de qua re alibi.

C. Trigeſima prima dies decretoria in circuitu imparium, et ſudores dat criticos.

D. Ex his vero acutis, trigeſima die, deinde quadrageſima, poſtea ſexageſima judicia obveniunt [3].

E. Nonnullis, quorum meminit Cl. Pecq la Cloture, judicatio hac die facta eſt. Febris hiſ-

[1] Conf. *Epid.* I. *ſect.* ii. *ſtat.* iii.
[2] *Hipp. de Int. Affect.*
[3] *De Diebus Judic.* cap. v.

terica

terica nervoſa, quam deſcripſit Manninghamius, trigeſima ſæpe die, aut in ſalutem, aut ſtupiditatem, aut mortem deſinit. Deſunt propria horum dierum apud Hippocratem exempla: convulſiones dumtaxat trigeſima veroſimiliter die ſubortas, cum vocis interceptione, memoravit in Cononis Ancilla [4]: item de Cleonactide [5] ſcripſit ei circa trigeſimam diem ſanguinem fluxiſſe ex utraque nare.

DIES XXXIV.

A. Hanc diem in Epidemicis plurima Hippocratis exemplaria prætereunt in circuitu parium judicantium: alia addunt [1]: extat inter decretorias in Prognoſticis, ſudoreſque criticos portendere dicitur.

B. Poſtea vero eadem ratione juxta eandem additionem primus circuitus eſt quatuor et triginta dierum; ſecundus quadraginta; tertius ſexaginta [2].

1. Abderæ Anaxion, recidivus a judicio Vigeſimæ, ſimul ſumpti morbi trigeſima quarta die mortuus eſt [3].

[4] *Epid.* VII. *ſect.* ii.
[5] Conſ. *Ægr.* ii. *Diei* I.
[1] Conſ. *Foeſ. loc. cit.*
[2] *Progn. ſect.* iii. *cap.* xiii.
[3] Conſ. *Ægr.* viii. *Diei* XX.

2. Ab-

2. Abderæ Apollonius, pluries recidivus, trigeſima quarta die mortuus eſt [4].

DIES XL.

A. Hanc ſimiliter diem plura Epidemiων exemplaria ommittunt: alia addunt in circuitibus paribus judicantibus. Decretoria profecto arguitur non ex uno Hippocratis loco, pluraque in eam cadunt ſumpta ex Epidemicis morborum judicia. Decretoriam in oculorum morbis, item in acutis, et in diſenteriis, tum vero univerſim in febrium circuitu, eam ex Hippocrate alibi memoravimus.

B. Judicabantur autem quibus inter has breviſſimæ eſſent febres, quæ juxta tertianæ morem exacerbationes patiebantur, circa vigeſimam diem, pluribus circa quadrageſimam, multis circa octuageſimam [1]: ex quo item Hippocratis loco facile conjicitur tertianam periodum ad longiora protrahi poſſe morborum intervalla: quod nonnulli cum Galeno in univerſum recuſaviſſe videntur.

C. Si vero aliqui riguiſſent inſuper circa Vigeſimam, his judicabatur morbus quadrageſima die [2].

[4] Conf. *Ægr.* v. *Diei* IV.
[1] *Epid.* I. *ſect.* i.
[2] *Lib. cit. ſect.* ii. *ſtat.* iii.

D. Quod ſi inſuper vigeſima nona die rigore corriperentur, iis quadrageſima die morbus decrevit [3]. Vix igitur Galeno dandum eſt, Hippocratem poſt Decimam quartam, quod non ſuis ſatis conſtantes periodis morborum inceſſus vidiſſet, proprium judiciorum diem, vaga temporis circumſcriptione dumtaxat ſignificaviſſe.

E. Alia ſimiliter extant judicationum, in quadrageſima die, prognoſtica, inter quæ de Nictalopia, et coxendicum doloribus ſat noti textus: quam ob cauſam cæteris circuitibus paribus decernentibus, iſte ſimiliter non injuria conjungitur. Adduntur etiam in exemplaribus nonnullis circuitus quadrageſimæ quartæ diei et quadrageſimæ octavæ: cujuſmodi tamen exempla propria nulla apud Hippocratem repperi.

F. Hujus diei judicia nuperioris ævi noſologica regeſta facile approbant. Quotidiana continua periodica, barbaris *Latica*, quam Bellinus deſcripſit, vix deſinit ante diem quadrageſimam: ad Sexageſimum autem et ulterius aliquando excurrit. Simili quoque periodo lenta febris ſæpe ſolvitur, eaque quam ſupra ex Manninghamio deſcripſimus. Abſceſſus hepatis bilioſis febribus aliquando ſupervenientes, ſub iſto dierum termino ſæpe manifeſtantur.

[3] *Loc. cit.*

1. Epi-

1. Epicratis Uxor, recidiva a judicio Vigeſimæ ſeptimæ, circa trigeſimam quartam diem rurſus febre correpta eſt: quadrageſima vomuit pauca bilioſa: judicata[4] eſt.

2. Qui decumbebat in horto Dealcis, recidivus ab Undecimæ judicio, Decima quarta rurſus ægrotavit: Quadrageſima egeſſit pituitoſa: ſudavit: judicatus eſt perfecte[5].

3. Parius in Thaſo, pluries judicatus, quadrageſima die ſine febre fuit: recidit tamen adhuc in morbum[6].

4. Metoni, ab initio morbi, quadrageſima die, tertia a medicamento dato, pus erupit[7].

5 Cleonactis, quadrageſima die minxit ſubrubra, ſedimentum multum ſubrubrum habentia: ſublevatus eſt[8].

6. In Lariſſa, Gorgiæ Uxori, quadrageſima die ſuperfœtatio excidit[9].

[4] Conf. *Ægr.* i. *Diei* XXVII.
[5] Conf. *Ægr.* v. *Diei* XI.
[6] *Epid.* III. *ſect.* iii. *Ægr.* i.
[7] *Epid.* VII. *ſect* ii.
[8] Conf. *Ægr.* ii. *Diei* I.
[9] *Epid.* V.

7. Cononis Ancilla circa quadrageſimam diem mortua eſt[10].

8. Antiphonti Critobuli Fil. integre circa quadrageſimam diem morbus judicatus eſt[11].

DIES LX. LXX. LXXX.

A. Dant quoque criticis circuitibus locum qui medii ſunt dies inter quadrageſimum et ſexageſimum: exemplum eſt apud Hippocratem in Pithodori febre, quæ crebro judicata, atque iterum apprehendens, eum tenuit in primam et quinquageſimam uſque diem: quo die remiſit, neque amplius rediit[1]. Frequentiores nihilominus febrium exitus, quæ Quadrageſimam jamque exceſſerunt, in Sexageſima fiunt: quare et hanc diem in circuitibus paribus diſtincte nominavit Hippocrates, eamque ultimam, ſaltem quantum ex ejus textu[2] apparet, conſtituit in periodis acutorum. Poſt ea enim tempora, diuturna eorum conſtitutio evadit, morboſaque ſenſim conſuetudo conſtat, de qua ſatis multa in ſecundo libro ſcripſimus. Nec vero qui chronici proprie morbi nominantur, perpetuo, quod dicitur, acritici et injudicati ſolvuntur, neque

[10] Conf. *Diem* XXX. *E.*
[11] Conf. *Ægr.* iv. *Diei* XXIV.
[1] *Epid.* VII. *ſect.* i.
[2] Conf. *Lib. de Dieb. Judic. cap.* v.

eorum

eorum ſubducere periodos, harum propter inconſtantiam, impoſſibile eſt: eos certe, qui ita judicant, Hippocratis exemplis oppugnare facile poſſumus, eoſque ad quotidianam Clinicorum praxim provocare. Chronicorum quidem morborum tempora non eadem atque acutorum ſunt; ſunt quoque et paulo obſcuriora, ita tamen, ut potius quam in aberrantis Naturæ immethodicos conatus, maxima contra inſcientiæ noſtræ pars in minus accuratam eorum contemplationem cadat. Quamquam fatendum eſt diuturnos affectus incerta plerumque eſſe origine, eorumque plane plurimos ſero nimium in medicorum manus venire: inſuper, quod et ſæpiſſime a temperamento, et invalente habitu naſcantur, valde operoſam periodorum ſubductionem habent. Criticæ nihilominus motiones, per ſtata eorum tempora fere ex abrupto prodeunt, neque fracta invaletudine Natura, non perpetuo ſibimet in his conſtat, pariter atque in acutis. Sunt etiam et acuti numero majores, quam chronici, ut maxima morborum pars, quantum ex Noſocomiis conjicere licet, vix menſem perduret. Verum ut ad Sexageſimæ judicia redeamus, hanc quam in Nictalopia obſervabilem periodum Hippocrates nunciaverat, quod ſæpe ægrotantes ſub ea die nocturnam viſionem recuperent, nuper etiam confirmavit, et exempla nobiſcum contulit Ill. Chamſerü in Nictalopia Epidemica Pagi S. Martini. Contumax ille Gonorrhœæ fluxus, quem proprio nomine *Gleet* Angli nominant, ſæpe, quod vidi,

ſub

ſub hac ſponte die ceſſat. Læthalem hac ſimiliter die morbi exitum, poſt Quadrageſimæ judicium, urinaſque optimam coctionem præ ſe ferentes, exarata diligentur morbi hiſtoria, A. Spigelius memoravit [3].

B. Octuageſima ſimiliter dies, decretoria in parium circuitu, plurimos in Thaſi Conſtitutione ex integro liberavit.

1. Cleomenis Fil. hiemis initio cibum averſabatur: vomebat cibos ac pituitam: duobus autem menſibus cibi faſtidium durabat [4].

2. Antiphanis Fil. prope Sexageſimam, ſiniſtro oculo excœcatus, non longe poſt etiam dextro, ſeptem a cœcitate diebus mortuus eſt [5].

3. Cleonactis, cum ſeptuageſima die ſine febre fuiſſet, recidit iterum in morbum; octuageſima denuo riguit et ſudavit multum: perfecte judicatus eſt [6].

4. Meton, cum quadrageſima die ei pus erupiſſet, repurgabatur poſt, diebus circa quinque et triginta [7].

[3] *Op. Tom.* II.
[4] *Epid.* VII. *ſect.* ii.
[5] *Lib. cit. ſect.* i.
[6] Conf. *Ægr.* ii. *Diei* I.
[7] Conf. *Ægr.* iv. *Diei* XL.

5. Poli-

5. Policratis Uxor, ſeptuageſima febris die extrinſecus valde friguit: dies ipſi acceſſerunt perfrigeratæ pluſquam quinque: poſt primos autem purulentum excreare perſeverabat [9].

6. Mulier in Thaſo recidiva a Vigeſimæ ſeptimæ judicio pluries morbo tentata eſt: tandem octuageſima die eſt mortua [10].

DIES XC. C. CXX. CC.

A. Præterquam quod trimeſtrium morborum exempla Hippocratis auctoritate conſtent, ejuſmodi ſunt converſiones et exitus morborum, quorum eſt proxima cum anni tempeſtate ratio.

B. Extat centeſima dies inter circuitus pares judicantes in nonnullis Hippocratis exemplaribus a Foeſio conlatis: ommittunt alia. Ejuſmodi periodi perſpicue Hippocrates meminit in Herophito.

C. Addunt et nonnulli codices centeſimum, et vigeſimum diem, huncque cum centeſimo decretorium eſſe cenſuit Galenus. Contra quæ, Sthalius eos omnes improbaverat, qui ex Hippocrate *lacernam aliquam* adducentes, morborum judicia in hunc uſque diem extendi poſſe *ſtupido*

[9] *Epid.* VII. *ſect.* i.
[10] *Conſ. Ægr.* iii. *Diei* XXVII.

alicui litterato lectori probarent [1]. Quamquam cur non adducerent, modo ea extaret?

D. Ducenteſimam ſimiliter diem circuitibus paribus addidit Calvus: deſunt tamen, quantum ego ſaltem vidi, quæ ad eam pertineant ſingulares morborum judicationes. Ducenteſimæ quidem et decimæ diei periodi, quibus menſes fere ſeptem abſolvuntur, ab Hippocrate laudantur, quod per id frequentiſſime tempus ſpectabiles eveniant in infantibus vitæ, morborumque converſiones [2]: quibus ea adjicienda ſunt, quæ ex libro de Septimeſtri Partu allegantur. Alii item morbi in annum porriguntur, quales ſunt coxendicum dolores, quos metuendum eſt, Hippocratis ſententia, ad annum ſæpe duraturos [3]: alii præterea longiori annorum periodo converſiones ſuas ſubeunt, et annorum, et ætatum converſionibus potiuſquam medicamentis ſanantur. Quæ ad dictas periodos pertineant, Hippocratis iſta ſunt.

1. Fullonum nonnulli, decima die judicati, tertio menſe colliquefactis ventribus, deorſum maligna egerentibus mortui ſunt [4]: alii vero ex ipſis, quarto menſe perierunt.

[1] *Diſp. Med. de Aeriſ. in Febr. Hal. Magd.*
[2] *Aph.* xxviii. *ſect.* iii.
[3] Conf. *Prædict.*
[4] Conf. *Ægri* vi. *Diei* X.

2. La-

2. Lariſſæa Virgo poſt paucum ſanguinem vomitione rejectum purulenta evaſit, nec febre liberata eſt, antequam moreretur: tertio autem menſe mortua eſt [5].

3. Herophitus Abderæ pluries judicatus, poſt ſurditatem decimæ quartæ diei, narium hæmorrhagiam quadrageſima die, fortem dextræ coxæ dolorem circa ſexageſimam, tandem circa centeſimam diem alvo multis bilioſis turbata, centeſima die perfecte judicatus eſt: febris erat ardens [6].

4. Parius in Thaſo poſt quadrageſimæ diei judicium recidit pluries in morbum: demum die centeſima et vigeſima mortuus eſt: huic alvus ab initio ad finem uſque lubrica erat, excernebatque bilioſa liquida multa, aut ſi ſubſiſteret, fervida et cruda: urinæ uſque ad finem malæ.

C A P. VI.

Animadverſiones in Expoſitam Vitalium Periodorum in Morbis ex Hippocrate Tabulam.

1. VIDIMUS primum in morbo menſem ea periodorum perpetua ſucceſſione conſtare, ut judicatorii circuitus vel in cunctos penitus

[5] *Epid.* V.
[6] *Epid.* III. *ſect.* iii. *Ægr* ix.
[7] Conf. *Ægr.* iii. *Diei* XL.

H 2 dies

dies cadere queant, vel quævis ſaltem dies quam proxima et pene contigua ſit decernenti periodo.

2. Quod equidem judicia unius diei in alteram ſubſequentem, ſive in antecedentem, contrahi poſſint, ut Quartæ decimæ judicia in Tertia decima aut Quinta decima obveniant, et modo, et antiquitus dictum eſt: nempe quod morbi violentia ante Quartam decimam, die non ſuo ægrotantem confoderit, ſive quod ſtrenui vitæ conatus ad diem amplius, jamque morte mulctatum protraxerint. Inenarrabilis ubique poſſibilium ratio, vix quidquam ad Medici ſermonem pertinet: ſatis ſit morborum circuitus et fines proprios ſingulis fere in menſe diebus competere, nullamque acriticam ſuapte natura diem, univerſim incurrere: quod Galenus etiam confeſſus eſt, poſtque ipſum ingenioſiſſimus ætatis ſuæ Medicus[1] Th. Gianninus.

3. Tametſi namque in ſingulares quoſdam dies, morborum, uti ſcribitur, *tendentiæ* cadere videantur, prout tertianas aut quartanas, et quæ earum participes ſunt, exacerbationes habent; eſt tamen veroſimile nil quidquam, quod univerſim ſtabile ſit, et firmum, proferri poſſe: verum cuncta ex Epidemiarum Conſtitutione propria et anni tempeſtate ſumi oportere. Hac ratione frequentiſſima alioquin Septimæ judicia in

[1] *De Subſt. Cœl. et Stell.*

Sextam

Sextam potius aut Octavam aliquando incurriſſe Hippocrates monuit, non morbi violentiam, aut egregias vitæ vires univerſim arguens, ſed ſtatum et proprium vigentis Conſtitutionis ingenium.

4. Vix igitur audiendi Galeniſtæ, quorum immoderata in morborum periodis, eorumque finibus deſcribendis ratio ea ferme fuit, ut ſtatos quoſdam dierum ordines conderent; quorum alii, ſi quando judicarent in morbis, ineluctabili plecterent morte, cujuſmodi ſextam diem faciebant; alii vero indulgentiſſimi natura ſua, et perquam clementes auſpicata omnia ægrotantibus portenderent, quod de Septima dixerunt. Quæ poſtquam Galenus ſcripſiſſet, tum demum immortales Deos in teſtimonium vocabat, quod hi noviſſent, quanta eſſet eorum, quæ ſcripſerat, veritas: cujuſmodi animoſi ſermones mirum, quanto Medicinam damno infecerint, longe frugiferum in Arte obſervationum genus in fabulas quaſi, et figmenta effingentes.

5. Verum enim eam maxime in ſcribendo rationem Hippocrates tenuit, ut quæ Naturæ uſitata ſunt, et in morborum periodis et finibus præ cæteris durabilia, ſupremas ab his Artis leges duceret: quare paulo infrequentiora caſtigatiſſimus ſuis amovit libris, laudis ſatis, præmiique ſibimet propoſiturus, ſi quæ fere ſingulorum morborum eſſent, is ſcribendo traderet, non quæ facilem ab admiratione delectationem legentibus parerent, aut ab ſimilium exemplorum caritate

 pretium

pretium ſibimet omne vindicarent. Quam erudiendi in Medicina normam utinam complures poſt eum tenuiſſent: non is infirmi alicujus lecto aſtitit, qui rubri ſerpentis oculis obverſi adſpectu perterritus, mox copioſam epiſtaſim adventantem ei prænunciaret, ut inſtantem is criſem prænoſcens multam exinde ſibi exiſtimationem, cæteris vero Medicis ridentibus de clam ſurrepto vaſe, quo effluxurum ſanguinem exciperet, obbrobrium, poſtremum pareret: quod quidem Galenus vidit: Hippocrates vero aut non vidit, aut præterire ſatius duxit [z]. Verum namque, ſi quid umquam ad ſegnes in Medicina progreſſus, quod lamentabile eſt, contulit, ex ſæpe prolatis conſimilium portentorum hiſtoriis, non minimam profecto partem accidit, ut ſi minus aliquando plura ſcripta fuiſſent, plura minus pariter ſcribenda ſuperfuiſſent.

6. Quamobrem, ſi quæ moventur de criſium defectu a nuperis quæſtiones, hæ, pluſquam ad Hippocratem, pertinent ad ea quæ de criſibus Galenus evulgavit, potiſſimum in his, quæ ad criſeos ſigna et apparendi modum ſpectant; altera vero quæſtionis pars, quam in utramque partem agitant, de morborum videlicet periodis, conſtantique eorum apud nos, ſimiliter atque Hippocratis ætate, inceſſu, et finibus, plus adhuc

[z] Similes tamen inſtantis criſeos apparentiæ aliis plane exemplis confirmantur. Inſignis in Medicina Lommius, cum acuto morbo laborans jam mox critice ſudaturus eſſet, ſe in mari verſari ſomniabat, perque undas natando vagari.

diffi-

difficultatis in ſe habet; nec injurioſa profecto ſunt dubitationum loca plurima. Neque enim impræſens adverſus noviſſimos quoſdam Hippocratici nominis oſores luctandum eſt, qui contumelias jamdiu ab Aſclepiade profectas nuperrimis ſermonibus denuo adverſus eum evulgant. Si quid enim Hippocrates erravit, quod humaniſſimum eſt, non, ædepol, ſub his judicibus facile quis credat: quos ſi neceſſe fuiſſet inter judicandum in alteram errare partem, iis profecto omnia Hippocratis placere, quam multa diſplicere ſatius fuiſſet.

CAP. VII.

De Hippocratis Pithagoreiſmo.

1. GRAVIORA omnino de Pithagoreorum doctrina, qua ſcripta ſua Hippocrates infeciſſe dicitur, ſuperſunt. Pythagorici ſiquidem numeri, Hippocratis ætate celebres, antiquos Celſi judicio fefellerunt [1], Medicis ad numerorum poteſtatem, judiciorum periodos et dies referentibus. Quam cum Celſo ſententiam nemo non Medicorum in hunc uſque diem tenuit; et nuperrime Ill Cullen. Multa etiam in ejus confirmationem ab aliis conlata ſunt, de quorum nonnullis dicere expedit.

[1] *De Med.* Lib. III. *cap.* iv.

 2. Primi

2. Primi [2] in Pithagoreorum inſtituto tertius, quartus, ſeptimus, et octavus numerus habiti ſunt. Ternarius ſiquidem animam tribus ſuis partibus abſolutam ſignificabat, quaternarius vero abſolutiſſimam animæ perfectionem tribuebat: exinde ſolemnis in eorum juramentis formula, *Juro tibi per eum, qui dat animæ noſtræ quaternarium numerum:* Hac ratione ſeptimum ex ternario et quaternario conſtantem, plenum numerum perfectumque vocaverunt, eumque rerum omnium fere nodum eſſe M. T. Cic. [2] dixit: neque alterum tam varia majeſtate ſecundum ſe reperire Pithagorei profitebantur. Accedebat ſiquidem ad ejus præſtantiam, ex mare et fœmina componi, pari nempe et impari, quod in numerorum ordine perfectum erat: quare etiam D. Platonis Timæus intertextas mundi partes ex pari et impari, duplari nempe, et triplari numero effecit. Antiquiſſimum profecto, medicæ relligionis ea die argumentum, ſacra eſſe origine multi judicant [3]: ex eoque ſeptennarii legem quamdam univerſim Naturæ impoſitam, vel etiam morborum judicia ordinare, A. Laurentius, aliique [4] dixerunt. De qua univerſim obtinente Septennariorum poteſtate, plurimi inter antiquos ſcripſiſſe per-

[2] *In Somn. Scip.*

[3] Pythagoram ex Iſraelitarum dogmatibus et ritibus plurima hauſiſſe, inque ſua tranſtuliſſe præter Origenem, ex Clem. Alexandr. facile etiam arguitur. *Pythagoras etiam multa ex noſtris tranſtulit, in ſuorum dogmatum traditionem. Strom.* Lib. I. Conf. item Huetium *Demonſtr. Evang. Prop.* iv.

[4] Conf. Bordeu *Rech. ſur les Criſes.*

hibentur,

hibentur, tum præ cæteris Varro, in primo librorum, qui inſcribebantur *Hebdomades*, quo nomine ſeptennariorum numerum Græci appellabant[5]. Octavus ſimiliter numerus plurimo Pythagoreis in pretio habitus eſt, eumque *Juſtitiam* vocaverunt, quia primus omnium ex numeris pariter paribus, hoc eſt in bina quaterna dividendis coaleſcit, ita tamen ut in numeros pariter pares diviſio iſthæc rurſus ſolvi queat.

3. Modo quid his ſimile Hippocrates dixerit, quærendum eſt. Is certe Pythagoreas periodos, ſeptennos nempe, quatrinos, trinoſque circuitus in morborum acceſſionibus et finibus diligentiſſime recenſuit, et ex additione quaternarii numeri febrium circuitus deſcripſit. Plenius vero ad Pythagoreorum Harmonias acceſſit in eo libro, qui de Septimeſtri Partu inſcriptus eſt: Medicum namque, qui de ægrotorum ſalute rite prædicere velit, oportet, ex hujus libri conſilio, ut *impares* omnes dies conſideret, inter *pares* vero, eos maxime qui ſeptennariis conſtant, tum præ cæteris, Quartum decimum, Vigeſimum octavum, et Quadrageſimum ſecundum: *hic enim terminus pro harmoniæ ratione, et integer perfectuſque numerus a quibuſdam ponitur.* Ibidem etiam ternarios copulari, quaternarios vero duobus duos connecti, et duobus ad unum conjugari, obſcura lectione docetur. Quamquam hujus lectionis nodum omnem ſolvit

[5] Conf. *A. Gell. Noct. Att. cap.* x. *Lib.* III.

P. Martianus: eos namque numeros ita copulandos eſſe monet, ut ultimus dies præcedentis periodi primus ſit ſubſequentis, ut v. g. tertia dies, quæ primum ternarium abſolvit, ſi prima rurſus ſecundi ternarii conſtituatur, inde quinta conſtabit quæ critica eſt: rurſuſque ſi tertius ternarius eadem ratione iis jungatur, ſeptima fiet: ſimiliter quaternarii duo conjuncti ſeptimum dabunt, hiſque ſi duos rurſus quaternarios adnectas, in decimam quartam diem evadent.

4. Reverſuram præterea febrem, ſi non deſiiſſet *impari*[6] die, morborumque interceptiones vix aliq. fieri poſſe tempore judicabat, præter quam *imparibus*[7] diebus: oportebat etiam morientes, die *impari*, ac menſe *impari*, et anno *impari* mori[8]. Ea ſimiliter, quæ morbi ſolutionem prænuntiarent, diebus maxime *imparibus* cum apparerent, fortunatiſſima eſſe; veluti vox, quæ *impari* die ſoluta in convulſionibus, a magnis morbis liberaret[9]. Alibi etiam ſanitatem et mortem ab eadem dierum *imparitate* regi vult, *imparibuſque* diebus morborum impetus irruere, Naturæque ſimul vires incitari, ut propterea in *impares* dies ſummum morbi judicium cadat: quandoquidem eodem ſimul foro mors et ſalus judicant, ægrique aut damnantur aut abſolvuntur, quod dixerat in Prognoſticis.

6 *Aph.* LXI. *ſect.* iv.
7 *Epid.* II. *ſect.* vi.
8 *Loc. cit.*
9 *Loc. cit.*

5. Eorum

5. Eorum profecto pleraque, quiſquis ad littera ſumpſerit, inſulſa adeo judicet neceſſe eſt, ut nedum Hippocrate, aut Pythagoræo univerſim homine indigniſſima, ſed ſtupido etiam bardi cujuſpiam ingenio ea vix concedenda permittat. Quantum etenim Pythagoreorum inſtituta alta jamque nocte operiantur, ſolaque ad nos eorum verba provenerint, vana prorſus, quod res interciderint, quarum ea fuerant tamquam imagines, et conventionalia ſpectra; nihilominus vix credibile eſt ex eorum grege aliquem eo uſque inſaniviſſe, ut neminem niſi die, menſe, et anno *imparibus* mori poſſe diceret: ſique ejuſmodi limphatæ mentis deliramenta ad aliquos fortaſſis pertinuerunt, vix certe aut Pythagoræ aut Hippocratis ſunt, pro quorum virorum ſapientia, invidioſiſſima ſtat, et ab omni ævo confeſſa celebritas. Magis propterea miror Galenum, errantem in numerorum concurſionibus, et poteſtate Pythagoram, quaſi ſapientiſſimi delirii reum excuſando, accuſaviſſe: nempe quod ſatius fuiſſet Pythagoram frivolæ ejuſmodi accuſationis, et defenſionis culpa apud eum carere prorſus omni. Quamquam ei quidem conſultius de Hippocrate actum eſt, cum cuncta, quæ de dierum *imparitatibus* et ſeptimana periodo ex Hippocratis ſententia circumferuntur, Lunæ motibus et converſionibus tribuiſſet; quam tamen a ſe *primum inventam veritatem, quantum homini licet*, Hippocratem ante eum cognoviſſe, vulgare autem Medicorum genus eam ſubticuiſſe, exiſtimavit.

6. Quæ

6. Quæ quidem tametſi facile excuſabiliorem Hippocratis ſententiam faciant, vix quidquam ad vitæ terminum, qui totus *imparitatibus* numerorum conſtabat, adque febris reditum, ſi quando *pari* die ejus ſolutio facta fuiſſet, pertinent, quod nulla eorum cum Lunæ circuitibus ratio extare in univerſum queat. Quare aut Secundum Epidemiων Librum, in quo eorum pleraque proſtant, ab Hippocraticis eximere ſatius fuiſſet, aut alio quopiam modo, quidquid eo loco Hippocrates dixerit, interpretari. Verum etenim non is περισσην, *imparem* diem, quo maxime febris intercipi poſſet, et tutiſſime ſanaretur, poſuit, ſed γονιμην, quam quidem vocem pro *impari* die, univerſo fere interpretum omnium conſenſu, Medici vertunt. Proprie vero vox ea non *imparitatem* ſed *præſtantiam*, et *fœcunditatem* ſignificat; quare γονιμος Ποιητης, quod apud Ariſtophanem legimus, *egregium* et *optimum*, ſeu, juxta veterem ſcholiaſtem, *inventionibus* et *fictionibus fœcundum* poetam, non certe *imparem* intelligimus. Quam ob cauſam, quod *imparem* diem omnes vertunt, *legitimum*, *fœcundum*, aut *vitalem* diem, juxta Erotianum, interpretari ſatius eſt, eaque ratione γονιμον Παιδίον, quod ſimiliter Hippocrates dixerat, *vitalem fœtum*, *legitimum* exponere, non *imparem* ſane, quod ſenſu caruiſſet.

7. Apparet igitur Hippocratem ejuſmodi vocem, ad terminum vitalem, periodum, circulum vitæ deſignandum convertiſſe; ob eamque rationem dies quoſdam, et menſes et annos, vitæ converſionibus

verſionibus maxime accommodatos ſubintellexiſſe, item et proprias quaſdam febrium periodos, et circuitus, ſub quibus ſoluti morbi ex integro deſinerent; contra quæ, ſi ante vel poſtea, invita quaſi Natura, finirentur, plurima erat imperfectæ judicationis, et redituri morbi ſuſpicio. Eos propterea *fœcundos* dies, menſes, et annos nominavit, in quos ejuſmodi circuituum, ſive in morbis, ſive in ſanitate terminus proprie caderet: cujuſmodi circuitum confeſſam apud Clinicos auctoritatem eſſe credimus.

8. Verum quidem eſt alibi in Aphoriſmis [10], et in libro qui de Judicationibus ſive Criſibus inſcribitur, *impares* omnino dies, adhibita Πε-ρισσήσιν ημερησιν voce, exprimi, febriumque reverſiones, quod non *imparibus* diebus receſſerint, expectandas eſſe ibidem doceri. Sed jamdiu eum Aphoriſmorum locum caſtigaverat Galenus, *imparium* lectioni *criticos* dies ſubſtituens; quem in modum caſtigatio, eo antiquiore lectione melior et credibilior eſt, quod ea proxime cum his conſentiat, quæ in Prognoſticis et Coacis Hippocrates, de febrium reditu non critico die recedentium, ſcripſerat. Præterea, quod ad univerſum Aphoriſmorum opus pertinet, ſciendum eſt ab omni antiquitate de plurimis plane in eo rebus, vix ad Hippocratem pertinentibus dubitatum eſſe; quod quidem Theſſalus Trallianus, et Jul. Alexandri-

[10] Conf. Aph. cit.

nus

nus egerunt, tametſi eos [11] ſingulari libro Galenus oppugnaviſſet. Quidquid vero iſte in contrarium ſcripſerit, veroſimile eſt Aphoriſmorum opus poſterorum ſtudio maculatum, jamque multum ab autographo deflexiſſe. Certe eorum in ſectiones diſtinctio non eſt ex Hippocrate, primuſque, uti Oribaſius docet, Soranus eos in partes tres diſtinxit, Rufus in quattuor, Galenus in ſeptem: alii demum octavam addidere. Male nihilominus huc uſque partitum opus, interpoſitis ſententiis ſæpe non ſuo loco, quiſquis illud conſiderate legerit, facile inveniet, prætereaque graviſſimas res inſulſis immixtas ſæpe in ipſo intercurrere, ut communi prorſus auctore [12] eas ſimul omnes natas eſſe vix poſſibile ſit. Annon etiam Hippocratis Aphoriſmis adjuncti Democritæorum nonnulli ſunt? fertur enim Democritum conſimile opus inchoaviſſe, neutiquam vero perfeciſſe [13]. Alia profecto ex Democritæis, Hippocraticis admixta fuiſſe vetus eſt opinio, interque cætera librum inſcriptum Περι χυμῶν. Non

[11] Conf. *Bibl. Græc.* Fabr. loc. cit.

[12] Conf. judicium Halleri in *Cit. Aph. Lib.* Quamquam potuiſſet vir eruditiſſimus minus equidem Auctoris negligentiam in edendo libro culpare, cum non is talem ediderit, qualis hodie proſtat: neque etiam, quod Cl. vir ſcribit, ab omni tempore habitus eſt pro genuino Hippocratis fœtu, ſaltem omni in parte.

[13] Conf. Oribaſ. *Comment. ad Hipp. Aphor.* ex verſ. Jo. Guint. Andernaci. Item Menag. ad Laert. in *Vita Democriti.*

ego tamen, ſi quæ levitatis in Aphoriſmis incuſantur, ea a Democrito profecta eſſe judicavero, quem Hippocrates amicum, et præceptorem etiam ſuſpexit.

9. Præterea, quæ de privatiſſima *Imparitatum* in judicando poteſtate ab Hippocrate allegantur, denuo refutat oppoſita plane eodem Auctore ſententia, quæ in Epidemicis legitur, nimirum, quod qui morbi *paribus* diebus exacerbantur, *paribus* judicentur, quorum autem exacerbationes in *imparibus* fiunt, eorum judicia pariter in *imparibus* obveniant, addita poſt clauſula, ſi aliter judicatio eveniat, pernicioſum id eſſe, metumque recidivæ portendere. Fallor an non ſummo Medico is digna locutus eſt: nempe quod alibi deflectentem extra proprias conſuetudinis periodos, Naturam, et abſque evidenti ratione, reformidaret. Non igitur recidivas ex judicationibus parium dierum metuebat, ſed judicationes diebus non ſuis, et extra uſitatos graſſantis morbi circuitus, infideles exiſtimaverat. Neque dicas Aphoriſmos in ſummo Hippocratis ſenio confectos, noviſque ad eam uſque ætatem obſervationibus conditos, fere ſuprema D. Senis oracula efferre, ſub eorumque judicio cætera quæque aliis in libris exarata cadere: non eſt enim, cur vero propiora, ſi quando alibi occurrant, illis cœca fide ſubmittas, quæ minus vere dicta in Aphoriſmis evulgata ſunt, inter quos ſpurios plures et ab Hippocratis ſapientia remotiſſimos irrepſiſſe vix dubito.

10. Similiter

10. Similiter febrium fines in Quarta, Hippocratis judicio frequentiſſimi, eum ſatis ab omni erga *Imparitatem* ſtudio liberant: quod non vidit Celſus, neque poſt eum multi [14], quos omnes Celſi judicium fefellit, qui plurimus erga Aſclepiadem ea ſaltem in re, aut in mendoſum Hippocratis exemplar incidit, aut inconſiderate alieno judicio ſuum ipſe ſubmiſit. Quamquam et Celſi accuſationem alius auxit [15], creditam Pythagoreiſmi maculam, nova adjuncta animadverſione denuo confirmans: nempe quod Hippocrates in percenſendo Lariſſææ Virginis judicio, quod in Sextam cecidit, ſingularem de ea non in morbum recidente notam appoſuerit; quaſi legitimum iſtud *pari* die judicium portentoſam ille rem exiſtimaviſſet. At vero utinam, qui ſic ſcribunt, ægrotantes illius ſectionis, in qua Lariſſææ Virginis caſus extat, conſideraviſſent, neque temere D. Senem erroris arguere quæſiviſſent. Ea ſiquidem ſors ægrotantium omnium, quotquot ea ſectione nominantur, fuerat, ut quotquot ſanabantur, aut quorum morbus paulo longiora tempora habebat, pluries in morbum reciderent, Tertium demas qui decima die ad plures abiit, Quartum et Quintum, qui quarta die in vivis eſſe deſierunt, Sextum qui quarta die a febre liberatus eſt, et Undecimum qui tertio die in criſem omnibus numeris abſolutam incidit. At vero morbum non rediiſſe adnotaverat etiam in Sexto, quamvis quarta die,

[14] Ric. Mead *de Imp. Sol. et Lun.* cap. ii.
[15] D. Le Clerc *Hiſt. de la Med.*

is

is a febre liberatus fuiſſet; et alibi [16], quamvis *impari* die morbus ceſſaviſſet, nempe quinto, eum tamen non repetiiſſe ſimiliter monuit, cum ea perſtante Conſtitutione, in aliis pluribus, febris poſt iterata judicia recruduiſſet.

11. Neque plus fidei iis ſimiliter locis adhibere præſtat, quæ ex libro de Septimeſtri Partu allegantur. Vigeſimum namque octavum diem, et quadrageſimum ſecundum, quorum utrumque maxime ſpectabilem in morborum finibus is liber facit, quod utrique ſeptennariis ex integro conſtent, aut alibi nuſpiam inter *pares* circuitus judicantes Hippocrates nominavit, aut certe his non plus, quam cæteris diebus tribuit: vidit quidem judicia ſeptimæ et vigeſimæ diei, eamque inter *impares* decretoriam, ſudoreſque criticos aliquando afferentem dixit: de Amphiphradis Fil. dumtaxat circa Vigeſimam octavam mortuo locutus eſt, eamque inter *pares* circuitus judicantes, non unum Hippocratis exemplar ommiſit. Quadrageſimum vero ſecundum nullibi nominat, nullaque prorſus, quoad vidi, Hippocratis exemplaria eum circuitibus judicantibus addunt: Quadrageſimum contra ſæpiſſime pro critico poſuit, hujuſque diei auctoritatem allatis exemplis confirmavit. Quam ob cauſſam, aut ejuſmodi locum emendari oportet, aut librum illegitimis accenſere, quod etiam Hallero viſum eſt.

[16] *Epid. Lib.* I. *ſect.* iii. *Ægr.* viii.

Revera nec memoratur ab Erotiano, pluraque incompoſita dictione exarata, nec facile excuſabilia continet, reluctante tamen Foeſii judicio, qui eum inter Hippocraticos cooptavit [17]. Citaverunt etiam hunc librum, inter antiquos, M. Varro et A. Gellius: eorum vero levius in re non ſua, facile excuſari judicium poteſt.

12. At vero poſtquam Aſclepiades inter primos, criticorum dierum vanitatem repudiaviſſet, ipſe, quam D. Seni objecerat culpam, ſuam ſimiliter effecit. Ecur enim is *triduum* ſuum relligioſe ſervabat [18], quo ægrum per omnia fatigaret, quartumque diem ei reficiendo deſtinabat? Annon ante Quartum periculoſi etiam morbi

[17] Neque mitius ego quidem de libro judicavero, qui *de Pueri Natura* inſcriptus eſt. Eo quidem Macrobius in *Somn. Scip.* ad Septennariorum doctrinam confirmandam utitur, hiſtoriam ex eo citans Mulieris, quæ ſemine non effuſo, nollenſque prægnans fieri, juſſa eſt ab ejuſdem libri auctore, ut in vehementes ſæpe erumperet ſaltus: eaque cum paruiſſet, ſeptimo ſaltus die conceptum ex utero ejecit. Quod quidem adeo abſonum a Medica Hippocratis relligione eſt, ut latæ in eum injuriæ reus, meo quidem judicio ſit, quiſquis eum librum, vel eam ſaltem hiſtoriam Hippocraticis accenſuerit.

[18] *Igitur tertio quoque die cibus ægro commodiſſime datur, ut alter febrem minuat, alter viribus ſubveniat*—A. Corn. Celſus, *Lib.* III. *cap.* v. Exinde *Diatritarii* dicebantur Medici olim e ſchola Methodicorum, qui omnes morbos inedia ſanari poſſe autumantes nonniſi tertio quoque die infirmis cibos dabant. Sic longa in quartanis febribus jejunia, et aquam calidam tantumodo primo poſt febrem die ſumere, biduo poſt quantum fieri poſſet, ne hanc quidem, Celſus propoſuerat. Conf.

morbi ſolvi poterant, et in periculoſiſſimis quoque febribus anne quarta dies perpetuo tuta pro administrando cibo? Nihil certe horum ubique perpetuum, nullaque eſt in tertio aut quarto die abſoluta et univerſim conſtans adverſus morbum poteſtas. Sed et Celſus, qui jure repudiatos ab Aſclepiade criticos dies judicavit, fatetur tamen, recentiorum ætatis ſuæ conſentiente judicio, Hippocratem omnium optime de morborum finibus præſagiſſe, eamque doctrinæ partem intactam apud ſui ævi Medicos extitiſſe, quamvis in curationibus quædam mutaviſſent. Peto nunc ſi delirantem in numerorum poteſtate virum, morborum exitus prænoſcere, et eventura ſignificare poſſe credibile eſt. Neque quod Celſus ſcripſit, Hippocratæi Medici, *ſine ulla probabili ratione*, ab undecimo die, non ad tertium decimum, ſed ad quartum decimum tranſibant: ii etenim pro-

Conf. *Lib. cit. cap.* xv. Sed plurima univerſim *tridui* mentio Celſo facta eſt, ut *tridui* habita ratione victum et medicamenta ſæpe mutare in morbis, ejus conſilio neceſſe eſſet. Sic in regio morbo primum et ſecundum *triduum* rite diſtinguit; pariterque *tridui* obſervationem, antequam ad operandum Chirurgus deveniat, proponit; eaque ratione, ante inciſionem teſticulorum, per *triduum* hominem aquam bibere, tum pridie a cibo abſtinere jubet: Conf. *Lib.* VII. *cap.* xix. Puto etiam ad antiquiſſimam hanc *tridui* in Medicina regulam veterem illam Ægiptiorum legem pertinere, qua ex Diod. Siculi narratione, *Lib.* II. *cap.* iii. cautum fuerat, ne quis Medicinam ſecus ab Hermeticis libris faceret ante quartum morbi diem; quem in modum Ariſtoteles laudatam legem interpretatus eſt. Fuerat quoque ternarius numerus in Chinenſium Philoſophia valde celebris. Conf. *Dider. Phil. des. Chin.*

poſitum ſuum, ſeu potius Naturæ, conſtanter tenuerunt, quod undecimam quartæ loco conſiderarent, ab eaque ad quartam decimam ſimiliter progrederentur, veluti a quarta ad ſeptimam. Expectabat et Themiſon tertium diem, quando deſiiſſet febris aut certe levata eſſet, et cibum dabat: quam medendi regulam ſi tenuerunt hi, quibus commune nihil hac in re cum Pythagoræis fuerat; ecur his ſerviiſſe Hippocrates dicendus eſt, quod tertiam, quartam, et ſeptimam diem in morbis conſideraviſſet.

XIII. Quæret fortaſſis aliquis, annon Philoſophorum aliquem Hippocrates in Sapientiæ ſtudio ſecutus ſit: propterea an Pythagoreus, an Socraticus, aut Heracliteus is fuerit: ad quod reſpondere ſolent plane plurimi, Hippocratem ita ſe juxta Naturam præſtitiſſe, ſuaque omnia ita ad ejus inſtitutum conformaviſſe, ut ſi quis unquam, is certe ſectarum cujuſvis generis expers, et eo ante alios ſapientior, eorum judicio ſit exiſtimandus. Quod, qui ſcribunt, verum an non per omnia viderint, difficile eſt dicere: multoque etiam difficilius eſt, ſenſa hominum ea in re judicia immutare: nempe quod ſinguli, quæ cogitamus aut facimus ipſi, aliorum ſimiliter eſſe credamus. At certe docti Medicinæ homines, et fere ii etiam, quorum plus interpoſita induſtria Ars increvit, vix ſi qua eſt, ea culpa vacant, Sydhenamii, et Baglivii exemplo, quod nempe univerſalem quandam ſcribendi formulam ſibi ſumpſerint, cujus adminiculo omnia, quæ in Natura obſervaverant,

verant, colligarent inter ſe, cumque a notiſſimis ad ignotas pergerent res, has illarum exemplo præclare illuſtrarent. Quo circa eos minime erraviſſe judico: quantum enim eorum formulas in melius refici poſſibile ſit, eas nihilominus ita accipere oportet, ut ſint quaſi totidem ſuapte natura incognitæ quantitates, quas quidem permutare poſſumus, ita tamen ut earum valores, conſenſus mutui, et proportiones maneant perpetuo immutabiles. Quare, quotquot ſe præclare in Arte geſſerunt, unam omnes ſententiam, et rem dicere mihi videntur, diverſiſſimis tamen litteris, quas incognitas quantitates eſſe pono, expreſſas, quarum quidem ea præſtantiſſima judicanda eſt, quæ cæterarum eſt magis univerſalis, utiturque in conſociis formulis claritate majore, earumque apud omnes plus etiam confeſſa veritate: cujuſmodi diſcendi, alioſque in Philoſophia erudiendi propoſitum Hippocratem ante alios tenuiſſe puto. Eum ſiquidem Heracliti inſtituta, quæ multum a Pythagoricis aberant, et medendo & ſcribendo ſe juxta geſſiſſe, veri eſt maxime ſimile, ignem rerum omnium principium cum Heraclito exiſtimantem. Plurima ſaltem non ſine doctrina et veritatis ſpecie pro iiſdem in editos a ſe libros invexit, cujuſmodi nonnulla ſunt, quæ in libro De Morbo Sacro leguntur, quo non alter potior Hippocraticæ Philoſophiæ et ſapientiæ vindex perlegendus eſt [19]: Hem! quantum librum, veritatis,

[19] Nuperrimas de hujus libri auctoritate excitavit controverſias

ritatis, et philoſophiæ pleniſſimum! quam multum ejus ſermo a dierum *imparitate* toties Hippocrati exprobrata, diſtat. Extat etiam apud ipſum, quod facile Heracliteæ doctrinæ imbuto homini tribuas, quædam nempe non infrequens præterquam in ſtilo, in interiore ſimiliter ſermone obſcuritas, quam cum conciſo et fracto Senecæ modo aut nuperiore *Lipſiano* jure conferas. Fuit namque et Heraclitus in ſcribendo paullo obſcurior, quod Cicero dixit [20].

14. Heraclitæam ſimiliter philoſophiam, in his quæ ſub ſenſum cadunt, D. Plato tenuiſſe fertur, tametſi in his, quorum ſcientia unice ad mentem pertinet, Pythagoram, in Politicis vero Socratem [21] ante alios ſequeretur; quam ob cauſam antiquiſſima obſervatio eſt Platonis et Hippocratis dogmata in his, quæ ad Phyſicam pertinent, tum præcipue ad Anatomen, plurimo intercedente conſenſu, in unum ſimul facere. At vero cum Plato Harmonias, concentus, rithmos,

verſias Ill. Hallerus, illumque ab Hippocratis ingenio recedere judicavit. Quominus Cl. viri ſententiæ ſubſcribam obſtat plurimus Antiquitatis conſenſus in citando et laudando libro, tum et nonnullorum etiam limati judicii criticorum, inter quos Trilleri, qui de eodem nec dubium quidem moveri poſſe cenſuit, quod ad Hippocratem pertineat. Certe liber Erotiano memoratur, et a Galeno inter Hippocraticos adſcribitur.

[20] *De Divinat. Lib.* II.

[21] Conf. *Diog. Laert. in Vita Plat.* item *Apul.* et *Fabr. Bibl. Græc.*

calcu-

calculorumque doctrinas aliaque ad Pythagoræos propius pertinentia frequentiſſime inter ſcribendum uſurpaviſſet, veniſſe is ſiquidem in Italiam dicitur ut Philolaum, et Euritam magni nominis Pythagoræos audiret, vix eorum memoria in Hippocrate eſt, tametſi e Pythagoricis multa magnam partem, Medicinam ſimiliter reſpicerent, exindeque Democritum, Pythagora magiſtro, plurima, quoad pulſuum differentias, in Arte immiſcuiſſe, Boethius dixit [22]: Democritum enim Pythagoræos auſcultaviſſe fama eſt, eorumque ſectæ pene æmulatorem fuiſſe. Fertur quoque Heraclitus Hippaſim Pythagoræum, vel fortaſſis Pythagoram ipſum audiviſſe. Ea tamen is fuiſſe dicitur ingenii indole, ut non facile ſuam præceptorum, quos audiverat, ſententiam exiſtimaret. Similiter Pythagoræi Muſica delectaban-

[22] Pythagoræorum doctrinas in Coorum inſulam haudquaquam penetraviſſe, ibidemque contraria prorſus Thaletis, Anaxagoræ, Leucippi, et Democriti placita, philoſophiam nempe quam corpuſcularem vocant, quæ materiam et motum tamquam rerum omnia elementa conſtituit, in honore fuiſſe, dixerunt aliqui: quæ tamen, meo quidem judicio, ſunt valde dubia. Certe Democriti placita plurimum ad Pythagoræorum ſententias acceſſerant, pluraque de *Muſica*, *Harmonia*, *Numeris*, *Poeſi*, *de Litteris bene et male ſonantibus*, *de Cantu*, *Verbis*, *de Linguis*, et *de Homero ſive de Emendata lectione*, eum poſt ſe ſcripta reliquiſſe Diog. Laertius memoriæ prodidit. Sed neque etiam ſola Hippocratis manſio apud Coos fuit. Ea demum Hippocratis ætate, per omnes undique Græciæ urbes Pythagoræorum fama fuerat, ut vix veroſimile ſit eorum hereſim Hippocratem doctiſſimum et eruditiſſimum ſui temporis hominem latuiſſe.

tur, eamque in Medicinam invexiſſe feruntur, egregium Medicamenti genus eam eſſe judicantes: eos namque de Medica Arte non tantum philoſophari conſueviſſe, ſed ægrotantibus quoque opem tuliſſe, ex Porphyrio diſcimus; quibus nil ſimile quidpiam Hippocrates dixit, nullibique eorum in harmonia delectum ſecutus eſt.

XV. Reſtat poſtremo loco Hippocratis monitum, quo Theſſalum Fil. ad numerorum ſcientiam ſibi comparandam impulit, quod illiuſmodi ſtudia, non plurimi dumtaxat honoris loco in degenda vita ei futura eſſent, verum addiſcendæ Medicinæ plurimum quoque conferrent; dignum certe Pythagoræo homine tyrocinium. At vero, quæ ex Hippocratis epiſtolis circumferuntur, dubiæ adeo ſunt fidei, ut neque ab iis multa, eaque etiam nonniſi prudentiſſime, uſurpanda ſint. Eas quidem Max. Tirius, Philo Judæus, Suidas, Stobæus, et nuperiore ævo, Prideaux [23] tamquam ex Hippocrate profectas nominaverunt: omnes tamen, quotquot ſub Hippocratis nomine proſtant, illius eſſe, perſpecta ſatis in cæteris D. Senis libris, auctoritas vetat. Non ille certe ſe cum inſomniis jocantem, aut intenſionem et remiſſionem morbi ex numerorum concurſione arguentem ſe alibi præbet umquam; nec Deorum monita et teſtimonia, quæ ſolitus uſurpare in morborum curationibus Galenus erat, is ludicra dictione contaminavit: Deos enim veneratus, non

[23] Conf. ejus *Lib. de Connex. Sacræ et Proph. Hiſt.*

ſimulata

ſimulata eorum oracula, ſed quæ putabat eorum opera, Naturam nempe, in graviſſimum a ſe ſcriptarum rerum teſtimonium adduxit.

XVI. Verum, eo etiam exaratæ ad Theſſalum epiſtolæ auctore, ſciendum eſt numerorum et calculi doctrinas tanto tum in honore ad inſtituendam adoleſcentiam habitas fuiſſe, ut nil magis D. Plato[24] curaviſſe videatur, ut quæ egregia eſſent virtutum omnium primordia in pueros tranſirent; nempe quod id genus animorum exercitationes acutum celeriter et perſpicuum ingenium facerent; quando quidem ex plurimorum ſimul numerorum concurſu, non antea prævisæ quantitates, eorumque diſtributiones repente, fierent, quibus quaſi incitamento et pabulo eorum animi creſcerent. Quare in hunc uſum varios ordinari puerorum luſus, eoſque publica lege conſtare voluit, ſcilicet ut coronas aut poma ii modo dividerent, modo copularent, modo ſuper imponerent, aut contra invicem mutato ordine ſiſterent: inde enim excellentes in Tactica aliquando prodituros heroas augurabatur, eaque egregia caſtramentandi impoſterum rudimenta putabat: quæ cuncta abſque ullo Pythagoreiſmi ſtudio Platonem inculcaviſſe credibile eſt. Jam vero ſi cui unquam arti ex varia concurſionum et combinationum doctrina proficiendum eſt, ejuſmodi Medicinam, omnium inſtar, cenſeo, quæ

24 *In Lib. de Legib.* VII.

omnis

omnis in varia concurſuum et circumſtantiarum obſervatione verſatur, ut non minimi in illa pretii Platonis conſilium ſimiliter eſſet, ut inde ordinatum, et ad prævidendum appoſite comparatum, ab uſque pueritia ingenium conſtaret: ſed jamque ad cætera pergamus.

C A P. VIII.

De ſic dicta Hippocraticæ Medicinæ Simplicitate.

1. PRÆSTAT modo in maxime familiarem Medicorum ſermonem advertere, quem de ea, quam ſic nominant, ſimpliciſſima Hippocratis Medicina uſurpant. Eum namque arbitrantur morborum periodos, eorumque judicia ea propter vidiſſe, quod ſummam in medendo ſimplicitatem tenuiſſet.

2. Ego vero cum in Hippocraticæ Medicinæ laudes excurrere, parato ubique ſim animo, vereor, ne ſi primas ab ejus ſimplicitate laudes ducerem, neque collaudaviſſe eam in re ſua, neque veritati ſatis profſpexiſſe viderer. Præterea neque facile eſt ſic dictam ſimpliſſimam medendi rationem circumſcribere. An quod ſolo tenui victu, et aqua, mitique deorſum aut ſurſum purgante medicamento conſtaret; quod a Baglivio et Meadio ſcriptum eſt; verum parciſſima victus norma plurium dierum intervallo præter conſuetudinem uſurpata, activiſſimæ jamque medicinæ loco eſt, et

et ſere etiam uſitatiores medicamentorum formulas vigore ſuo poſtremum ſuperat: In eo etenim utrumque iſtud Medicinæ genus diſſentit, quod medicamenta citius, ſi quidem conferunt, ægrotantibus conferant, morbo tamen ut antea ſæpiſſime poſt renaſcente: diætæ vero tenuitas tardius plerumque proſit, morbum tamen validius mutet, minoremque eapropter ſecum ſecuritatem afferat, quod Hippocrates dixit, quod fere nimium adverſa morbo, et ſanitatis conſuetudinibus inſtituta ſequatur. Subita etenim cunctarum in vita conſuetudinum immutatio tanti in ſanitate ſimiliter et morbis eſt, ut vix plura a medicamentis ſperari poſſint: Morbus enim quod iiſdem atque ſanitas motuum conſenſionibus regatur, diverſimode tamen contemperatis, cumque ſanitas ſit fere conſenſus unus omnium motuum Vitæ, tantum univerſim morbi ordo ab ægrotantium regimine turbatur, quantum univerſa turbatur Vita, iſtaque tantundem turbatur, quo plus multa contra diuturnas conſuetudines patrantur, ſive quoad dietæ regulas, ſive quoad decubitus, et ſomni tempora, ſive quoad reliqua vitæ munera, quibus ægrotans, contra quam ſanus fecerat, propter neceſſitatem abſtinet. Quæ pleraque mutationum genera cum ipſe ſibi morbus poſtulet, inde Naturas morborum medicatrices conſtare judico.

3. Quam ob cauſam, qui de *Agente*, et *Expectante* Medicina, quem in modum loquuntur, nuperis etiam annis multa utrinque diſſeruerunt, ii quidem veritatem minime mihi vidiſſe videntur, quando

quando ab ea, quam ſic nominant agente Medicina, victus tenuitatem, ſolumque aquæ potum exemerunt: quidquid enim in morbo contra conſuetudinem, aut propter ipſam morbi neceſſitatem, aut propter Medici conſilium fit, tantum activitatis in ſe habet, quantum a conſuetudine recedit: de qua re rurſus ſatis multa alibi.

4. Verum, vix etiam Hippocratis Medicinam omnem unice in victus tenuitate fundatam fuiſſe puto. Plurima quidem de ejus præſtantia in acutis morbis apud eum extant: monuit tamen non raro periculi pleniſſimam eſſe, erroremque omnem majorem in tenui victu fieri, quam in paulo pleniore: ut propterea latas ab eo nutriendorum ægrorum leges, auſteritatis reprehendere difficile ſit; eumque, contra, indulgentiore nonnihil animo in his, quæ ad victum pertinent, gratificari ægrotantibus conſueviſſe, rectius a multis dicatur. Is etenim ante Medicos conjicere voluit, num ægro is victus uſque ad morbi vigorem ſatis eſſet, nec prius æger defficeret neque cum eo victu perdurare poſſet, quam morbus ante remitteret: quamobrem acriter coævos ſibi medicos increpat, quod ægrotantes inedia macerarent, ciboſque adulto dumtaxat morbo dare ſolerent: cujuſmodi ſermone in iis præprimis libris utitur, quos de Victus Ratione in Acutis exaravit.

5. At enim internis remediis eum locum dediſſe, iiſque haud prorſus mitiſſimis, præclare ex ejus libris apparet: tametſi de his omnibus non nimis

nimis perſpicue, et multis verbis is ſcripſit; idque conſulto: ſcripſit enim ut artifex ad artificum captum, eaque quæ Medicis ſatis innoteſcere judicabat, vel leviter attigit, vel prorſus ommiſit, veritus, fortaſſis ne cum plurimi ab ejus librorum lectione repente Medici fierent, Ars omnis in tanto Medicorum numero deficeret. Et utinam ejuſmodi Artis ſacra diu poſt etiam Medici cuſtodiviſſent, neque, quod ſcribunt, erga ſocietatem humani generis inconſulto ſtudioſi omnes e vulgo homines in Medicinæ ſtudium, evulgatis totidem remediorum formulis cooptaviſſent: quandoquidem non remedia ſanant, ſed appoſita ſcientis medici conſilia, ſatiuſque eſt homines morbi ferocia interire, quam arma iis in perniciem miniſtrare. Quantum etenim, qui ita Artem evulgaverunt, monita præclare adjunxerint, iſta neque vulgo hominum leguntur, neque fortaſſis etiam [1] intelliguntur; ſatiſque iis eſt ſi, cum medicamenta arripuerint, poſtea cum Medico inſuaviſſima garrulitate diſputent, eoque inſalutato, vel ſaltem inobſervato, moriantur.

6. Certe contra circumſcriptam hanc Hippocratis Medicinæ normam ſatis obſtant, quæ de ægrotantibus medicamenti vi confectis ipſe ſcribit, cum inde triduo purgati fuiſſent: cujuſmodi exempla non ex uno Epidemiων loco ſupra percenſuimus. Alibi etiam nullum medicamentis

[1] Oh quoties beatiſſimi, qui litteras neſciunt!

in

in morbo locum fuiſſe, nullumque ex adhibitis profuiſſe, in Epidemicis et Prognoſticis memoriæ prodidit.

7. Rite igitur plurimorum prorſus remediorum ſilentium conſultæ potius breviloquentiæ vertendum eſt, quam parciſſimo reapſe eorum uſui, cui ſe, artemque ſuam addixiſſet, quandoquidem eorum cum morbo neceſſitas ſatis per ſe Medicis eluceſceret. Contra quæ Glaſſium [2] ſpecioſo argumenti genere utentem breviter refutare præſtat, quod nimirum vix veroſimile ſit, Hippocratem ſtillam ſanguinis e naribus exeuntem vel clyſterem, vel fomenta, et leviſſima alia plurima relligioſe oſtendentem, ea demum adnotare neglexiſſe, quæ longe pluris facienda in morbis fuiſſent. Magna quidem, fateor, veri ſpecies pro Glaſſio eſt: at vero longe etiam incredibilius in longiſſimis morbis, qui ad centeſimum uſque diem excurrerent, veluti Herophito Abderæ, vel ad quattuor proxime menſes, quemadmodum Pario in Thaſo accidit, nil quidquam eum auxiliatum eſſe: nullius namque plane rei in eorum hiſtoriis meminit: curavit ne ſolo tenui victu imperato, et fontis aqua: at ne hoc quidem dixit: eamque medendi regulam, in longis præcipue morbis, Hippocrates recuſaverat. Anne inertiſſimus eventuri judicii ſpectator, fuit in eo totus, ut de mortis aut ſalutis die vaticinium ſumeret ali-

[2] Conf. ejuſd. Præf. *in Comment. de Febr.*

quando?

quando? Dixerunt hoc quidem Medici, quorum inſanæ erga eum reprehenſiones vecordiæ plus quam temeritatis in ſe habent. Certe nulli miſeranda magis, quam Medico, morborum ſpectacula, ejus fere etiam invitam induſtriam ſollicitam, ut quo quo poſſit modo, proſit: quod nobiliſſimum Artis noſtræ inſtitutum, vix qui eam condidit, præteriiſſe veroſimile eſt. Quamquam eſt etiam incredibile, eo uſque Medico in diuturnis morbis otiante, non tandem ægrotantem ipſum ad medicamentum aliquod confugere: et confugiunt certe nimium nimiumque, ut vix ſit unus, qui longo intereat morbo, antequam ſciente, vel inſcio plane medico, de multiplici medicina, dubia etiam ſæpe pericula fecerit.

8. Similiter raram venæ ſectionis memoriam ex ejus libris conſtare Galenus credidit, quod in multis morbis perſpicue id remedii genus per ſe intelligeretur [3]. Exemplo eſt venæ ſectio, cujus in Pleuritico, die morbi octava [4], meminit: vix etenim dubium eſt, ſic ferente morbo, eam non ante jamque inſtituiſſe, modo eam morbus poſtulaviſſet. Quam ob cauſſam vix etiam Glaſſio dederim ſolutas ſpontanea hemorrhagia febres, ſectam perraro ab Hippocrate venam teſtari. Præter enim quam quod judicatarum in hunc modum febrium, haud plurima extent apud ipſum exempla, non ſemper etiam

[3] *Comm. in* III. *Epid.*

[4] *Epid.* III. *ſect.* iii. *Ægr.* viii.

 inciſa

inciſa vena, tametſi iterato, critica hemorrhagia prohibetur. Is certe venæ ſectionibus neutiquam abhorruit, eaſque contra, ad uſque deliquium animi in morbis maxime dolorificis ſuaſit, ut nec venæ vulnus claudi vellet quam ſanguinis color mutaretur[5]: quam is aliquando tenuit regulam in Juvene quodam, qui ventre dolebat: eouſque enim ei ſanguinem miſit εως εξαιμος εγενετο, *donec ſine ſanguine eſſet*, quem in modum vertit Clericus[6], proprius donec exanguis aut ſemianimis fuiſſet. Similiter utriuſque brachii venas aperiri in angina ſuaſit, et ſanguinem copioſe fundere, ſecarique morbo propriores perſtante dolore juſſit[7]: quare ex naribus, et fronte, in capitis dolore, ſanguinem duxit: contra, mitigato dolore magis diſſitas a morbi ſede venas aperiit. Cujuſmodi ſingulares in morbis vaſorum delectus, mittendique ſanguinis conſilia, propius ad Herculeam medendi rationem pertinent, pluſque etiam quam ſimplex venæ ſectio, in morbis præſtant.

9. Nec vero prætereundum eſt Hippocratem ſingulare opus de Medicamentis eorumque virtutibus confeciſſe: quod temporum incuria intercidit. Plurima tamen, quæ ſparſim in ejus libris adverſæ valetudinis præſidia memorantur

[5] Conf. *Lib. de Rat. Vict. in Acutis.*

[6] *Juſqu'a ce qu'il fut ſans ſang.* *Hiſt. de la Med. Lib.* III. *cap.* xix.

[7] Conf. *Epid.* vi.

eum

eum divite conſiliorum, remediorumque cenſu fuiſſe ſuadent, in chronicis nedum, ſed et acutis morbis : neque eas, quas in eorum adminiſtratione conſultiſſimas profert regulas, is profecto tuliſſet umquam, niſi eorum vires uſu et quidem multiplici exploraviſſet. Præter enim Gimnaſticam Medicinam, exercitationes, balnea, unctiones, frictiones, calorem ſiccum, quorum non minima eſt in utraque valetudine poteſtas, eo imprimis medicamentorum delectu uſus eſt, quæ ſtrenue ſudores elicerent, pleroſque morbos ſudoris via miteſcere, et ſolvi poſſe judicans[8]. Veſtimentis ſiquidem probe contectum ægrotantem calidiſſimam farinam edere aliquando ſuaſit, vinumque meracum inſuper bibere, donec ſudoribus diflueret[9]. Similiter et in libro de Morbis, tertiana febre correptos ad Sylphii uſum provocavit, antiquiſſimum remedii genus, Ariſtæo Chironis Alumno auctore, incertum tamen jam modo apud nos, et jamque a Galeni ætate rarum[10]: ejus profecto, cyrenaici præſertim, ſuccum incitandis ſudoribus plurimum profuiſſe, apud Dioſcoridem legimus. Anne igitur Hippocrates *Alexipharmacorum miſterium* ignoravit, quod argute A. De Haen dixit, rationem daturus[11], cur nulla ex mulieribus, quibus aſpredines milliaceæ, culicum morſibus ſimiles, in æſtivis febribus effloruerant, interiiſſet?

[8] Conf. *de Rat. Vict. in Acutis.*

[9] Conf. *Epid.* II.

[10] Conf. Salm. *de Homon. Hyl. Iatr.* apud Seck. *de Med. Stat.*

[11] Conf. *Inſt. Path. Tom.* II. *Semejot.* 939.

K Noviſſe

Noviſſe quidem tale miſterium, vix dubito, caute tamen uſurpaviſſe, eamque univerſim medendi regulam tenuiſſe, quæ non oppoſitis rationibus conſtans, bonum omne ſubtraheret, ſola in ægri perniciem auxiliorum inter ſe oppoſitione converſa. Certe et aromata ad ſuffitus adhibuit, præcipue in fœminarum morbis, in hiſque cinnamono, caſia, et mirrha uſus eſt [12], tum et vaporibus ex ſulphure, et bitumine, et natro.

10. Præter quæ, potentiora adhuc remedia in Medicinam invexiſſe ex interno, quem præſcripſit, cantharidum uſu apparet. Eſt etenim in libro de Victu Acutorum inſcripto, Hydropicis conducens potio ex cantharidibus tribus detracto capite, pedibus, et alis. Laudantur etiam alibi [13] tritæ, vinoque ſubactæ, ſubdique ad uteri purgamentum jubentur: memorantur et in libro de Superfœtatione [14].

11. Multus inſuper nonnullis de perſpecto Hippocrati Opii uſu [15], ſermo utrimque agitatur. Doloris quidem pharmaca, eaque innocue ſomnum procurantia ab eo laudantur [16], eaque

[12] Conf. Le Clerc, *loc. cit.*

[13] Lib. I. *De Morb. Mul.* Hunc tamen librum cum ſecundo ab Hippocraticis doctores critici ablegunt.

[14] Hujus itidem libri ſumme dubia eſt auctoritas. Conf. Gruner *Cenſ. Script. Hippocr.*

[15] Alſton *Eſſ. d'Edimb. Tom.* V.

[16] *In Libr. de Affect.*

ratione

ratione in Hegeſippi odontalgia [17] υπνικον, ſomniferum nempe auri inditum fuiſſe dixit. Plantam inſuper, quam Græce μηκων ſcripſit, *Papaver* noſtri vertunt, perſpicue nominavit: cum vero ei purgandi virtutem tribuiſſet, aliaſque ſimiliter plantas, docentibus Galeno, et Plinio, Antiquitas ſic nominaverit, veluti *Titimalum*, et *Papaver ſpumeum* ſeu *Peplion*, parum exinde locus iſte ad propoſitum confert. Propius ad noſtratium Opium in eo libro acceſſiſſe videtur [18], in quo cum ea, quæ utero medentur, percenſuiſſet, οπον μηκωνος, *papaveris ſuccum* accenſuit: neque enim peplii ſuccus ad quem Hippocrates uſum eo in loco laudat, comparatus eſt [19]: eſt vero is liber criticis ſuſpectus, nec certe pro Hippocratis ſententia tuto allegandus.

12. Præter quæ, notiſſimum eſt eum utroque Helleboro albo videlicet, et nigro, locum in Medicina dediſſe, præſtantiſſimo inter cætera medicamento, quod a Melampodis ævo, qui Præti regis filias difficili rabie laborantes ejus interventu ſanavit, Medicorum laudes, fiduciamque promeruit. Dolendum hercle pauca adeo de Antiquorum Helleboriſmo nobis ſuperfuiſſe, ut quid in ejus tutiore uſu adminiſtrando maxime conferret, magnam ſane partem, nos lateat. Scimus nam-

[17] *Epid.* VI. *ſect.* vi.
[18] De *Morb. Mul. Lib.* II.
[19] Conf. Tralles, *Uſ. Op. Sal. et Nox*, *ſect.* i.

que Hippocratem molli aliquando Helleborizatione uſum eſſe, quam per μαλθακον ελλεβορον expreſſit: ad quam fractam Hellebori vim, *fluentia* quæ D. Senex dixerat, *corpora* conferebant fortaſſe plurimum, crebra videlicet ante et poſt Helleborum potio, item et balneorum uſus. Thimeleæ quoque ſeminibus, elaterio, coloquintide et ſcammonio fortes alvi purgationes mollitus eſt, eaſque non raro etiam die critico; quam ob cauſſam in Epidemicis [20] ventres decima quarta die reſiſtentes, et in medicationibus non obedientes, quadam perſtante Conſtitutione, diſerte adnotavit. Ea ratione pleuritides bilioſas, et choleram morbum Helleboro aggreſſus eſt, quamvis emeticis, et draſticis in acutis morbis, univerſim abſtinuiſſe videatur: quare in Scompho pleuritico, et Scamandro pravos adhibiti purgantis in acuto morbo effectus memoravit. Alibi etiam adverſos eos diſſeruit, qui valida purgatione acutos morbos principio exterminare ſtudent: vix enim aliquid ejus conſilio ea in re proficiunt, quod quæ ſana ſuperſunt, corrumpant, neque corrupta et vitiata corpore detrudant, morbi cauſa [21] adhuc acerbiore. Purgationes propterea, turgeſcente tantumodo materie, quod rarum eſſe cenſuit ſub morbi initio [22], jubet, tametſi alio in loco, ſi quando in Acutis movendum ſit, initio morbi id tutiſſime fieri moneat [23]: cujuſmodi textus

[20] *Epid.* IV.
[21] *De Rat. Vict. in Acutis.*
[22] *Aph.* XXII. *ſect.* i.
[23] *Aph.* XXIV. *ſect.* i. *et* xxix. *ſect.* ii.

pluri-

plurimorum Medicorum judicio inter ſe contradicentes, componere Galenus adlaboraverat et facile compoſuit, quod raro materies in principio turgeat, raraque exinde ſit ſub acutorum morborum principiis purgationis neceſſitas. Juxta quæ vix ac ne vix quidem eorum rationem probaviſſet, qui, emetico a morbi initio adminiſtrato, omnem acutarum febrium curationem inchoant, proſequuntur, et finiunt, tritiſſima inter nonnullas, quas vidi gentes, medendi ſemita.

13. Vix igitur mirum, ſi cum ille purgationis nomine validum ubique medicamenti genus intelligeret, eas ſolſtitialibus æſtatis diebus cavendas eſſe dixit, neque etiam purgari infantes, utero gerentes, et ſenes voluit. Videant igitur, ſi qui putant veterum medicinam omnem, ſolo tenui victu et aqua conſtitiſſe, ne in multa activiſſimorum remediorum frequentia, quorum apud antiquos uſus invaluerat, quam nuperis appoſuerunt, in veteres plane Medicos retorqueri criminatio queat: "Veterum enim purgantia magnam vim exerebant, et corpus mirifice turbabant: quare olim in morbis exhibitum purgans ſæpe criſim pervertebat, quod hodie minus verendum eſt purgantibus minorativis, quibus apud recentiores increvit Medicina"[24].

14. Cæterum non omnia Antiquorum medicamenta ejus generis ſunt: exemplo ſunt, quæ de

[24] Gorter *Comm. in Aph. Hipp.*

 eorum

eorum *Syrmaiſmo* ſive juxta alios *Syrmeſmo* proſtant [25]. Moderatæ ſiquidem alvi vacuationes et vomitus fiebant, ſeu raphani ſucco cum marina aqua commixto [26], ſeu ex ſimplici ſalis et aquæ potione, quod teſtatur Heſichius, ſeu ex edulio quodam, quod adipe, et melle conſtabat, cujuſmodi certaminis cujuſdam præmium Lacedemones olim conſtituerant [27]: antiquiſſima profecto remedii laude, apud Ægyptios imprimis, quibus in more erat ſingulis menſibus per triduum Syrmæa purgari, teſtante Herodoto in [28] Euterpe.

[25] Conf. *Lib. de Art.*

[26] Erot. *Onom.* voc. *απο συρμαισμον:*

[27] Foeſ. *Occon. Hipp.*

[28] Conf. Lang. *Epiſt. Med. de Ægypt. Syrmaiſmo.*

DE
VITALIBUS PERIODIS
ÆGROT. ET SAN.

SEU

Elem. Dynamicæ Animalis.

LIB. I. PARS II.

LIBRI I. PARS II.

DE PERIODORUM VITALIUM IN MORBIS SUCCESSIONE, CONSENSU MUTUO ET CONSTANTIA.

CAPUT I.

De ſupputandis Morbi Diebus, et Morboſi Diei Duratione.

1. DUO maxime in morborum periodis dinumerandis difficultatis aliquid in ſe habent: pertinentque ad integram dierum in morbis enumerationem, adque diem, quem proprie *morboſum* aut *medicinalem* Medici vocant. De utriſque ſingillatim eloquar.

2. Probe quidem cavendum eſt, ne quæ conſulte interciderunt, inficetas Artis aſperitates rurſus ſermone noſtro exſuſcitare videamur. Plurima namque perpetua obſcuritate uſque perfunduntur, nec certas Artis regulas interponi ſinunt. *Quod Medicorum eſt,* dare conabimur.

3. Sæpe

3. Sæpe equidem ægritudo, tacite illabens, ante manifeſtam febrem erumpit, et priuſquam decumbant, morbo ægrotantes conſternantur. Eorum etiam non minima pars Propheta pluſquam Medico eget, ſi quando de morborum principiis apud eos Medicum conjectari oporteat. Ejuſmodi ſunt infantes, pueri, iique quibus non conſtat mens, hebetes, tardi, ſoporoſi, apoplectici: quos circa ſæpe Medicorum intereſt, ſi non accurate morbi diem, periodum tamen, et ſtadium, quod tum percurrit, cognoſcere. Puerperarum ſimiliter incerta ſunt morbi tempora: ſi namque elapſis aliquot a Partu diebus ægrotent, diſputant Medici anne a Partus die, vel ab acceſſione morbi dies numerent: neque incelebris hinc inde ſtat Medicorum cohors.

4. Plurimi cum Aetio, a decubitu morborum dies numerant: at eos quidem falli neceſſe eſt cum in ſtrenuos quoſdam inciderint, de quibus difficile eſt dictu, an plus mortem metuant, in ſumma eorum erga morbos deſpicientia, quam vitam contemnant: hi etenim non ante decumbunt, quam iis ad extrema ventum ſit. Neque firmior eorum ratio eſt, qui a ſpontanearum laſſitudinum primordiis, morbi initia ducunt; hæ namque quam longiſſime acutos morbos præire ſolent, earumque univerſim inordinata ratio eſt. Acceſſiones itaque potius in univerſum intueri præſtat, quod Celſus dixerat, ab iiſque morbi dies enumerare: ad eas namque potiſſimum Hippocraticæ prognoſes pleræque reſpiciunt. Quamquam enim

enim ad pulſuum mutationes non omnem converterit Hippocrates induſtriam,[1] in aliiſque præter pulſum, ſignis judiciorum præſagia locaverit, ingruentium tamen ſymptomatum feritatem, quæ auctam febris vehementiam monſtrant, is diligentiſſime contulit, et hac potiſſimum via de morborum converſionibus et exitu ante dixiſſe videtur.

5. Cæterum decumbente jamque ægro, ordinatæ tum quidem maxime paroxiſmorum acceſſiones fiunt, majorque in morbo univerſim regularitas, jamque tum incurrit. Sive etenim decubitum ipſum, jacendique modum intueamur, ſeu loci perpetuitatem, cæterarumque, quæ ad ægrum pertinent, rerum ordinatiſſimam aſſiduitatem, tum maxime liber morbi impetus eſt, contra quam, dum nullis adhuc ſe legibus ægrotans obbligavit, Vitæque vires impedite, et interturbato ordine prodeunt: quare nec admodum manifeſtæ acceſſiones ingruunt, cunctaque confuſim procedunt, ut quaſi ſine typo morbus eſſe videatur.

6. Jam vero ſi quando acceſſionum tempora inordinate moveantur, aut etiam non fuerint manifeſta, neque ſibimet ægrotantes conſtent; tum quidem Medico videndum eſt, an quidquam ex popularis morbi tum graſſantis genio, ſive ex proprio morbi, quo laborant, charactere, is in re dubia proficere poſſit. Sæpe namque in vulgaribus morbis, ſtatis conſtantiſſime diebus morborum

rum converſiones eveniunt: quare ex ejuſmodi apparentiis facile aliquando ſubduci dierum, et periodorum ratio poterit. Rurſus etiam reſpiciendum eſt Medico, an confeſtim morbus conſiſtendi vigorem habeat, quod ex ejus incremento manifeſtum fiet; itemque, num maturius aut diutius acceſſiones ingruant, et quæ maxime earum commiſſiones interſint; quod Hippocrates in Epidemicis dixerat.

7. Similiter in contagioſo morbo, ab inſito contagio ſæpe ducendum morbi principium, ſæpe etiam non: neque enim tuto aliquid determinari poteſt in ſumma contagiorum varietate, quam contagii natura, ægrotantis temperamentum, anni tempus, et aeris conſtitutio incredibilem fere conſtituunt: ſæpiſſime tamen, ſuſceptus contagio morbus, criticos circuitus proxime ſequitur, in eorumque terminum aut initium adæquate cadit: quod alibi dicendum a nobis eſt.

8. Puerperarum vero morbos quod attinet, diligenter curandum eſt, ſi quidem partus juxta Naturam inciderit vel non. Cum enim partus proprie in ſe ipſo criſis ſit, ex qua novem menſium labores ex integro finiuntur, ei neutiquam ſubſequentes morbos admiſcere præſtat, ſi quando omnia in partu juxta Naturam proceſſerunt. Verumtamen meminiſſe oportet utero gerentem mulierem novum quaſi, et præter conſuetudinem, vitæ genus degere; quare, cum fœtum enixa eſt, in primumque ſenſim recidit vitæ

tenorem,

tenorem, proprii nonnulli puerperarum affectus incurrunt, non a lacte, quod plurimi ſcribunt, perpetuo ſaltem pendentes, qui priſtini ſtatus renovationem pone ſequuntur. Quod ſi non omnia in partu, et quam proximis partui diebus, ordinate acciderint, dies morbi a partu ducere neceſſe eſt. Revera in Muliere, quæ juxta frigidam in Thaſo decumbebat, cum non rite purgationes procederent, a partu morbi dies Hippocrates numeravit, tametſi tertia dumtaxat die eam febris acuta, cum horrore, corripuiſſet. Quod, ſi puerperas longe a partu ægrotare contigerit, a novi morbi inditiis initium rurſus Hippocrates ſumpſit; partum tamen antea, aut abortum ſi interfuit, diſerte nominavit. Puerperarum ſimiliter morbi plerique ſæpiſſime in criticorum notabiliorem diem aliquam cadunt, Tertiam, Quartam, Septimam, Decimam quartam, Vigeſimam, &c.

9. Quantum porro ad dierum in morbis intervalla pertinet, ad acceſſiones item reſpexerunt plurimi; dierum ſolarium rationem iniverunt alii, morborum dies viginti et quattuor horis circumſcribentes; *medicinalem* alii rurſus proprium quemdam diem conſtituerunt. Qua quidem in re antiquiſſimum Hippocratis dictum exſtat, morbi nimirum dies integris exacte diebus neutiquam numerari poſſe, quaſi perpetuum quid his deſit, quod eos cum ſolaribus diebus conferre prohibeat. Quam ob cauſam medicinalem diem viginti tribus

tribus circiter horis conſtantem interponunt alii [1], quorum profecto laudanda induſtria eſt: eſt tamen ab intuta univerſim regula cavendum.

10. Ea quidem perennis conſtat vitalium motuum in vita ſucceſſio, ut eorum plurimi ex perpetua conſuetudine in ſtatas incidant diei horas, ſeque invicem excipiant, quod alibi exemplis ſatis et ratione demonſtrabimus. His propterea conſtanti quadam periodo intercurrentibus, regularis quædam in uſitatos motus Vitæ concurſio ſumi perſæpe poteſt, quæ non intermiſſio actionum circuitu uſque procedat. Rurſus etiam pleraque ex inſignioribus, quæ die, nocteque eveniunt in animali phænomena, non minumum regendæ Vitæ conferunt, ut propterea diurna quædam motuum revolutio, quæ integro naturali die conſtet, jure in ea adſtrui poſſe videatur. Cujuſmodi præter quam plura in ſanitate præclara exſtent exempla, plurima etiam ex febrium hiſtoria, nuper diligentiſſime Ill. Cullen excitavit.

11. Intermittentium profecto febrium periodi naturalem diem magnam partem ſequuntur, earumque pleræque viginti et quattuor horarum intervallo labente, integre circuitus expediunt ſuos. Difficilior plane eſt continuarum febrium ratio, quarum acceſſiones inordinate moventur, et in quibus remiſſionum tempora liberalia modo ſunt, modo vero vix ulla. Sæpe enim illibera-

[1] Conf. Cheſneau *Trait. des Fievr.*

2 liore

liore remiſſionis intervallo, morbo ad acmen vergente, acceſſiones ante integræ diei complementum renovantur, ut poſtremo acceſſionum numerus dierum numerum non amplius coæquet. In his igitur rurſus ad acceſſiones reſpicere tutius eſt, juxtaque eas febrium circuitus ſupputare.

12. Quamquam hac iterum in re cavendum eſt ne acceſſionum numerus nos fallat: ſit enim ut plures uno eodemque die febrium inſultus moveantur, perque omnia incrementi et ſtatus tempora ſenſim excurrant: unde vera prorſus acceſſionum tempora confunduntur. Caſus extat in Hemitritæo Celſi: aliique, qui in hunc cenſum veniunt, exercitatiſſimis Clinicis morbi allegantur. Et eorum quidem alii, quantum obſervando profui, a morbo ſunt, alii non item, pendentque a non naturalibus rebus, tum vero maxime ab incurrentibus aeris et tempeſtatis viciſſitudinibus: quam ob cauſſam in variantibus veris, autumnique diebus eas morborum irregularitates maxime videmus, exque ſubita inſurgente procella, ſubito etiam quaſi breviores incurrentis febris paroxyſmi fiunt, iique confeſtim remittunt, quo primum ſoluto imbre cœlum pacatur: quod eorum imprimis eſt, qui imbecilla præ reliquis corpora habent. Propterea expeditiſſimos morborum circuitus[a], et criſes maxime fideles, ſudo exſtante cœlo atque ſereno fieri, veroſimiliter Hoffman-

[a] *Med. Rat. Syſt. Vol.* I.

nus

nus dixit: quod etenim medicamenta nequeunt, ſubito variata cœli temperies ſæpe in morbis efficit, mirum in modum immutato univerſæ vitæ conſenſu.

13. Quamobrem caveant, qui plurima in morbis præſagia ex pulſibus ſibi ſumunt, ne ſubitæ hæ pulſuum mutationes eos ſæpe fallant, quod nobis de Solani pulſibus, experimenta facturis, aliquando accidit, neſcio an plane propter incuriam noſtram, an propter ſummam ejuſmodi ſignorum fallaciam. Neque enim aliquid exinde percepimus, cumque ex intermittente, et dicroto pulſu, ut nobis videbatur, alvi evacuationem, aut hæmorrhagias tacite expectaremus, nil quidquam horum plane contigit, ſed contra mutato cœlo omnia in pulſibus ſigna evanuerunt.

14. At in his quidem iteratis intra diem febrium inſultibus conſiderare præſtat ex Celſi monito, pares ne ſint per omnia, quod vix fieri poteſt, an impares, nempe quænam ſit propria a morbo acceſſio, primumque in ſervando morbi ordine locum teneat. Fit tamen aliquando ut duplex quaſi natura ſua ſit morbus, nempe quod duplici regulatim intertexto morbo conſtet; cujuſmodi nonnullorum Semitertiana eſt: de quibus denuo dicam.

CAP.

C A P. II.

De Univerſalibus cujuſque Morbi Periodis, earumque inter ſe Conſenſu.

1. MORBORUM tempora alia ad integram ægritudinis periodum pertinent, alia vero ad ſingulares paroxiſmorum acceſſiones, quibus integer morbus conſtat, tamquam totum ſua parte. Utraque in hunc locum cadunt.

2. Et primum quidem quod integri morbi tempora attinet, pleriſque de Re Medica ſcriptoribus quattuor, aliis quinque, nonnullis dumtaxat tria cenſentur. Illi quidem principium, incrementum, vigorem ſeu ſtatum, et finem, quibus quattuor accurate periodi conſtant, conſiderant: inter vigorem et finem, medium quemdam remiſſionis terminum poſuerunt alii: Rurſus principio et fine aliis inconſiderato, quod indiviſibili ferme obtingant temporis intervallo, reſtant incrementum, ſtatus, quem etiam appellant *Apogeum*, et remiſſio: quarum ultimam unice ad morbos qui in ſalutem, deſinunt pertinere, neque etiam ad eos reſpicere, qui ſubita et abſolutiſſima criſi finiuntur, ſtudioſiores hac in re animadvertunt.

3. Præterea, qua ratione dicta hæc tempora ſeſe excipiant, videndum eſt. Galenus morbos perpetuo creſcere cenſuit, quouſque *perfectæ coctionis* ſigna apparerent, quibus incipientibus morbum

L in

in vigore eſſe, perque illud maxime tempus converti dixit. Oportet autem intueri, qua celeritate dicta morborum tempora moveantur: cito enim creſcente morbo, cito pariter ad acmen pervenit, et conſimili celeritate in remiſſionem declinat.

4. Omnes ſiquidem morborum periodi uno inter ſe conſenſu incedunt, pariterque ſe habent ac cæteræ in morbis et ſanitate circuituum converſiones, de quibus ante et poſt dicemus: nempe quod in valetudine pariter atque in invaletudine, omnia ex earumdem virium ſumma ſimiliter abſolvuntur, earumque actio non intermiſſa uſpiam uniformitate, accelerata modo, ſeu contrario modo retardata, paribus conſtanter temporibus pergit.

5. Neque diverſa ſunt, quæ ſingulos paroxiſmorum circuitus reſpiciunt, niſi quod acceſſionum momenta ſenſibiliora ſint, auctis perpetuo a primo acceſſionis inſultu, febris ſymptomatibus. Illis ſiquidem ſimiliter interdiſtincta tempora tria competunt, quæ *exhorreſcentiæ*, *ebullitionis*, et *deſpumationis* propria quadam appellatione Sydhenamius nominaverat, felici certe vocabulo, ſed neotericorum ingenio vix accommodato. Perſtante igitur *exhorreſcentiæ* intervallo incompoſita vaſorum omnium actio ſubſequitur, manente tamen in ipſis inſita quadam in conſuetos motus tendentia, quam proprie medicatrices Naturæ vires, vitalem inertiam, repræſentare pono. Novum vero illud actionis Principium, unde omne per *exhor-*

reſcentiam percelli corpus videtur, ſæpe extrinſecus advenit, ſæpe etiam non; eſtque internorum motuum, externorumque, propius turbamentum, et inordinata partitio, ut alicunde debilitati, in alteram vehementius exerantur partem. Fit itaque utrimque, ut ſublato vitalium actionum et circumeantium imprimis fluidorum æquilibrio, vaſorum extrema ſpaſmum, et ſtricturas, quas proprie nominaverunt multi, patiantur, neque ullum amplius permeanti fluido locum dent: dum inſolita jamque velocitate per inſigniores vaſorum truncos ſanguis circum it; nempe quod virium tantundem ei ſuperadditum eſt, quantum eſt humoribus ademptum ad vaſorum extrema fluentibus. At vero cum primum late in omnia animalis machinæ puncta additum illud novi motus Elementum, ſive debite contemperata virium diſtributio, quorum alterutrum in febris initio poſuimus, diffuſibili quodam ſtimulo ſubiit, febris jamque in ſtatu eſt, ſubeſtque tempus, ſic dictum *ebullitionis*. Quæ quidem duo febrium tempora, primum videlicet, et ſecundum iſtud, ægrotantium res in anguſto ponunt, ut ſi quibus moriendum eſt, his maxime temporibus intereant. Poſtremum *deſpumationis* periodo ſubeunte, rurſuſque prævalente priſtina et maxime ſanitati conſentanea virium, motuumque conſuetudine, denuo ægrotantium res in tuto locatur.

6. Ecur vero vaſorum extrema tardius, quam eorum trunci aucto alicubi ejuſmodi motus Ele-

mento percellantur, neque expedite dicere poſſumus, vixque hujus loci eſt quærere. Profecto cum eorum maſſa, ſi quidem cum eorum luminibus conferatur, major ſit, ſimul quoque ſumptas laterum in iis actiones validiores eſſe veroſimile eſt, eamque ob cauſſam ægrius illius, quem habent ſtatum, immutationem pati, pluſque novis motuum ſeriebus, quam quæ majora ſunt vaſa, obſiſtere. Propterea plus etiam in morbis univerſim læduntur, fitque frequentiſſima in his purulentiæ ſedes. Huc facit obſervatio diuturnorum morborum, in quibus poſtrema inter omnes vitalium organorum actiones, cutis actio reſtituitur.

7. Sciendum eſt etiam ſummam inter modo dicta febrium tempora conformitatem intereſſe. Quo enim *exhorreſcentiæ* tempus fortius, et vividius ingruit, celerius quoque cætera febris tempora decurrunt. Exemplum proſtat in Quartanis, quarum acceſſiones miſere adeo ægros excruciant, ut hi proximo mortis periculo mulctari videantur, eorumque fatales exitus ordiente febre Sydhenamius viderit. At certe inter Periodicarum paroxiſmos facile hi omnium breviſſimi cenſendi ſunt, ut decem aliquando aut octo imo horas etiam vix ſex, ſinguli in integro paroxiſmi circuitu inſumant.

8. Contra vero Tertianæ, quarum ſimul ſumptus acceſſionum numerus per omne morbi tempus, iis minor eſſe ſolet, quibus integer Quartanarum circuitus conſtat, longiores habent ſingulorum

rum paroxiſmorum durationes, habentque univerſim acceſſiones minus vehementes.

9. Cum vero Quotidiana minorem univerſim, quam Quartana aut Tertiana, morbi diuturnitatem portendat, ejus propterea inſumpta in ſingulis paroxiſmis tempora longiora ſunt, parumque notabili acceſſionum typo prænuntiantur.

10. Febris præterea, et apirexiæ intervalla, propria quæ ſemel acquiſiverunt tempora, regulatim ſervant, eaque integris aliquando diebus conſtant. Quam etiam regularitatem non raro intermittentes febres ſervant, ſi quando novus cum illis admiſceatur morbus, nulluſque amplius liberali remiſſioni ſit locus. Statis namque horis, quibus Quartana vel Tertiana ingruere ſolebant, earum acceſſiones non intermiſſo ordine redeunt, nil quidquam a nova, quam conjunctam habent, ægritudine immutatæ, quod exempli genus Swietenius dedit. Sic, quam in adoleſcente vidi, methaſtatica peripneumonia, cujus incrementi ratio pone tertianæ febris acceſſiones, et acceſſionum horas ſequebatur, eum namque ab initio tertiana febris corripuerat, quinta die, hora conſueta acceſſionis tertianæ febris labente, necem portendit.

11. Plerumque tamen quando intermittens febris vertitur in pejus, regulari quadam progreſſione fit ejuſmodi tranſitus; quod nuper diligentiſſime a Cullenio adnotatum eſt. Nempe quod

Quartanæ aut Tertianæ in Quotidianas quidem abeunt, remittentes tamen, ex hiſque periodica quadam progreſſione in Continuas tranſeunt: quod non ante fit, quam diuturniores, ſenſimque protractiores facti ſint febrium inſultus.

12. Ex quibus duo univerſim colligimus, quæ ſi non ad univerſos morbos, ad plurimos ſaltem porriguntur.

A. Violentiores febrium acceſſus, cæteris paribus, longioribus abſolvi integri morbi periodis, ita tamen, ut acceſſiones ſingulæ, quibus tota morbi periodus conſtat, ſeparatim ſumptæ, cæteris paribus, breviores ſint.

B. Breviores vero ejuſmodi periodos, quibus protractior totus morbi circuitus evadit, longiore diſtare temporis, et remiſſionis intervallo, et e contra; ita ut proximior paroxiſmorum reditus, in protractiore eorum duratione omnis eſſe videatur.

13. Juxta quam regulam Celſus ſimiliter dixiſſe videtur graviorem acceſſionem, leviorem poſtea noctem inferre, et e contra [1]. Ex quibus tertia ſimiliter in febrium circuitibus proportionis ratio ſequitur, quod nimirum major febris violentia tutiorem remiſſionem ſignificet. Quamobrem antiquitus jamque in more fuiſſe ſcimus, ut in febribus, quarum liberalis nulla remiſſio fieret, morbo morbus ex arte adderetur, ut magis magiſque exagitato corpore, congrua tandem re-

[1] *Lib.* III, *cap.* v.

miſſio

miſſio ſubſequeretur: Propter quam, ut appoſite Celſus appellat, mutandi morbi rationem, fere novi motus acceſſio morbo fit, ex eoque cum plus febris intendatur, exortus ſub ea major calor, ſimul priora mala tollit, et ſpem remiſſionis in eaque curationis oſtendit: quod ingenioſe Celſus in his monſtravit, nempe quod ubi curationem id, quod eſt, non recipit, poteſt recipere quod futurum eſt.

14. Magnam profecto his, quæ ſcripſimus, veri ſimilitudinem tribuit Podagræ hiſtoria. Prima ſiquidem morbi acceſſio cæterarum aſperrima eſt, et in quattuor, vel ſeptem, raro quattuordecim diebus, deſinit: quod eorum eſt, qui vegetis adhuc valent annis. Contra cum in ſenio primum invadit, diuturniorem acceſſionem habet, ejuſve propterea vicinior reditus inſtat, qui ſeris tantum poſt annis eos iterum apprehendit, quorum ſupra meminimus. Quæ vero ſubinde acceſſiones in utriſque frequentiores eveniunt, ad longius ſimiliter tempus perdurant, pluſque ſenſim earum ſingulæ in protractiora temporis intervalla porriguntur, et fere frequenti reditu earum aſperitas frangitur [2]. Iis etiam, qui exordiente

[2] Aſthmatis ſimiliter paroxiſmos, quorum protractiora eſſent intervalla, vigeſies per æſtatem incurrentes, ſedecies vero in hieme, quo perſtante illorum tempora conſimiliter contractiora eſſent, citat Floyerus, obſervator cum paucis comparandus. *Treatiſe of the Aſthma.* Pariter et in aſthmaticæ mulieris, quam is profert, hiſtoria, cum ſub primitiva morbi invaſione inſultuum tempora breviſſima eſſent, ſpatio

 vide-

diente primum morbo, adhuc ſenio procul, aſperius tractantur, longius ſimiliter inſtat ægritudinis ſimul omnis ſumptæ in vita intervallum: illius tamen ſubſequentes acceſſiones primæ diſſitioribus inter ſe temporibus fiunt: de qua iterum re inferius.

15. Quidquid igitur de alterno incrementi in febribus die, deque morborum in imparibus diebus progreſſione ab Hippocrate traditum accepimus, ad tertianas ejuſmodi Vitæ motiones, quarum multa etiam in ſanitate exempla alibi citabimus, referendum eſt: incrementa ſiquidem alternorum dierum in morbis proxime cum tertianæ febris, quæ ſuapte natura, frequentiſſimus morbus eſt, periodis, et incrementi modo conſentiunt.

16. Sed et quartana Periodus cum multarum ſit febrium, prævalet etiam aliquando in continuis morbis, quos propterea oportet paribus

videlicet 36 horarum circumſcripta, diſſita inter ſe reverſionum intervalla fuiſſe ſcribit, ut quater tantum in anno redirent. Cujuſmodi in Aſthmate periodi cum expoſita febrium regula univerſim conſentiunt: niſi quod longiora per æſtatem inſultuum intervalla, aſperiorem, et violentiorem acceſſionem ſimul haberent, quorum aliena eſt ab his, quæ diximus ratio. At certe extant etiam propriæ aliæ morborum progreſſiones, quæ acutiſſimos et breves inſultus habent, ſumma nihilominus commiſſorum inter ſe paroxiſmorum vicinitate intercedente. Sic cuidam, de quo etiam Floyerus, cum ille ab intermittente ſanatus fuiſſet, quattuordecim poſt elapſis diebus, febris rediit, quæ horrifico cum algore et aſthmatis inſultu conjuncta, eum poſtea bis in die jugiter corripuit.

diebus

diebus exacerbari. Quarta etiam dies quod media in ſeptennario ſit, propterea morboſæ converſionis, quæ eidem ſeptennario competit, tutiſſimo plerumque eſt inditio. Septima vero cum utriſque Tertianæ et Quartanæ periodis facit, eamque ob cauſſam nullis non in morbis obſervabilem ſeſe præbet, ſive in paribus, ſive in imparibus creſcant.

17. Ergo huc redit vexata ſatis omnis de paribus et imparibus diebus quæſtio, quod nempe continuæ acutæ febres, tertianæ modo, modo et quartanæ incrementa ſumerent, earumque, ſatis conſtanter progreſſione ſervata, acutorum morborum periodos abſolverent; omnino namque Tertianæ tum et Quartanæ, primarii quidem et ordinatiſſimi, Vitæ motus, et quaſi cæterorum morborum elementa conſiderari merentur, ad quas cæteræ quæcumque febres in earum decurſu referantur.

18. Cujuſmodi cum multa paſſim exempla oſtendere facile ſit, idoneo ſatis argumento eſt Puerperarum febris, quæ tertio, aut quarto ab enixo fœtu die magna certe conſtantia ingruere ſolet: nempe quod ſtata quædam motuum Vitæ ſucceſſio conſtet, quorum integra periodus, tres quattuorve dies expoſtulet. Puto namque eum difficilius ſimilium phænomenorum rationem daturum, qui inconſiderata ejuſmodi, quam Vitæ conſentaneam eſſe ponimus, vitalium motuum ſucceſſione, lactis coctionem, genitamque exinde acri-

acrimoniam, utramque ſimpliciter, tamquam præcipuam ingruentis ſtato a partu die febris cauſſam ſibi ſumeret.

19. Rite quidem Sydhenamius *tertianoſæ* et *quartanoſæ* materiei ſtatas quaſdam in Natura leges aſſeruit, quas tamen ſe fruſtra, cur fierent, quæſiturum eſſe aiebat: eas tamen ejuſmodi eſſe arbitrabatur, ut methodo quadam certa atque ordine Natura in iis progrederetur, atque in reliquis vitæ periodis. Uno verbo, ut earum febrium propria utrimque materies non minus ſtatis Naturæ legibus obſecundaret, ab iiſque regeretur, *quam cætera alia corpora qualiacumque*[3].

20. Juxta quæ illud Hippocratis intelligi oportere judico, quod febres nimirum non judicatorio die, ſive ut alibi hunc Hippocratis locum expoſuimus *non fæcundo*, recedentes, recidivæ metum inferant. Fit enim aliquando, ut inita primum in morbo, Tertianæ aut Quartanæ conſuetudo inopinato mutetur, manente tamen tacita quadam, et repreſſa potius quam ſublata in eoſdem motus Vitæ tendentia. Quam ob cauſſam eædem denuo motiones exeruntur, quo ſemel, quæ eas quaſi compreſſerat, vis contraria tollitur, manetque adhuc priſtina motuum ſucceſſio, quorum finis ſtatis quibuſdam periodis alligatur. Ejuſmodi exemplo ſunt crebri Terti-

[3] *Febr. Interm. Ann.* 1661, &c.

anarum

anarum et Quartanarum reditus, poſtquam novus morbus, qui ab earum indole alienus iis ſeſe immiſcuerat, ſanatus eſt.

21. Eſt et quotidiana febris primitivum quodam morbi genus, habetque univerſim ſingula paroxiſmorum tempora protractiora, et inſultuum principia, quod diximus, fere quam Tertianæ, aut Quartanæ leviora. In ipſa veroſimiliter fundatur id morbi genus quod *acmaſticum* ſeu *omotonum* Medici appellaverunt, in quo ſemper idem ad uſque morbi ſolutionem febris vigor adeſſe dicitur. Ejuſmodi Ardens ſic dicta febris eſſe creditur, quam propterea Continentem vocant, quod unica prorſus, plurium licet dierum periodo contineatur: item et *Lenta Febris* Celſi [4], quæ ſine ulla remiſſione corpus tenet, ac neque cibo, neque ulli remedio locum dat. Ergo, in hac febre, ea aliquando morbi vis premit, ut remiſſionum intervalla breviſſima ſint, ipſaque etiam remiſſio admodum exigua, unde ſine ulla remiſſione putatur: neque enim, quod verum fatear, morbum adhuc ullum inveni in quo veſpertina exacerbatio, et matutina remiſſio, vel contra, aut meridiei, vel mediæ noctis tempora diſtincto febris gradu interlabentia non obtinerent: neque inter nuperiores, qui de febribus accurate ſcripſerunt, eas exercitatiſſimus in Praxi Cullenius, ejuſmodi vidit umquam, quarum continua hæc vigoris

[4] *De Med. Lib.* III. *cap.* ix.

omotonia

omotonia eſſet: quare eas febres quotidianæ continuæ periodis conſtare veroſimilius eſt, ita tamen inter ſe copulatis, ut nullibi intermiſſa earum continuitas perſtet. Quæ de febrium commiſſione inter ſe, ſucceſſione, et periodis univerſim dicta ſatis ſint: ea namque, quæ ad conſimilium periodorum cauſſas, ſaltem vero propiores, pertinent, in ſecundum librum rejecimus.

C A P. III.

De Statis, et propriis quorumcumque Morborum, qui cum Morbifico, *ſic dicto,* Principio, *junguntur, Periodis, et perpetua in his Hippocraticorum Circuituum Veritate.*

1. TAMETSI, quæ ſuperiori capite diximus, cum cunctos univerſim morbos complectantur, ſatis quoque ſtatas periodorum in morbis omnibus ſucceſſiones adſerere videantur, præſtat tamen iterum argumentum partite proſequi: tum quod diuturnos proprie morbos ab ea periodorum lege, Medicorum multi eximant, tum quod etiam criticos dierum circuitus, et judicia in iis morbis fere recuſant, quos *ſine materia* appellant.

2. Cenſuit etiam Sthalius nullas internorum viſcerum *undique concluſorum*[1] inflammationes cri-

[1] Diſput. *de Acriſ. in Febr.*

ſibus

ſibus proprie terminari, tametſi non propterea eo judice, criticorum circuituum ratio in ejus cenſus morbis prætermittenda eſſet.

3. Quorum nonnulla, ab aſſumpto dicendi inſtituto diſcedunt, cum non proprium et materiale criſeos ſubjectum noſtra hæc reſpiciant, ſed vitalium motuum in morbis progreſſiones et circuitus. Tanta nihilominus utrorumque argumentorum conſenſio intercedit, ut alterius ſermonem, unius ratio expoſtulet; quamobrem aliqua ſimiliter in alterum præfari vix gravabimur, alibi plura de Principio proprie morbum et ſanitatem faciente expoſituri.

4. Qui criſem eſſe putant morbifici principii a corpore ſubtractionem, illudque proprium criſeos ſubjectum faciunt, his ante alios tria accurate tempora in morbis diſtinguuntur, *Cruditatis* nimirum, *Coctionis*, et *Evacuationis*. Principium namque morbificum, tametſi minus accurate definiant, materiem tamen eſſe aiunt a naturali Vitæ temperie recedentem, quæ in corpus vivens intruſa varias hinc inde motuum turbas concitat: quorum a naturali ordine aberrantium actionum interventu, morbus procreatur: cujus item in priſtinam ſanitatem terminus, in *crudæ* ejuſmodi, quam ſic nominant, materiei, *coctione*, et *vacuatione* conſiſtit. His ferme conſtant *humoralis*, quem in modum aliqui ſcribunt, Pathologiæ fundamenta.

5. Contra

5. Contra ſic dicti *Solidiſtæ* ad humorum cruditates, et acrimonias vix quidquam reſpicientes debilitatum, et immutatum vitalis fibræ tonum univerſim in morbis conſiderant: tumque ſanitatem redire putant, cum rurſus in priſtinum redit ſolidorum vita, ſingularumque partium actio propria: juxta quos humorum vacuationes, quæ ſub morbi termino eveniunt, ſunt ſæpe vitalium motuum in priſtinum redeuntium, ſigna potius effectuſque neceſſarii, quam propria morbificæ materiei eliminatio.

6. Utroſque ſimiliter verum vidiſſe arbitror: neque enim quod in alterutram ex expoſitis modo ſententiis, lubenter magis deflexerim, in alteram injurius ero: quod alienarum rerum impatientiſſimi nuperiores quidam injuſte fecerunt. Quantum enim, qui earum primam complexi ſunt, de morboſa maxime eliminanda materie ſoliciti, continuas purgationes in morbis inſtituerint, laxantibuſque medicinis ampliſſimum locum dederint, ſi quid in iſto erraverunt, in Medicum, pluſquam Medici opinionem culpa recidit. Ominata ſane utrimque Medicorum, quibus conſultior mens fuit, praxis ab omni ferme antiquitate ſtetit: pariterque cum ad decumbentem ægrotum utrimque ventum eſt, vox Naturæ intellecta: inſcientium vero turba pariter utrimque per funera et ſtrages periculoſiſſima ubique cœpit Artis experimenta.

7. Eſt

7. Eſt ſane in morbis aliquot materies morbifica admodum manifeſta: exemplo ſunt qui a contagio morbi naſcuntur: cujuſmodi contagiorum duo quidem univerſim ſunt genera: materiale unum, ſubque oculos cadens: exemplum eſt in variolis, cæterorumque exanthematicorum morborum inſitionibus: inviſibile alterum ſpiritale, principium ſepticum, putridum, Vitæ inimicum, quod non uno infectionis modo ſanum corpus contaminat: hujus generis ſunt nervoſæ, et gaſtricæ ſic dictæ febres: item magna intermittentium cohors, multa ſaltem ex parte: morbi item epidemici, tametſi non omnes: latius ſaltem ,quam veritas patitur, principium in aere Epidemicum ſæpe quæritur. Tandem materialis alia morborum cauſſa in ſtomacho, primiſque viis deliteſcit: acria ingeſta, corroſiva, narcotica, et conſimilia, quæ intolerabilem animali vitæ principiorum mixtionem in ſe habent: item immodica cibi et potus aſſumptio. Illorum magna pars, materiali cauſſa, quæ morbum fecerat, ſublata, in ſalutem confeſtim terminatur.

8. Vix tamen prætereundum eſt eam eſſe plerorumque ex his, quas citavimus, materialibus morborum cauſſis naturam, ut noxia eorum poteſtas vix propter neceſſitatem, quod dicitur, in ſe lædat, ſitque, magnam ſaltem partem, *relativa*. Neque enim eos, quos variolæ jamque corripuerunt, denuo morbus invadere ſolet, contagio licet immediate applicato: nec putrefactiva a tellure, et aere principia pariter omnibus nocent:

cent: neque item, qui acribus et narcoticis adſuetus eſt, a magna licet aſſumpta conſimilium principiorum quantitate facile læditur. Item epulones et bibones rarius aliquam ab ingluvie noxam patiuntur.

9. Certe quæ natura ſua juvare videntur, alias nocent, et e contra; ut nihil proprie *morbificum*, nil noxium natura ſua, dicere præſtet. Omnis ergo a quocumque demum principio proficiſcatur morbi cauſſa, eam ad ejus cum Vita conſenſum referre neceſſe eſt: Vita autem omnis univerſim in motu eſt: motus autem cauſſa, ſeu potius propagationis inſtrumentum, eſt quidquid in corpore animali congregatur, ſive ſolidum ſive fluidum, ſive ſub ſenſus cadat, ſive non. Externa igitur quæcumque, univerſim nocent aut proſunt *relative* tantum: nempe externorum corporum vis ubique cum interna Vitæ contemperatur, alterutra ſæpe prævalente.

10. Contra: ea eſt aliquando morborum natura, qui cum a ſtimulo unice proficiſcantur, neque *morbificam*, neque propterea vacuandam materiem ullam in ſe habent: inter quos multi ſunt, nervorum ſic dicti, non tamen omnes. Ejuſmodi fuerat ſævus ille infantis morbus, cujus ex Boerhaavio meminit[3] A. de Haen: is etenim acuta febre et convulſionibus laborans, arte

[3] *Path.* &c. *Ætiol.* p. 744.

nulla

nulla levari poterat: donec Boerhaavius infantem totum coram ſe denudari jubens, quo externa omnia illius probe perluſtraret, aciculam corpori infixam deprehenderet, quæ ſola tanti fuerat mali cauſſa: cujuſmodi conſimilibus exemplis late referta eſt medica hiſtoria omnis. Neque cum materiali proprio *morbifico* principio ii conjungi ſolent morbi, qui ab invalente conſuetudine, et eximia voluntatis, et imitationis poteſtate proficiſcuntur.

11. Annon igitur conſtat aliquando morbus ſolo Fluidorum vitio, aut unica Solidi læſione? Principio quidem primum in morbis incitamentum fit aliquando ab eorum alterutro ſeparatim: ſed jamque ſub ipſo exorientis ægritudinis limine, Solidum cum Fluido, et viciſſim, conjurant, alteriuſque ab altero ope impetrata, Fluidorum vitium Solidorum actionem invertit, et lædit, Solidorumque labefactata vis Fluida ſimiliter corrumpit.

12. Proprie igitur nullus ſine materia morbus eſt; namque perpetuo in non ſanitati conſentanea Solidorum actione, numquam etiam humores ſanorum ſimiles erunt. Ejuſmodi tamen, quam propter ſuam in corpore mobilitatem, *morbificam* materiem recepto nomine dicimus, ſive ſit prima per ſe morbi cauſſa, ſeu conſentiens effectus, neque ſimiliter ſemper in morbi decurſu immutatur, neque eodem ſemper modo, vertente criſeos periodo, expellitur.

13. Chronici et periculoſi morbi, minimo alicubi excitato abſceſſu, aliquando ſanantur. Dolente teſticulo, ſanatæ repente Intermittentes, nec amplius redierunt: Epilepticorum nonnulli, ſimili modo pariter ſanati: a fluentibus muliebribus ſæpe magni fœminarum morbi, quaſi ſubito ablati: ſtillantes parciſſime hemorrhoides, redeunte poſt intermiſſam conſuetudinem, priſtino quodam motuum ordine, jamque deſperatum ægrotantem aliquando ſanaverunt: quorum exemplorum auctoritas ab Hippocrate in ætatem uſque noſtram perpetua factorum ſucceſſione conſtitit. Nec profecto in his et conſimilibus morborum ſanationibus, quarum uberior tractatio a nobis in ſecundo Libro facienda eſt, quod criticum proprie effluxit, morbo fuit, et lædenti, uti dicitur, cauſſæ proportionale.

14. Alias etiam corrupta univerſim humorum craſi, aut ſaltem vitiata, morbique materie late per totum corpus manante, nulla prorſus invaletudo ſuboritur; ſed connutritus in ſenectutem uſque, incolumi vita morbus fertur, cui propterea neque judicatoriæ periodi ullæ competunt, neque ulla ſimiliter criſis. Ætatum nihilominus converſiones, cum vitæ modum, et ex integro temperamentum aliquando immutent, ſæpe diuturnas ejuſmodi fluidorum labes, morbi cauſſas ſine morbo, corrigunt, et penitus etiam auferunt.

15. Poſt

15. Poſt quæ, Morbum univerſim definire lubet "Motuum, quibus Vita conſtat, mutatio-"nem ab incitante alicubi cauſſa præter conſue-"tudinem, neque æquabiliter per totum corpus "agente, nec ſervata eadem actionum et reactio-"num in omni corporis puncto, proportione, et "ſumma."

16. Quare e converſo Sanitas erit "Ordinate "ſuccedens et unicuique temperamento proprie "accommodata motuum ſeries, et reactionum "ab omni corporis puncto proportio, et ſumma."

17. Erunt igitur circuitus, et periodi judicatoriæ in morbis, quaſi "Novæ quædam motuum "ſeries inter ſanitatem, et morbum intermediæ, "et duplici quidem actionis principio conſtan-"tes: quorum unum a manente adhuc alicubi "in corpore ad priſtinos ſanitatis motus, Ten-"dentia, ſeu a Vitali Inertia fiet: Erit alterum "in perpetuo morbificæ cauſſæ, ſingulariter ali-"quorſum in corpore manente Incitamento."

18. Prout igitur una univerſim omnium morborum immediata cauſa eſt, una etiam ſanationis eſt ratio, "Reſtituta nempe priſtina, aut equa-"bilis altera, in omni corporis puncto, et dato "temperamento conſentanea, motuum ſeries, "proportio, et ſumma." Neque enim eædem perpetuo, poſt morbum, Vitæ conſuetudines, et priſtina actionum ſumma recuperatur. Sæpe a longo morbo aut in certam ætatem incidente,

novum vitæ genus degitur, totumque immutatur corpus: inde a variolis, morbum iterum in ſe recipiendi facultatem univerſim animal ammittit: nec proprie varioloſum miaſma ei morbificæ materiei loco amplius eſt: uberiora ſuppetunt ejuſmodi exempla in ætatum Converſionibus.

19. Ergo a morbo ad ſalutem, cujuſcumque demum cenſus morbus fuerit, intercedit regularis quædam motuum ſeries, quorum incitamento, et vi, aut ægrotantis Vita novam quandam motuum ſucceſſionem, et proportionem in univerſum acquirat, aut priſtinam inoffenſa retineat, ſuperato jamque adverſo morbi Principio.

20 .Quam ob cauſſam eadem chronicorum atque acutorum morborum ratio univerſim putanda eſt, item eadem in morbis qui *cum Materia*, atque in iis, qui fiunt *ſine Materia:* Negavit hoc quidem quoad primam partem Galenus, Criſim in Acutis dumtaxat incidere judicans, in mitibus vero et diuturnis ſolam ægritudinis ſolutionem. Tametſi vero in diuturno et lente procedente morbo, perturbationum vehementia, minus quam in Acuto urgeat, judicia nihilominus, ſive motuum converſiones ſtatis dierum circuitibus alligatæ ſimiliter utrinque præſto ſunt; ita tamen, ut duplex illud actionis principium, quo criticas periodos conſtare diximus, quod minus in chronico morbo incitatum ſit, tardius ſimiliter omne incrementi ſtadium ad acmen uſque percurrat, quod

quod ut primum contigit, jamque morbi converſio, et judicatoria dies inſtat.

21. Neque concedimus criticarum ejuſmodi motionum impetum ita perpetuo morbi diuturnitate collabi, ut nulla in longis morbis proprie ſit judicationis intenſio. Exemplum proſtat apud Hippocratem in Cleonactidis morbo: is etenim, poſtquam aliquot jamque diebus ſine febre fuiſſet, rurſus in Octuageſima ſubito febriit, ſudavit multum, et perfecte judicatus eſt.

22. Verum enim diuturnæ ægritudines, quæ diſſitis inter ſe paroxiſmis conſtant, et in quibus paullo liberaliora intercedunt remiſſionum et apirexiæ intervalla, ita cenſendæ ſunt, quaſi contigua febrium acceſſione conſtarent, earumque dies juxta febrium numerum, earumque durationem, veluti in continua febre dinumerandi. Quam ob cauſſam Tertianam ſeptennis ea propter circuitibus circumſcribi Galenus judicabat [4], quod legitima Continua intra dies ſeptem deſineret; Quartanarumque circuitus menſes iccirco ſex, atque annum perdurare Sydhenamius cenſuit, quod materies morbum faciens, quæ cum integris dierum circuitibus ægritudo conſtat, intra quattuordecim dies judicari ſolet, jamque ſexaginta, plureſque etiam aliquando breviſſimas febres concitet, quarum ſimul tempora quattuordecim dierum ſummam efficiant, perindeque quartanas ſimiliter atque continuas febres judicari.

[4] *In Aph.* LIX. *Lib.* VI.

23. Neque Sydhenamii animadverſionem excludunt diuturniora aliquando Quartanarum tempora: ſi quidem is ſimiliter graſſantis morbi tenor ſit, ut ultra Decimam quartam ejus anni febres pleræque porrigantur: quod inſuper a pravo regimine fieri poſſe credibile eſt. Certe nonnullorum Annorum Quartanæ longiſſimæ natura ſua ſunt, veluti peſtilentialis ea, quam Annis 1545 et 46 Hiſpaniam vaſtantem deſcripſit Pereira, ægrotantibus, magnam partem, decimo adventante menſe, vel jamque vertente anno e vita migrantibus.

24. Quibus ſimilia podagræ inſultus oſtendunt, quorum periodos ſupra etiam laudavimus. Sive enim paroxiſmorum inter ſe commiſſiones, qui pene omnes ea invaletudine correptos pari ordine et inceſſu affligunt, ſingillatim ſpectentur, ſive totus morbi per vitam decurſus, tanta eſt undique in toto morbo conſenſio, ut omnes paroxiſmorum per vitam invaſiones unicum dumtaxat morbum abſolvere videantur, cujus tamen tempora diſſitis longe inter ſe acceſſionibus conſtent. Quare et futura recidivarum tempora, earumque exitum, ordinate affligente morbo, neque alia ægritudine interturbato, ſæpe prædixiſſe ſcientes Medicos vidimus, magna in his periodorum conſtante fiducia, et confirmatione.

25. Verum ut ad Intermittentes revertar, illud inter cætera ſapienter a Celſo dictum accepimus, diu ægrotantium intereſſe ejus diei meminiſſe,

niſſe, quo febris quievit, eoque oportere, eos vitare frigus, calorem, et cruditatem: facile enim revertitur, niſi a ſano quoque timeatur. Erant ergo ſtati dies in longis etiam morbis obſervabiles[5], quos tamen Aſclepiadeus Celſus injuria repudiaverat. Communiſſima namque Medicorum experientia monſtrat, longa poſt intermiſſione febres, cum denuo invadunt, eo rurſus die ingruere, quem occupaviſſent non profligatæ; quare præclare Werloffius, ſanata intermittente febre, octiduum quieſcere convaleſcentes jubebat, rurſuſque octiduo exacto ſimilia remedia octiduo ſecundo porrigebat, quibus ante febrim repreſſerat: ſimilemque curationis methodum ſecuti ſunt Vichelmannus, et Maerherus, quibus Hipecacuannhæ uſus[6] China ſalubrior in Periodicis viſus eſt. Nec certe injudicatæ quoad propriam criſeos materiem, Intermittentes evadunt, argumenti genus jamque ſatis Fr. Albertini[7] obſervationibus locupletatum. Neque enim, eo integerrimo in Arte judice, febres intermittentes ullæ, interveniente etiam corticis uſu ſanantur, antequam inſolita alicubi fiat humoris vacuatio. Ejuſmodi ſunt diarrhœæ, urinæ, aut copioſior ſalivæ fluxus: ſæpiſſime tamen perſpiratio fœtido nidore diſtinguenda morbi finem affert: quare diu cum febribus luctantes ægros is deſcripſit,

[5] *De Med. Lib.* III. *cap.* xvi.

[6] Conf. *Diſſ. de Emet. in Tom.* II. *Inſt. Path.* A. De Haen. *Edit. Coll. Allobr.*

[7] Conf. *Comm. Inſt. Bon. Tom.* I. *Ann.* 1781.

 quouſque

quouſque ejuſmodi munere Natura functa fuiſſet, dubiæque ſanationis viciſſitudines ſe perpetuo vidiſſe affirmavit, quouſque inſtabilis perſpirationis modus manſiſſet.

26. Eam ob cauſſam ſæpe intuto, Intermittentium ſanatio uſu corticis anticipatur. Ab intempeſtiva Quotidianæ curatione, ſpaſmus in Laringe et Pharinge viſus Hoffmanno: vomitus et mortalis lipothimia, Mortono: Parotides cum tertiana febre alternantes Medico: Hiſteritis atrociſſima aliis: ſæpe etiam dolores chronici a ſanata Intermittente, radices alicubi agunt, inque omne corpus propagantur. Quæ malorum genera ad non expurgatam Intermittentium materiem, communi Clinicorum judicio referuntur[8]: quod tametſi veritate carere queat, manet tamen appoſita curandi tempora tutiorem ſanationem efficere.

27. Exanthematici ſimiliter morbi, periodis circumſcribi patiuntur, eaque præprimis in his periodorum ratio intereſt, ut quam proxime cum Pithagoræis, de quibus ſuperius ſatis multa, conſentiant. Extat inter cætera in variolis exemplum. Verum enim diſcretæ, quas proprio nomine appellamus, tertio die, aut benigniores etiam quarto[9] prodeunt, tum proximis duobus

[8] Conf. quæ *de Metaſtaſi* infra ſcripſimus in Secundo Libro.
[9] Conf. Sydh. in *Conſt. Ann.* 1667, 68, 69.

aut

aut tribus diebus integram eruptionem abſolvunt, quæ ſæpius in ſeptimam, aliquando etiam in ſextam et octavam diem cadit: tum vero in undecimam uſque morbus creſcit, eoque maxime tempore in anguſto res eſt: Undecima autem ineunte, ſecundaria quæ dicitur, febris ſuccedit, ex eaque deciduis decima quarta die puſtulis morbus finitur. Quæ in ordinate procedente morbo evenire ſolent, non abſque magna decretoriorum dierum, quos Hippocrates deſcripſit, confirmatione. Nihil tamen perpetuum hoc etiam in morbo eſt. Confluentes variolæ ſecundo aut primo etiam die erumpere aliquando viſæ ſunt: tardius poſt Quartam alias prodeunt, morbi materie uti ſcribitur, quaſi ob nimium impetum et copiam ſibimet ipſi moras faciente: cujuſmodi tardivæ eruptionis fatale exemplum, dum hæc ſcribo, ante oculos habeo. Nec ſeptima dies perpetuo modum eruptioni ponit; neque læthalis morbi exitus in eam vel ſubſequentes dies in undecimam uſque perpetuo cadit. Variolas quas Muſckembroeck Anno 1729 vidit, quaſque proxime cum variolis nigris Sydhenamii comparavit, quinto etiam die læthum portendiſſe, accuratus idem morbi Hiſtoricus teſtatus eſt. Mors etiam in Decimam ſextam, et in menſem uſque eſt dilata. Neque ſalivarem fluxum in Adultis, fluenteſque in pueris ventres, quorum utrumque auſpicato perſæpe fit, ex Sydhenamii monitu, aut ſub ipſo eruptionis die, aut altero aut tertio ſubſequente, eodem in omnibus beneficio eſſe eventus probavit. Tandem etiam deciduis, quæ

Z in

in prima eruptione factæ ſunt, puſtulis, nova aliquando eruptio recrudeſcit, conſimili rurſus dierum periodo abſolvenda : quod vidit, cui vitæ, Artiſque debitor ſum, cariſſimus mihi Parens meus.

28. Similiter purpurata febris, et exanthematicæ cæteræ, morbo ſibimet permiſſo, eadem cum variolis die oriuntur : creſcunt plerumque in Septimam uſque, vigentque ad Undecimam ; tumque morbi converſione ſuborta, in Decima quarta aut ſaltem ſubſequente triduo terminantur.

29. Neque diverſa ſunt, quæ excitato ab inſitione morbo competunt. Septima namque ab inſitione die ſæpe prodit, minus frequenter in Quarta. Neque tamen ab inſitione perpetuo exeritur, contagio etiam inſtante : ſive quod alio morbi genere per id tempus ægrotantes contaminentur, ſive quod eorum Vita per eos dies proprie morbum recuſet : quod utrumque adjectis exemplis confirmavit Ill. Kruikſhank, novo itidem argumento, nil quidquam invita Natura in viventibus mutari poſſe : quod iterum inferius dicendum eſt. Similia etiam in exanthematici alterius morbi inſitione obſervata nuperius proſtant.

30. Cum his ſimiliter faciunt, quæ a ſuſcepta Celtica lue, prodeunte poſt virulento fluxu, obſervantur. Quinquaginta horis ab impudica ſcortatione, laſſitudines, vagi in artubus dolores, levis febris acceſſio, tum vellicationes in glande, gonor-

gonorrhoici fluxus mox ſubſecuturi ſigna. Mane poſt mucus ex urethra ſpiſſus, catarrhus, et quaſi limphæ coagulum: veſpere, tertio nempe die, pus gonorrhoicum purum. Sæpiſſime certe, tertio aut quarto aut ſeptimo die, illati virus ſigna prodeunt: raro exemplo in Decimam quartam protrahuntur: finis quoque morbi plerumque in Quarta decima aut Decima ſeptima incidit [10]. Ardores ſaltem urethræ, et colli veſicæ inter meiendum, poſt hos dies compeſci ſolent, qui graviſſime Septima et Undecima, ſub noctem præſertim, ingruunt. Rariora ſunt, quæ de protractis ad ſex uſque hebdomadas, ſexque etiam menſes recepti virus inditiis prodeuntibus, nuper ab Joh. Huntero, et Kruikſhank evulgata ſunt.

30. Jam porro, quæ de morbis diximus, quorum manifeſtior eſt contagii materies, ad eos pariter pertinent, quorum ſubtilius miaſma, quod dicitur in Epidemicorum pleriſque, ſenſuum acutiem effugit; tametſi non in omnibus idem perpetuo ſit periodorum nexus et modus: quod inferius differendum eſt. Modo ad eos pergamus, qui magnam ſaltem partem abſque ulla proprie ſic dicta *morbifica materie* fiunt, penituſque a ſtimulo, aut læſa alicubi naturali Solidorum vi, et actione procedunt.

[10] Confer. quæ ſcite de morbi ſanatione nuper inter alios ſcripſit S. F. Simmons.

CAP.

C A P. IV.

De Statis, et propriis Morborum a ſimplici, et ſola Solidorum Læſione pendentium, Periodis, ſimiliterque in his, atque in Superioribus, conſtanti Hippocraticorum Circuituum Veritate.

1. MORBORUM quidem, qui ſola conſtant Solidorum læſione, multiplex ratio eſt; neque facile queunt omnes in unum conferri. Alii namque ex abſoluta fiunt ſolidi textus immutatione: exemplum eſt in contuſis, luxatis, fractis, vulneratis, exulceratis, &c. quorum pleraque Chirurgorum opera ſanantur. Alii autem ſolam fere ponunt motuum in Solidis aberrationem ab inordinato prætercurrente ſtimulo; alii denique, utraſque, quas nominavimus, cauſſas conjunctim habent: cujuſmodi in utramque partem ſæpe ſunt nervorum morbi. Circa quos omnes iterum monemus, ſubſequentem humorum labem pariter omnibus poſtremo competere, cum primum ad aliquantum temporis intervallum jamque porriguntur: ut propterea iſthæc, quam ponimus morborum diviſio, potius ad primum ægritudinis incitamentum, quam ad perdurantis morbi cauſſam jure referri queat.

2. Ut igitur quædam dierum motiones in morbis ab origine cum materiali cauſſa conjunctis, maxime Naturæ amicæ ſunt, eaſque non facile Ars removet, eas ſimiliter ad alterum iſtud, de

de quo ſcribimus, morborum genus pertinere veroſimile eſt, eaſdemque pariter utrimque periodos proxime ſubſequi. Utrimque etenim ſimiliter idem Solidorum niſus in priſtinum, ſive ut aliis ſcribitur, *vitalis inertia* exeritur; eædemque motuum converſiones intermedios quoſdam tranſitus poſtulant, quorum ſucceſſione critici, ſic dicti, circuitus efficiuntur.

3. Inſignes profecto in vulneribus, ſtatis diebus permutationes incidere, et pariter atque in reliquis morbis certiora tum ad bonum, cum ad malum inditia, ſtatis præterlabentibus dierum circuitibus, in iis manifeſtari vix dubium eſt, magna ubivis congregata obſervationum ea in re auctoritate: ut neque etiam imperitiſſimi quique Artis cultores a ſpectabilium quorumdam dierum contemplatione in vulneribus, recedere vetere inſtituto ſoleant: quod appoſite notavit C. Magatus.

4. Ejuſmodi notiſſima exſtant apud Hippocratem[a] loca, quibus critici dierum circuitus eorum ſimiles laudantur, quorum in febrilibus morbis plurima in ſuperiore hujus libri parte mentio a nobis facta eſt. Pari namque ratione in vulneribus Quartam, Septimam, Undecimam, Decimam quartam, et Vigeſimam Medicos conſiderare jubet, quod his maxime diebus magnæ in his converſiones fierent, per æſtatem citius, per hiemem tardius; quorum

[a] Conf. Libr. *Prænot. Epid. De Jud. De Fract. De Morb.*

nihilo-

nihilominus circuituum eadem in his atque in morbis reliquis ratio putanda eſt, ut cæteri etiam intermedii dies, ſive converſionem, ſive ægritudinis exitum afferre queant. Sic Metrophontis Fil. capite vulneratum, Duodecima correptum læthali febre, in Quarta et Vigeſima obiiſſe legimus: item Autonomum Decima ſexta e vita migraviſſe, et Virginem illam pulchram Nerei Fil. ab amica ludente lata manu in ſinciput percuſſam, fatis nona die conceſſiſſe, poſtquam in Septima, circa aurem dextram ei pus proceſſiſſet graveolens, ſubrubrum, et copioſum, quo fluente levari videbatur. Similiter abſceſſuum ruptiones plurimæ quidem vigeſima die eveniunt, aliæ trigeſima, quadrageſima aliæ, ſeriuſque adhuc aliæ, ſimili interpoſito dierum ordine, atque in febrium curatione. Ulcerum quoque inflammationes quarta die plerumque incipiunt, ſeptima vero frequenter ſedantur; tametſi pro vulnerum differentia, diverſa ſimiliter judicantium periodorum ſit ſeries: in aliis namque intra primum circuitum, qui ad Undecimam uſque porrigitur, vulnera ab inflammatione liberantur, quod ſerius in aliis ſuccedit. Cavendum propterea, Hippocrate judice, Chirurgis eſt, ne criticis diebus ſcalpellum ulceribus admoveant; nimirum ne recrudeſcentia ſub his diebus vulnera, novis adhibits vulneribus, aut acrium medicamentorum appoſitione plus adhuc irritent, quod et ulcera, tametſi ſanationi ſint propiora, his maxime diebus inflammari conſueverint. Salutares demum alvi evacuationes, itemque ſudores, criticis ſæpe diebus,

in

in vulneratis ſponte moveri vidit, ulcerumque repurgationes rite cum urinis conferri poſſe judicavit; ulcera namque ſi repurgando pus album rejiciant, celerem curationem denunciant; contra vero, ſi ſanioſum emittant laticem, maligna evadunt.

5. Rite igitur magnus ille Anatomes et Chirurgiæ reſtaurator Berengarius in opportuno temporis delectu, quo Chirurgus ad operandum manus conferat, maximam ſpei partem locatam eſſe dixit [2]. Ante Septimam propterea æſtivo tempore, ante Quartam decimam vero, vergente hieme, quo primum gravia ab impacto capite ſimptomata apparent, os amoveri neceſſe eſt, quod maxime ſub his diebus [3], juxta tempeſtatum viciſſitudines, læthales morbi converſiones ſuccedant: quæ tamen in longius aliquando tempus diſtrahuntur, veluti in Quadrageſimam,

[2] *Veni igitur Sancte Spiritus, et illumina non minus noſtram mentem quam audientium ad bene et lucide dicendum, &c. Si autem operari ut requiritur, ſcilicet debito ordine, modo, et tempore contingat, ad Tartara jam deſtinati revocantur ad Superos, et hic loci non inveniuntur Januenſium nugæ, ſimulque neque aliorum a via Hippocratica deviantium jactantiæ.* Cap. xx. *de Fract. Cran.*

[3] Similiter etiam calidioris loci incolæ, plus ab impacto capite periclitantur, quam qui temperato, aut frigido ſub Jove vivunt: eamque ob cauſam Italos plus quam Germanos hoc morbi genere interire citatus auctor judicavit . . . *Nemquod in Germania, magis quam in Italia, aer eſt groſſior ·pter frigiditatem, cujus effectus eſt ingroſſare: hinc ibidem rarius moriuntur qui capite ſunt vulnerati, quam in Italia.* Verumtamen,

geſimam, Quinquageſimam, et Sexageſimam, cujuſmodi periodorum memoria præclare apud Hippocratem extat: quæ cuncta propria obſervatione confirmavit Berengarius. Sic in Martino *Boletarum Nuntio*, cui circa decimam diem is volebat *os incidere et fiſſuram ampliare*, quod ægrotans recuſavit, rigores, febres, et inquietudines ad uſque quinquaginta fere dies perſeverabant: ſimiliter circa Sexageſimam, Epilepſiam cum *maximo omnium membrorum tremore et rigore*, ſuperveniſſe vidit Paullo Card. Strigonienſis Nepoti, qui tamen in ſanitatem rediit, poſtquam Berengarius ingentem *quantitatem materiæ aquoſæ colore lacteo coloratæ*, *aperto cranio*, *e cerebro vacuaviſſet*. At iſte quidem intemperanter toto curationis tempore vixit, nec tamen periodum juxta

tamen, præter loci calorem aut frigus, ventos, poſitumque regionis, Medicis maxime ad prognoſim contemplabiles, is rite dixit. Quare Bononiæ, inter cæteras Italiæ urbes, difficilia capitis vulnera cenſuit, quia *a Boreali vento, per reverberationem montium, quibus propinqua eſt, aer efficitur frigidus, et ſubtilis:* contra vero, Ferrariæ, tametſi vix decem Gallicis leucis procul Bononia, loco undique ventis perflato, incredibile eſt quam ſumma cum felicitate fracta capita ſanentur: quorum complura exempla in M. D. Annæ Noſocomio habui. Tametſi enim numquam nec terebram admoviſſem, neque vulnera, quod inter Chirurgos multi facere ſolent, ampliaviſſem, quotquot huc uſque ad manus habui, ad ſanitatem, Deo dante, perduxi. Plures profecto etiam ſine inciſione et terebra ſimiliter ſanatos vidit Berengarius, quod de *Martino* inter cæteros ſcribit, additque.... *Vidi autem hoc etiam in aliis, et res bene ſucceſſit.*

Hippo-

Hippocratis doctrinam maxime judicatoriam in abſceſſuum ruptione [4] effugiit.

6. Sed et ſaniei, quam vocat Berengarius, ſubter cranium generatio, in tertiam, vel quartam, ſaltem ſæpius, fit diem, quod et Arabum, et propria obſervatione admonitus confirmat: his namque diebus ſuppuratoriæ febres in vulneribus univerſim fiunt, Tertiana aut Quartana periodo ſatis conſtanter ab inflicto vulnere, ſervata. Similiter, læthales morbi ab impacto Capite, converſiones, quas in Hepar potiſſimum fieri, multi ſcribunt, quaſque in Pulmonibus, Renibus, Liene, Meſenterio, inventas ſimiliter fuiſſe legimus, nullo antea, frequenter, extante in cerebro purulentiæ inditio; hæ, inquam, critico circuitu aliquo prope ineunte, exeruntur, magnaque tunc inopinato fit rerum anguſtia.

7. Quamquam, ſi qui de Hippocraticæ doctrinæ confirmatione hac univerſim in re dubitant, eos ſatius eſt ad communem Chirurgorum praxim provocare, potius quam ad numeroſiſſima, quæ ex Medicæ Hiſtoriæ ſcriptoribus allegari poſſent ſingularium factorum [5] exempla. Præter enim

[4] Extant exempla ſerius longe ſupervenientis læthalis vertiginis, et apoplexiæ, quorum unum, decimo jam prope labente a læſo capite menſe, recitat P. Paw, in *Succent. Anat.* non mediocris induſtriæ, et experientiæ libro. Conf. etiam Sckenk. *Obſ.* *T.* I. 34. et Valeriol. *cap.* v.

[5] Conf. inter antiquiores Paræum, *Lib.* IX. *cap.* ix. et Hildanum in locis plane plurimis; tum vero recentiorum omnium

enim ſuppuratorias febres, quarum crebriores dies ſupra indicavimus, convulſiones etiam, criticos maxime dies ſequi, nemini non notum eſt ut magnam propterea partem in Tertiam, Quartam, Sextam, Septimam, Decimam, Undecimam, Quartam decimam, Decimam ſeptimam, et Vigeſimam uſque incidant, quod ſeptuagenario cuidam homini inter cæteros evenit, quem tetanus vigeſimo a cataractæ operatione die, improviſo ſuperveniens, intra viginti horas [6] jugulavit. Nonnulli etiam ſecundo, ab inflicto vulnere, die, item in primo, convulſionibus necantur: quod in binis vidi, quorum veſica Fellea vulnerata eſt.

8. Præterea vaſorum ligaturas ſeptima potiſſimum aut octava die decidere, exindeque Hæ-

omnium inſtar conferri ea in re merentur, evulgatæ ſuperioribus annis a Cl. Perciv. Pott, Chirurgo inter Londinenſes longe celeberrimo, de Morbis impacti capitis hiſtoriæ. Earum ſiquidem pleræque cum Hippocraticis eiſque, quas Berengarius laudat, conveniunt, ſumma prorſus inter ſe periodorum ſimilitudine. Nec criticas periodos in capitis vulneribus deſpexiſſe prorſus, videtur Celſus, quando fiſſum, fractumque os, ſuperimpoſito emplaſtro curare, tum quotidie deligare, et ſolvere uſque ad diem quintum præcipit: a ſexto autem vapore calidæ per ſpongiam fovere. *De Med. Lib.* VIII. *cap.* iv. Plurimam etiam dierum rationem in reliquorum vulnerum tractatione ſubjunxit; poſtque biduum, tertio die vulnera aperire, ſaniemque frigida aqua detergere monet, itemque quinto die vulneris colorem conſiderari vult, quod quanta futura ſit inflammatio, jamque eo die ſeſe oſtendat. *Lib.* V. *cap.* xxvii.

[6] Tiſſot, *Simpath. Nerv.*

morrhagiæ

morrhagiæ novos metus inſtare, notiſſimum eſt: quare duplices in deligatione vincturas, arteriis injici, quarum una laxius primum appoſita, circa vas denuo deligari queat, altera jamque poſt ſeptem plerumque dies decidente, nuper voluit experientiſſimus idem et diligentiſſimus inter Pariſienſes Chirurgus, Cl. Deſault.

9. Conſimili etiam dierum ſervata ratione, nempe poſt Septimam aut Quartam decimam, vel ſerius etiam, quod perpetuo melius eſſe ſolet, ſi quidem nec dolor, neque inflammatio, neque puris copia ante cogant, difficilia et maxime periculoſa vulnera, detracto primum apparatu ſolvere præſtat, quod his jamque dierum periodis exactis, minor ab inflammatione et a convulſionibus metus ſit, faciliuſque ſubinde vulnera ſanentur.

10. Neque inconſiderata dierum ratione fractorum oſſium vincturæ ſolvendæ ſunt, verum id in ſtatos differre dies præſtat juxta oſſium qualitatem, tempeſtatem, modum, locumque fracturæ, ægrotantis denique conſtitutionem: non enim, anteaquam dati quidam dierum circuitus emenſi ſint, pro eorum, quæ diximus, omnium ratione, oſſa denuo coaleſcunt.

CAP. V.

De proprio Periodorum, et Criſeos in nonnullis Morbis Defectu, ejuſque Cauſſis.

1. DIXIMUS in Morbis omnibus, ſive primitus cum Materiali cauſſa jungantur, ſive a ſolo proficiſcantur non naturali Solidorum incitamento, perpetuo aliquid, quod *Crudum* recepta voce nominamus, proprius, non juxta naturalem dati ejus corporis mixtionem contemperatum, aut ſub ipſo Morbi principio in corpus irrepere, aut ſenſim invalente morbo procreari, ut propterea quiſque Morborum terminus, aut cruditatum vacuationem afferat, aut earum ſaltem, juxta naturalem dati corporis modum, temperationem poſtulet, et efficiat: quod utrumque criſeos loco ſumimus.

2. Alia igitur criſis conſpicuo evacuato humore ſenſibilis: inſenſibilis alia, et nulla prorſus ratione ſub oculos cadens: quorum utrumque frequentiſſima exemplorum cohorte manifeſtatur.

3. Et primæ quidem terminationis exempla vix ob frequentiam citamus: alterius tamen ſermonem locus poſtulat: Morborum namque, qui in hunc modum finiuntur, ea quoque ratio eſſe ſolet, ut vix juxta communiores cæterorum morborum periodos incedant, eorumque converſiones

ones et termini proprium quemdam circuituum ordinem conſtituant.

4. In quorum cenſum, Epidemicorum Morborum exitus plane multi veniunt, ſummo Medicæ Hiſtoriæ, ab Hippocratis ætate in hanc uſque, conſenſu. Judicationum ſiquidem ceſſationes, et judicationes etiam prorſus nullæ, aut ſaltem difficiles, nimiumque diuturnæ, ſæpe in Popularibus ab Hippocrate memorantur, earumque conſimilia prorſus exempla, qui longa poſt ætate Hippocratis laudes obſervationum utilitate et veritate æquavit, Th. Sydhenam vidit in Conſtitutione Annorum 1673, 74, 75: id enim Febrium genus *Naturà, methodo ſibi peculiari, ſine viſibili aliqua evacuatione ablegabat*, eæque egregie ſanabantur victu tenui, et tenuiſſimæ cereviſiæ potu, nec ſemel adhibita purgatione, verum conſueta corporis exercitatione, et aura liberiore permiſſis. Simile quidpiam apud Edimburgenſes memoriæ proditum eſt in Conſtitutione Morbiliorum peſſimi moris, et Febre lenta, quæ Annum 1735 occupavit. Alii namque delirio premebantur, et brevi ſudoribus frangebantur, ex iiſque alii quidem melius ſe habebant; alii contra: eorum etiam multi, abſque ulla manifeſta criſi ſanabantur[1]. Similiter ex Epidemicis Febribus, quas deſcripſit Bianchus, tam mixtis, quam ſimplicibus, nulla fere interfuit, quæ criſi perfecta ſoluta eſſet[2]. In

[1] Conf. Obſ. *Soc. Edimb.* ejuſd. Ann.

[2] *Hiſt. Hepat.* 947.

Febre Epidemica Batavorum, Anni 1742, de protracto ad ſex hebdomadas morbo, abſque ſenſibili criſi ulla, graviſſimus morbi teſtis, Cl. Home[3] narravit. In Epidemica febre, quæ Galliæ in Delphinatu ſæviit Annis 1779 et 80, rariſſimas vidit criſes accuratus morbi hiſtoricus Cl. Villars[4]. Præterea Septicas febres univerſim abſque coctione, et criſi terminari Grantzius pronunciavit, nec niſi raro morbi ſolutionem, per criſem, expectandam in Continente febre monuit Cl. Ludwig[5]. Vidi, quæ ſuperius ſcripta confirmarent: ſic in populari Autumnali febre, quæ Ferrariæ, Anno 1782, ab Auguſti menſis initio ad ver uſque ſubſequentis anni ſæviit, cum pluribus in Noſocomio decumbentibus militibus medicinam facerem, morbumque non una methodo aggrederer, eorumque alios Naturæ prorſus ſanandos committerem, nullas umquam evacuationes effatu dignas, cumque propria morbi et integra ſolutione conjunctas, Natura et medicamenta afferebant; exindeque frequentes recidivæ, morborumque converſiones peſſimæ.

5. Eſt et aliud Acriſiæ genus, cujus tum maxime metus inſtat, cum pluribus ſimul judicationum viis intenta Natura, per omnes ſimul, et eodem tempore excurrit, cujuſmodi luculenta exſtant apud Hippocratem teſtimonia: quibuſ-

3 Conf. *Princ. Med.*

4 *Obſ. de Med. ſur une Fievre Epid.*

5 *Inſt. Med. Clin. P.* I.

dam

dam namque in populari Morbo, ex naribus ſanguis fluebat, aut ex veſica, urina multum ſedimentum, et bonum habens procedebat, aut perturbata alvus, biliofa tempeſtive excernebat, aut dyſenteriæ fiebant: multis autem judicatio non ex uno tantum ſupraſcriptorum ſignorum fiebat, ſed ex eorum pleriſque ſimul junctis: aliis tamen inter ejuſmodi perturbationes, dolores, et colliquationes, ſubito judicia ceſſabant, neque ulla morbi remiſſio fiebat. Neque integra morborum ſolutio conſtat, cum præcociter judicantur, nempe quod dicitur, quando cruda ſunt omnia. A primis namque morbi diebus, vacuationum copia, fractæ ægri vires ſibimet ipſis poſtremo tempore deſunt: quare confuſim morborum tempora interlabuntur, et diu protracta invaletudine, vix in iis, qui communiter magis cæteros morbos judicant, circuitibus judicia apparent, exindeque vagi et ſine typo creduntur, quorum plurima in Popularibus exempla ſunt.

6. Huc pertinent, quæ de tardiore univerſim in Noſocomiis morborum termino, ſolers ante alios Joh. Pringlius adnotavit: Febres enim, quæ ſeptima plerumque die in urbe judicabantur, ſerius in Noſocomiis ſanabantur [6], Quarta decima et Vigeſima, aliquando etiam et Trigeſima: conſenſit cum ipſo Cl. Clephane, poſt

[6] *Obſerv. on the Jail or Hoſpital Fever*, *ch.* vii.

Decimam ſeptimam, pleraque in Noſocomiis morborum judicia obvenire ſcribens.

7. Verum enim, quos ſupra memoravimus vagi, et errantes in Morbis Naturæ impetus, principia maxime popularium morborum tenent: quare quid ſibi morbus velit, quidve recuſet, magnam ſaltem partem nos latet: exindeque perdifficile illud Medicorum judicium de exterminando nuper naſcente morbo, fereque tantum finientis, crebrius adinventa remedia. Ob quam ſimiliter cauſſam arbitror morborum judicia in Noſocomiis, iis potiſſimum, quæ ingenti ægrotantium cohorte frequentantur, et tarde, et cum irregularitate fieri: veroſimile eſt enim fere quid perpetuum Epidemici ea circum ire loca. Quamquam jam modo induſtris ea et humaniſſima optimorum Principum et gentium cura invalet, ut in meliorem longe formam refectæ publicæ ægrorum ſtationes, inque plurimas manſiones diviſæ, tutius decumbentium rebus conſulant: qua præſtantiſſima humanitatis laude, nuperioribus annis Auſtriaci Principes ante omnes certaverunt. Iſta tamen invidioſiſſima humanæ benevolentiæ exempla, multum adhuc multiplicari poſcunt, ut quæ adverſa valetudine conſternatorum hominum perfugia ſunt, ſint etiam veluti ampliſſimi et tutiſſimi ſanitatis portus.

8. Qua ratione intelligi poteſt, quod olim de Anglis Clermontius [7] ſcripſerat, abſolutas mor-

[7] *De Angl. Aer. Aq. et Loc.*

borum

borum criſes eorum maxime eſſe, qui nobiliore ſunt cenſu, minime vero aut rariſſimo exemplo miſerabilium, et pauperum, nempe veroſimiliter, quod iis purior aeris uſus tribueretur: ſimiliterque illud Baglivii, quod ruſticorum pluſquam urbanorum hominum ſint criticæ morborum mutationes [8]: quod alibi diſſerendum eſt.

9. Oportet enim in ordinata circuituum in morbis ſucceſſione, ut cuncta congrue fiant, videlicet ne quid aliud ſibi morbi natura, aliud intercurrens anni tempeſtas, aliud denique ſibimet ægrotus ipſe poſtulet. Cum etenim pleraque morborum genera quamdam, ſibi propriam, anni ſtationem adſciſcant, tum vero ſingulariter etiam, datæ conſtitutionis hominem eorum plane multi afficiant, propriamque inſuper evacuationis et judicii viam, eorum pene ſinguli ſibimet expoſcant, jamque multa perpetuo contra uſitatiores periodos evenient, ſi qua ſupra dictorum incongrua ſimul fiant. Quam morborum cum ætate, ſexu, anni tempeſtate, vivendique conſuetudine, et prægreſſis affectibus incongruentiam, diligentiſſimorum Clinicorum monita, et obſervata confirmant.

10. Alterum denique ſupereſt inviſibilis criſeos exemplum, cujus item periodos ſubducere et prævidere non eſt facile. Hujus generis ſunt convulſivi affectus quidam, quorum opportuna

[8] Conf. *Prax. Med. Lib.* II. *cap.* xii.

inter-

interpoſitione homines aliquando ægritudinibus liberantur, ſi quid, aut in non naturalibus rebus peccaverunt, ſive noxium aliquid eorum corpora infecerit: hi etenim ominato, convulſione ſuperveniente, proximo morbo evadunt; quæ Camperi obſervatio eſt. Quare iſtud nervoſæ paſſionis genus, ſæpe Fœminæ deſiderant, quod eo interveniente ab inquiete, et ſexcentis ærumnis aliis ſanentur: criſem enim cum convulſione habent, eamque propterea, quæ plus ſagacitate valent, actutum pro voluntate concitant.

CAP. VI.

De conſimili in Morbis apud quaſcumque Gentes Periodorum Eventu.

1. QUAMQUAM multa, quæ hujus loci ſunt, ſic inſtituti noſtri partitione ferente, in Secundum Librum a nobis rejecta ſint, ubi ſimul cunctorum hominum vitam conſentire, ſimulque earumdem legum colligatione conſtare, contra quod Medicorum, et Philoſophorum multi exiſtimant, idoneis argumentis probandum a nobis eſt, nihilo tamen minus nonnulla, in anteceſſum, hic ſubjicienda curavimus.

2. Latas nempe primum in orientalibus mundi plagis, medendi leges, ſubductaſque ibidem ab Hippocrate morborum periodos vix ad boreales frigidaſque regiones pertinere, multi putant;

tant: quod tenuit ante alios nuperiore ævo Rich. Mead: incuſant etiam, hominum ab Hippocratis ætate diverſitatem, fereque antiquiores cum noſtratibus conferre reiciunt [1].

3. Contra quæ, multa ſatis ab aliis diſputata ſunt, aliaque etiam in eorum judiciis nos ipſi alibi

[1] Conf. Mead, *de Imp. Sol. et Lun.* cap. ii. Dixerat etiam Waldſckmidius *Fund. Med.* vix amplius morbos, in eum atque antiquitus, modum terminari, propterea nec prædictiones noſtras in Acutis cum Hippocraticis congruere: rara quoque criſium apud Septemtrionales exempla dixit Baglivius, *Prax. Med.* Lib. II. *ut Germani aliarumque frigidarum regionum Medici abunde teſtantur.* Similiter et Peclinus, *Obſ. Med.* II. Neque ullam criſium, criticorumque dierum mentionem, longa quamvis praxi eruditus Sylv. de Le Boe fecit, cum eoque non infrequens ejus ætatis ſcriptorum cohors, cæterique plane, quorum cum Chimiatris communis erat ſententia. Præterea Hippocraticam omnem periodorum doctrinam vix jamque apud nos ſpectabilem, penitus evertit, et rejecit magni nominis in Medicina vir Pitcarnius, *Elem. Med. Lib.* I, iſque in Eraſiſtrati partem tranſiit. Inter nuperrimos, Septentrionalium medicinam ſæpe Hippocraticæ praxi contradicentem ſiſtit Ellerus, proximeque cum Meadio faciunt Macbride, *Introd. Meth. in Th. et Prax. cap.* iv. et Th. Glaſſius *Comm. de Febr.* Tandem pleroſque neotericorum morbos, erraticos, injudicatos, et ſine tipo intercurrere, ut nec *contemplabiles*, nec *medicos*, nec *criticos* dies habeant, cujuſmodi multiplicem dierum diſtinctionem alibi conſulto prætermiſimus, frequentibus aliorum Medicorum paginis ſcriptum eſt. Quam ob cauſſam ab Reg. Lond. Sc. Acad. haud multis ab hinc annis indicto problemate quæſitum eſt, ecur tanta in Morborum converſionibus differentia antiquos inter et nuperos extaret: cum eoque prope incidens quæſitum aliud, poſtea a Divionenſi Academia excitatum fuiſſe legimus.

repre-

reprehendemus. Neque dubito, quin multos Galeni ſermo de ſignis criſeos nuntiis, in errorem duxerit: quod diximus ſuperiore libro: undecumque enim ſumpta morborum exempla, ſi quando cum Hippocraticis accurate conferantur, tanta ſimul ſimilitudine junguntur, ut parem utrimque Naturæ inceſſum quiſque facile agnoſcat.

4. Cæterum cum non unam omnes Medici medendi regulam ſervaverint, diſſimilem pariter in Morbis Naturæ poteſtatem tribuerunt: ut propterea cum utrimque ad Clinicam provocatum fuiſſet, conſultis exemplis, quiſque pro ſua in Medicina voluntate, aut Hippocratis ſententias confirmaret, aut rejiceret. Certe cum de ejus doctrinæ perennitate inter cultiores quaſvis gentes vexatiſſima inciderit ſæpe quæſtio, non alii magis, quam earumdem gentium Medici [2], propria

[2] Morborum judicationes et periodos cum Hippocraticis accurate incidentes nulla non gens vidit, nullibique earum confirmatio plane defuit. Viderunt inter Gallos, et cum Hippocraticis contulerunt Riverius, Hollerius, Duretus, Ballonius, tum vero inter cæteros A. Laurentius non minimam profecto laudem edito eruditiſſimo ea de re libro indeptus: viderunt inter nuperiores Queſnæus, Senacius, Lorrijus, aliique quorum nomina non ſine laude ſuperius in Hippocratica Tabula dedimus. Similia inter Anglos ſpecimina ediderunt Freindius, Mortonus, Wintheringam, Muſckembroeck, Martin, Nihel, ut Sydhenamium, Pringlium, alioſque, de quibus alibi dicam, prætercam. Nuperrime demum Cullenius, vir de univerſa Medicina præclare et ſingulariter meritus, Hippocraticam criſium doctrinam defendit et ornavit. Quid de

pria conterraneorum dubia adverſus eam oppugnaverunt: novo itidem argumenti genere, Factorum etiam, quam appellamus, viam, non indubias perpetuo Veritatis notas offerre, verum earum plurimas plus adhuc, a recta ratiocinandi methodo proficiſci.

5. At vero, quod magis noſtra intereſt, tametſi criſium doctrinam repudiaviſſent nonnulli, eorum adhuc multi, ſtatutos dierum in morbis circuitus, et tenuerunt, et cum Hippocraticis contulerunt, valde intutum illud medicinæ genus putantes, quæ deſpecta prorſus ejuſmodi dierum obſervatione, omne confuſim remediorum genus, cunctis ſimiliter diebus, nulla interpoſita tempo-

de Batavis et Germanis dicam, quos inter, ut in ingenti numero aliquorum recorder, Fr. Hoffmannus, Boerhaavius, Swietenius, Gorterus, De Haen, Hippocraticis vindiciis cumulate, inſtaro mnium ſatisfeciſſe videntur: quibus cumulum adjecit Zimmermannus Hippocraticæ veritatis in Morborum periodis, et criſibus apud Batavos, Anglos, Germanos, et Helveticos, non infrequens teſtis et Hiſtoricus. Neque clarius aliquid Solani hiſtoriis inter Hiſpanos criſes teſtari poterat, ut Pereiram, alioſque ſpectatæ auctoritatis viros prætercam. Quid demum de Italis commemorabo, quorum ſtudia nulla non ætate cum Hippocraticis incidiſſe ex præſtantiſſima ſcriptorum omnis ævi cohorte, nec dubium eſt. Huc Braſavolæ, Fracaſtorii, P. Alpini, Baglivii, Bellini, Tortii, Ramazzini, Albertini, Lanciſii obſervationes faciunt, aliorumque plane, quos ſuperioribus annis et præceptores et amicos habuimus. Sed quoque Sthalianorum univerſa Schola, quæ magnas in criſium negotio partes animæ detulit, Hippocraticos morborum fines attendit; quod inter alios ſcite, et copioſe Sthalius egit.

rum

rum morbi diſtinctione, miniſtraret: quod de Pleuritidis curatione ſcite Pringlius animadvertit.

6. Quam Medendi rationem juxta ſe geſſit Sydhenamius, laudatus tamen ab Harriſio, quod ſæpe die critico medicamenta ægrotantibus obtuliſſet, veluti in variolis, earumque ſecundaria febre: ob quam cauſſam, dubia de ejus erga Hippocraticam doctrinam fide, non injurioſe excitavit, plurimæ eruditionis Vir, Th. Bordeu. At ille quidem, quamvis liberaliter, quotieſcumque opus fuiſſet, critica die vel non, medicamentis uteretur, ſtata nihilominus et perpetua febrium intervalla accuratiſſimus conſideravit, eaque proxime cum fermentationis periodis, et inceſſu contulit: quare et peculiares morborum affectus, peculiarem criſeos modum [3] dixit; cumque ſummam periodorum in morbis conſtantiam demiraretur, tantæ conſtantiæ cauſſam ſe non reperire profeſſus eſt: *Libenter enim quæſierim*--- is ſubjungit --- *cur equus ad acmen ſuum pertingat ſeptem annorum ſpatio, homo xxi, cur in Plantarum regno hæc menſe Maio, illa Junio, iſta alio florere ſoleat, ut innumera alia nunc ſileam* [4]. Alibi etiam Morborum reditus cum univerſæ Naturæ periodis colligatos eſſe cenſuit, iiſque pro occultis et incompertis alterationibus, quæ [5] ipſius terræ viſceribus acci-

[3] *Febr. Intercurr. ſect.* vi.
[4] *Febr. Intermitt. Ann.* 1661, 1662, *&c.*
[5] *Var. Anom. Ann.* 1674, 75.

dunt,

dunt, pro varia ejuſdem ætate et duratione, ſtatas ſimiliter viciſſitudines competere judicavit.

7. Eaque etiam Hippocratis mens fuiſſe creditur, ut cum in Libia, et Delo, et Scythia, prius ſcripta a ſe de Morborum Signis, Inceſſu, et Finibus vera eſſe noviſſet, locorum oppoſita diſſimilitudine vix quidquam in adverſum proficiente, ea propterea immutabilibus Naturæ legibus ſuperſtructa judicaret, eaque pariter duratas frigore gentes, æſtuque peruſtas afficere. Quare præclare illud Freindii, *Ne quis ea, quæ de Febribus divine ſcripſit Hippocrates, ad nos minime pertinere arbitretur, veluti alio in cælo, alioque hominum genere concluſos* [6].

8. Quam ob cauſſam, ſi quid a condita Medicina durabile perſtitit, neque ſæculorum ſucceſſione, ulla prorſus parte interiit, illud maxime ad acutorum Morborum periodos pertinet, ut in hunc uſque diem ducta ab Hippocrate Semeiotica integra, inque omnem partem vigeat. Maxima certe morborum pars, quæ Acutis conſtat, Hippocraticos circuitus et fines per totam undique Europam, Zimmermanni [7] teſtimonio, et judicio, commonſtrat.

[6] *Comm. de Febr.* I.

[7] *Les Maladies aigues, et conſequemment les deux tiers des Maladies, ont dans preſque tous les pays de l'Europe les memes ſimptomes, les memes ſignes, et la meme iſſue, que dans Hippocrate*—*Des Prejug. contre l'Erud.*

9. Neque credibile eſt Morborum periodos multum adeo a vario locorum poſitu mutari, ſi quando idem et integer morbus, prorſus toto diviſos orbe populos peragrat, nil quidquam a regionis loco, aut varia gentium vivendi conſuetudine immutatus: cujuſmodi non unum extat apud Popularium Morborum Scriptores exemplum. Sic Catharralis Febris Anni 1729, quæ menſibus Novembre et Decembre ejuſdem Anni, Hungariam, Poloniam, Moſcoviam, Daniam, Sueciam, Saxoniam, Angliam, Galliam, Hiſpaniam, Italiam, uno verbo, omnem fere Europam tenuit, teſtibus ſæpe nobis laudatis Loewio, et Hoffmanno. Erant apud omnes gentes eadem omnino popularis morbi inſignia, ſpontaneæ laſſitudines, inſomnia, immodici æſtus, debilis pulſus, nauſeæ, irritæ tuſſes, pectoris ſive capitis gravedines, anxia reſpiratio, vertigines et deliria [8]. In eo dumtaxat diſſimilis erat morbus, ut mitius altiora loca invaderet, vixque unus Helveticorum eo correptus interiret: plurimi e contra apud Anglos, Hiſpanos, et Gallos, Pariſiis imprimis, ex ejus invaſione mortui ſunt, nonnullaſque etiam Italicarum urbium inſigniter depopulatus eſt, Ferrariam imprimis, et Ravennam, forte ob ſoli humilitatem. Huic conſimilis morbus, Anno 1733 [9], per totam ferme Europam contendit, et ad Americam uſque delatus eſt.

[8] Conf. Saillant *Tabl. Hiſtor. et Raiſonn. des Epid.*

[9] Conf. *Act. Edimb. Tom.* II. Huxam, *De Aer. et Morb. Epid.* Et Juſſieu *Theſ. Med. Pariſ. Prop. Ann.* 1733.

Eum

Eum præceſſerant inſignes, et ſubitæ vulcanorum exploſiones apud Italos, Chinenſes, Indos, interque Americanos conſpicuæ: eadem Gallos, et Anglos, Peruanos, et Mexicanos Morbi inſignia vexabant; neque in tanta locorum diſtantia, et regionum varietate quidquam immutabantur. Ad quæ acceſſit nuperrimum Catarrhi Ruſſi exemplum, quo maxima Europæ pars conflictata eſt: ejus remiſſiora quidem alicubi ſimptomata, alibi ingraveſcebant; verum genere nuſpiam immutato, pariter apud varias gentes diſtingui poterat. Ballonius etiam et Sydhenamius eaſdem apud Pariſienſes, et Londinenſes, Febres vidiſſe ſibimet viſi ſunt, quas in Thaſi Conſtitutione tot ante ſæcula Hippocrates deſcripſerat: eaſdemque apud Anglos Morborum viciſſitudines, quæ magnum olim Græcis portenderant exitium, proxime ſe vidiſſe putavit[10] Clift. Wintheringham.

10. Annon igitur rite occultas in Terræ ſinubus alterationes in tanta Morborum conſtantia olim ſumpſerat Sydhenamius? ſed jamque ad reliqua pergamus.

[10] Conf. *Comm. Noſol.*

C A P. VII.

De Medicinæ Poteſtate Vitalibus Morborum Periodis haud plurimum, univerſim ſaltem, officiente.

1. EST certe graviſſima adverſus Medicos criminatio, quod intempeſtivis remediis Naturam turbent, coctiones differant, Morbumque et Naturam, quaſi in obſequium cogere adnitantur. Quare Hippocraticos circuitus, morborumque terminos vix, ac ne vix quidem eorum praxis confirmat, tantaque propterea cum antiquorum morborum ſolutionibus, hodiernorum differentia extat: quod in Medicorum libris nullibi non iteratum, conſentientes habuit nobiliſſimos in Arte viros.

2. Adverſus quos, quam ſit dictu difficile plane ſentio, cum alterutrum ex his verificari neceſſe ſit, aut Medicinam aliquid adverſus Morbos, exindeque Naturam valere, eorumque propterea periodos, et fines immutare, aut Artem non propter ea, quæ vulgo putantur, homines adjuvare. Neque enim propterea utilium Artium cenſu ea movenda eſſet, quod Litteratorum hominum, malim Sophiſtarum, turbulentus grex perpetuo ſermone crepat. Verum iſtis, quod reliqui homines agunt, ex inſtituto diſplicet: cumque hi a reliquo hominum conſortio, quoad fieri poterat, et cogitando, et ſcribendo, et in cæteris humanæ communitatis officiis perpetuo diſceſſerint, præſtat

ſtat eos quidem pluſquam reprehendere, conſimili, atque illi alios, pœna mulctare, deſpicienteſque cæteros, deſpectos et inauditos ſimiliter dimittere: neque enim Ars inimicum habere poteſt, niſi ignorantem.

3. Jam vero ea aliquando conditione homines ſunt, ut vel leviſſimis etiam rebus toti commoveantur [1], quod mulierum eſt, cæterorumque laxæ et imbecillæ compagis: quare nulla liberalis Medicamenti exhibitio intercedat neceſſe eſt, ut omnis in his periodorum, et judiciorum ordo ſecus deflectant, propterea que non aliis minus, pharmacopolarum officinas patere prudentiſſimum ſit. Aliqui etiam cum cætera egregie ferant, quidquid Medicamentum ſapit, ſtomachantur: ut Stillatitiæ uſque aquæ iis nauſeas, et vomitum incitent, in quibus pluſquam Medicamenti virtutem, interioris hominis poteſtatem reſpicere præſtat.

[1] Ab unius fragæ uſu, perpetuo incredibiles ventris dolores, nauſeæ, tormina: in aliis purpureum exanthema cutim undique obſidens: ſubita et ingens ſpuitio a minima Butiri particula deguſtata: a levi attactu et percuſſione ad tergus, continuo incredibilis nauſea: quæ quidem ego ipſe vidi. Notiſſima ſunt, quæ de ſubita vertigine, et vomitu nonnullorum circumferuntur, ex celeri ante oculos rotatione virgæ capite uno incenſæ. A cremore lactis crudo aut cocto, vehementiſſimus hemicraniæ inſultus. Tiſſot. *Simpath. Nerv.* A ſolo caſei odore, conſtans narium Hæmorrhagia. Kaaw. Boerh. *Impet. faciens* 480. Item a Fele ſimul in eodem cubiculo ſtante, nec tamen conſpecto nauſea, vomitus et ſudor. *Idem.* A manna ſumpta, item a vino Hiſpanico, frequens, et immodica ſternutatio. Porta. *Diſſ. de Sternut.*

4. Tametſi

4. Tametſi his porro, faciles a levi quocunque medicamento mutationes impendant, facile eorum ſimiliter in priſtinum redire Naturæ ſolent, eorumque conſuetudines, et periodi illico poſt etiam recurrunt, nihilum, aut vix nihilum ab aſſumpto medicamento immutatæ. Exinde difficiles Hiſtericarum, et Hypochondriacorum ſanationes, et Siſiphius vere Medicorum labor, cum flexuoſas ejuſmodi Naturas ad ſtabilitatem, et ſanitatem componere adlaborant.

5. Contra: non modicam ſanguinis jacturam, et validiora Medicamenta inoffenſe ferunt alii, neque propterea, ſubito ſaltem, eorum morbus mutatur, quod in Acutis potiſſimum fit. Difficile vero acuti, et magni morbi eos qui debiles et valetudinarii ſunt obſident; utriuſque ſiquidem valetudinis, proportionalis quædam menſura plerumque conſtat.

6. Sed cum morbus in vigore fuerit, haud multus medicamentorum poteſtati locus eſt, ſatiuſque eſt Medicum quieſcere. Quamquam magna rerum premente anguſtia, oportet eum aliquando Artis auxilia interponere: vix etenim conſternatus vitæ inopia æger, aliter reſurget, quod de meſenterica [a] febre dixit Baglivius, multique ante nos exemplis, ſat multis, ditaverunt. Inter quæ irruentem mox Naturæ impetum, alieno fundere

[a] Bagl. *Prax. Med. Lib.* II. *cap.* xii.

loco

loco non eſt perdifficile [3], eſtque propterea coacta mutatio periculi pleniſſima. Manet tamen vix ac ne vix quidem morborum tempora propter Medicinæ activitatem mutari, aut raro ſaltem, ut mortis quidem, aut vitæ poſſibile ſit cauſſas in Arte extare; nullas vero aut fere nullas multo celerioris, aut tardioris ſanationis. Conſtans etenim adeo Naturæ ordo ſtata quædam coctionum in morbis, tempora regit, ut nonnullæ febres quantacumque contra adhibueris remedia, prorſus cedere nolint, niſi abſoluto antea, quem Natura ſibi pro perficienda criſe delegit, temporis circuitu. Ecquis enim variolas intra triduum aut quatriduum ſanari vidit, Herculea tametſi Medicina adnitente: quod idem de Noſocomiorum febre, inter cæteros morbos, monuit Ill. Pringle.

7. Quæ ad Acutos Morbos pertinent: in diuturnis vero, videndum ſimiliter eſt, ne quid etiam multum præter rationem medicamentis tribuamus, tunc quoque, cum validius ea agere putantur. Cum etenim magna chronicorum morborum pars ab univerſo corpore in illud ægritudinis genus ita diſpoſito pendeat, vix certe univerſam hanc in habitu immutationem a dato medicamento ſperare poſſumus, cujus effectus cito poſt extenuantur, ſuccedente priori in priſtinos motus tendentia. Exemplo eſt Podagra. Alii tamen morbi, quos

[3] Conf. quæ ejuſmodi exempla attulimus. *Lib.* II. *P.* I. *cap.* iii. et iv.

etiam *conſtitutionales* nuperrimi quidam vocavere, optime medicamentis ſanantur, velut Syphilis, quamquam in ejus hiſtoria, aphrodiſiaco habitu invalente, multa adhuc dubietatum loca ſint.

8. Propter quæ puto non diſſimiles morborum exitus apud divitis cenſus homines incurrere, ac apud reliquos tenuis conditionis, quorum crumena prolixo apparatui medico ferendo non eſt, quod Sydhenam dixit. Nec certe ſubſidiorum ferax ejus medendi methodus ab Hippocraticorum circuituum contemplatione feliciſſimum amovit Clinicum, tametſi neque venæ ſectionibus [4], neque catharticis, neque emeticis, neque demum anodinis medicamentis, ſiqua eſſet opportunitas parceret, paullo fortaſſis etiam in eorum uſu liberalior, quam multorum in eum cenſuram audivimus. Demum neque Hippocraticorum circuituum defectum accuſaverunt Boerhaavius, et Swietenius, quos neque remediorum numero neque præſtantia deffuiſſe ſcimus: exemplo ſunt utriuſque Epidemicorum hiſtoriæ. Eos nihilominus corticem Peruvianum parce uſurpaviſſe, ingenioſiſſima eſt Cullenii obſervatio, qui alibi in idem atque nos, hac in re judicium [5] collineaverat.

[4] Conf. *Febr. Cont. Ann.* 1661, 62, &c.

[5] *For the exhibition of Medicine has little effect in diſturbing the criſes, though it be commonly aſſigned as a cauſe.—Lecture on the Mat. Med.*

 9. Vix

9. Vix igitur mirum, ſi *confitentes reos* Fizium et Chiracium, quem in modum eos lepide Th. Bordeu[6] perſtrinxit, in hujus, de qua ſcribimus, doctrinæ teſtimonium fidenter adhibeamus, quamquam non aliam hi viam inter medendum tenuiſſent, quam ut nuſpiam intermiſſis purgantibus, et venæ ſectione, communiſſimas morborum periodos averterent. Purgati etenim alternis ſaltem diebus ægrotantes, effuſoque ſanguine perpetim, quouſque morbus vigeret, ſudabant nihilominus critice ſeptima die, et decima quarta, aut vigeſima in integrum ſanabantur, neque ante ſeptimam, decimam quartam, aut vigeſimam, aut proprias alias tum vigentis morbi periodos, in ſumma, quam putabant, eorum medicinæ activitate, pravi humores apti vacuando fiebant.

10. Eſt etenim in ſano homine pariter atque ægrotante, magnum quid et durabile, unde Vita omnis, et utraque valetudo pendent, cujus vires mirum quam ingentes, et ex innato quodam impetu renaſcentes facile quidem ex integro elidere, ægre immutare et convertere, medicamenta queunt, eo citius deffectura perſæpe, quo plus ſubito activa; ut iis lente agentibus fere plus fidei adhibendum ſit, quam activioribus momento temporis vim exerentibus, re ſi non ſemper, plerumque ſal-

[6] Conf. *Bordeu Rech. ſur les Criſ.*

tem vera. Væ certe nimium, ſi ſic facilis dominatio in Vita concederetur, nec quæ ommittuntur, aut in lævam partem patrantur, ferre docilis Natura, inſcientium culpam ſic miſere plecteret. Quod exemplis ornare, portentaque medicatricis Naturæ, in magnis et populoſis urbibus, ad miraculum frequentiſſima percenſere, neque hujus loci eſt, neque animo noſtro fere conſentaneum [7], Verum

[7] Confer quæ de Helmontiana et calefaciente Methodo in Pleuritide imprimis, felici plane eventu nuperrimæ etiam obſervationes memorantur :. *I. Em. Gilliberti Præf. de Nat. Medic. Ext. in Præl. Ant. De Haen, Edit. Coll. Allobr.* Etenim nec ſemel ſecta vena, contra bene poti ægrotantes vino, eoque meraco, acutiſſimis ſimul aromatibus adjunctis, ſanati tamen adhuc plurimi ſunt. Similia etiam de confluentibus variolis perpetuos inter ægrotantium æſtus, nuperrime obſervata extant, cujuſmodi quidem tot, tantaque in vulgus exempla vidi, barbitonſorum, et pharmacopolarum, quorum maxima eſt apud vulgares homines auctoritas, præeunte conſilio, ut coactus crediderim, poſſe equidem oppoſitas prorſus methodos iiſdem morbis ſuccurrere, modo tamen juxta alterutram conſtantiſſime incedamus, neque calefacientes medicinas refrigerantibus admiſceamus, et e contra : quamquam utrarumque methodorum limites accurate circumſcribere vix poſſibile ſit. Ea tamen ratione cum ad decennem puerum quondam advocatus eſſem peſſimis confluentibus variolis decumbentem, quemque undecim jamque dierum intervallo clauſo undique conclavi, et alexipharmacis potionibus chirurgus quidam vexaverat, de eoque ſententiam, ut libere dicerem, mater exoraret, eſſetque jamque res in anguſto, timui methodum contraria prorſus ratione immutare, veritus quoque, ne ſubſecuturæ, quemadmodum videbatur, mortis cauſſa dicerer. Propterea nil quidquam immutare audens ignem igni addidi, nova alexipharmacorum

Verum tanta exemplorum ejuſmodi copia ab Hippocrate ad hæc uſque tempora ſuppetit, ut propter iſtud maxime *difficile judicium* Hippocrates dixiſſe videatur: nimirum, quod recta ſanandi via vix tuto a Morborum ſanationibus ſumi poſſet, quandoquidem multa, ſæpe nimium, contra Artis regulas in morbis patrata, non adhuc Naturam ſanari volentem excludunt.

11. Efficaciſſimum nihilominus Medicinæ genus extat, et vere Herculeum: cujus exercitio qui vacant, non his certe plurimum Hippocraticis circuitibus proficiendum eſt. Ejuſmodi ſunt ſanguinis crebra ad uſque deliquium animi effuſio; item arteriotomia, cujus apud P. Alpinum, Ballonium,

pharmacorum præſcriptione, et infans ſanatus eſt. Poſtea etiam chirurgus, qui primus morbo præerat, ſe eadem perpetuo methodo variolas tractare, percontanti mihi retulit. Conſimiles ſanationum in variolis eventus jamque memoraverat Sydhenamius, *Sched. Mon. de Nov. Febr. Ingr.*— *Multi ex iis qui diro calidorum et regiminis, et remediorum uſu cruciantur, tamen convaleſcent: ex adverſo autem et iis pariter feliciter cedet, quorum curatio methodo plane contraria tentatur.*— An non etiam miliaria exanthemata in acutis morbis ſtudioſe movent medici alii, nec niſi piaculi loco eorum introverſionem ducunt. Quid denique reliqua commemoravero, quæ ſæpius non ſine luctu, aliquando tamen impune, circa indebitum calefacientis methodi, et alexipharmocorum uſum committuntur: tametſi verendum quoque eſt ne ſimiliter etiam in contrariam partem a nonnullis erratum ſit, quibus contemperando et refrigerando nunquam ſatis eſt modus impoſitus.

lonium, et M. Aur. Severinum ſtupenda proſtant exempla morborum ſubito ſanatorum; ſpirituoſorum liquorum nimia ingurgitatio, vel etiam a vino ebrietas [8]: quod optato poſt ſanationis eventu aliquos feciſſe lego, inhoneſto certe remedii genere. Sunt quoque hujus generis valentiſſimæ draſticorum doſes, unde totidem extant ſubita circulatorum miracula, vera certe, tametſi, ſæpe poſt, luctuoſiſſima: quorum, dum hæc ſcribo, recens domi exemplum habeo, octuagenariæ mulieris, complures jamque annos aſthmaticæ, et Hidrothorace, quantum ego quidem judico, laborantis: acceſſit ad eam Venetus Circulator quidam ſuaviloquentiſſimus, eamque valida purgatione, veluti præſenti numine, aliquot poſtea per noctem acceſſionibus liberavit: recruduit tamen illico poſt morbus, eaque fere in mortis agone jactata eſt. Fames denique et ſitis ad triduum, et amplius tollerata, quod medendi genus Aſclepiadi et Themiſoni placuit; immodica demum corporis exercitia, item uſtiones, cauteria aliaque hujus cenſus.

[8] Conſilium potandi vini uſque ad ebrietatem ex voce μετυσθῆναι, qua Hippocrates uſus eſt ſub fine Lib. III. de Diæta, plerique derivant. Ea tamen vox vertenda potius eſt quaſi ſuaderet meracum vinum bibere uſque ad animi lætitiam, quod idem, eadem voce interpoſita in S. paginis legitur, ex Dacierii animadverſione. Felices ex ebrietate ſucceſſus in morbis nuper expoſuit J. Sims. *Obſerv. ſur les Mal. Epidem.*

12. Quod

12. Quod ſvere Heroicum Medicinæ genus ſubitas et magnas in morbis perturbationes inducit, propriaſque morborum periodos avertit. Sed ejus quidem cum non omnis obſoleverit in Arte uſus, raro tamen ejuſmodi medicinæ ſævitiem apud cultiores, quas adivimus, Europæ gentes, in uſum venire vidimus.

VOL. I. FINIS.

INDEX CAPITUM.

LIB. I. PARS I.

CONSPECTUS ET DEFENSIO HIPPOCRATICÆ DOCTRINÆ DE PERIODIS VITALIBUS ÆGROTANTIUM.

CAP. I.

PROEMIUM.

CAP. II.

De potiſſima in Morbis Periodo, quam Criſim Græce diximus 9

CAP. III.

De Hippocratica Periodorum et Criſium in Morbis Doctrina 12

CAP. IV.

De Epidemicorum Librorum Hippocratis Auctoritate 16

CAP. V.

Conſpectus Dierum Criticorum ex Hippocrate 33

CAP.

CAP. VI.

Animadverſiones in expoſitam Vitalium Periodorum in Ægrotantibus, ex Hippocrate Tabulam 99

CAP. VII.

De Hippocratis Pithagoreiſmo 103

CAP. VIII.

De ſic dicta Hippocraticæ Medicinæ Simplicitate 122

LIBRI I. PARS II.

DE PERIODORUM VITALIUM IN MORBIS SUCCESSIONE, CONSENSU MUTUO ET CONSTANTIA.

CAP. I.

De ſupputandis Morbi Diebus, et Morboſi Diei Duratione 137

CAP. II.

De Univerſalibus cujuſque Morbi Periodis, earumque inter ſe Conſenſu 145

CAP. III

De Statis, et propriis quorumcumque Morborum, qui cum Morbifico, *ſic dicto*, Principio, *junguntur, Periodis, et perpetua in his Hippocraticorum Circuituum Veritate* 156

CAP.

CAP. IV.

De Statis, et propriis Morborum a ſimplici, et ſola Solidorum Læſione pendentium, Periodis, ſimiliterque in his, atque in Superioribus, conſtanti Hippocraticorum Circuituum Veritate. 172

CAP. V.

De proprio Periodorum, et Criſeos in nonnullis Morbis Defectu, ejuſque Cauſſis 180

CAP. VI.

De Conſimili in Morbis apud quaſcumque Gentes Periodorum Eventu 186

CAP. VII.

De Medicinæ Poteſtate, Vitalibus Ægrotantium Periodis haud plurimum, univerſim ſaltem, officiente 194

PLEASE DO NOT REMOVE
CARDS OR SLIPS FROM THIS POCKET

UNIVERSITY OF TORONTO LIBRARY

R 128 .7 T47 v.1

Testa, Antonio Giuseppe
De vitalibus periodis aegrotantium et sanorum

BioMed